

*Strategia
Rozwiązywania
Problemów
Społecznych
dla Gminy Wolbórz*

Wolbórz 2008

Spis treści

CZĘŚĆ I

1.	Wstęp	str.	4
1.1.	Podstawy i cel opracowania	str.	4
1.2.	Procedura przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz	str.	5
1.3.	Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce	str.	6
	Diagnoza problemów społecznych Gminy Wolbórz		
2.	Charakterystyka Gminy Wolbórz	str.	19
2.1.	Informacja ogólne	str.	19
2.2.	Sytuacja demograficzna Gminy	str.	20
2.3.	Infrastruktura społeczna	str.	24
2.4.	Infrastruktura techniczna	str.	30
2.5.	Gospodarka Gminy	str.	31
3.	Charakterystyka problemów społecznych Gminy Wolbórz	str.	34
3.1.	Obszary problemów objęte pomocą socjalną zgodnie z Ustawą „o pomocy społecznej”	str.	34
3.1.1.	Ubóstwo	str.	34
3.1.2.	Sieroctwo	str.	35
3.1.3.	Bezdomność	str.	36
3.1.4.	Bezrobocie	str.	36
3.1.5.	Niepełnosprawność	str.	40
3.1.6.	Długotrwała lub ciężka choroba	str.	41
3.1.7.	Przemoc w rodzinie	str.	42
3.1.8.	Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności	str.	45
3.1.9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	str.	47
3.1.10.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	str.	47
3.1.11.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	str.	48
3.1.12.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	str.	48
3.1.13.	Alkoholizm i narkomania	str.	49
3.1.14.	Wystąpienie zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej	str.	55
3.1.15.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	str.	55
3.2.	Pozostałe problemy społeczne występujące w Gminie Wolbórz	str.	55
3.2.1.	Problemy dzieci i młodzieży	str.	56
3.2.2.	Problemy ludzi starszych	str.	56
3.2.3.	Problem czasu wolnego i wypoczynku	str.	56
4.	System pomocy społecznej w Gminie Wolbórz	str.	58
4.1.	Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	str.	58
4.2.	Pozostałe instytucje zajmujące się pomocą społeczną	str.	62
5.	Podsumowanie sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz	str.	63

CZEŚĆ II
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
dla Gminy Wolbórz

1.	Konsultacje społeczne	str.	64
1.1.	Analiza SWOT dla sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz	str.	66
2.	Wizja rozwoju oraz cele główne i pośrednie Gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	str.	67
3.	Kierunki działań i zadania na lata 2008-2015	str.	72
4.	Wdrażanie i monitoring realizacji strategii	str.	87
5.	Potencjalne źródła finansowania	str.	89
6.	Wykaz materiałów źródłowych	str.	89
	Załączniki		

1. WSTĘP

1.1. Podstawy i cel opracowania

W związku ze wstąpieniem Polski w struktury Unii Europejskiej przed władzami samorządowymi postawiono nowe zadania wynikające z prowadzenia polityki regionalnej. Również sfera społeczna należy do zadań lokalnych samorządów. Od dnia 1 maja 2004 roku w Polsce obowiązuje nowa ustawa o „Pomocy społecznej” – ustawa z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593), która reguluje sprawy związane z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej.

Opracowanie gminnej „Strategii rozwiązywania problemów społecznych” ma służyć ukierunkowaniu działania lokalnych władz i instytucji opieki społecznej dla poprawy jakości życia w danej społeczności. W art. 17 ust. 1. znajduje się zapis o obowiązkach Gminy: „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; ...”.

Celem Strategii jest przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (uzyskane w toku bieżącej jego działalności), Urzędu Gminy, Powiatowego i Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz instytucji i organizacji współpracujących z GOPS. Druga część Strategii ma określić kierunki strategicznych działań odniesionych do rzeczywistych problemów społeczności lokalnej (m.in. bezrobocia i problemów z zatrudnieniem, pomocy na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym, osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin i dzieci z problemami opiekuńczo-wychowawczymi itd.), wskazanie skutecznych kierunków działań dla ich rozwiązywania, a także ustalenie współpracy instytucjonalnej dla poszczególnych problemów społecznych.

Kolejnym etapem jest stworzenie optymalnego programu działania. Pomoc ma opierać się nie tylko na wsparciu materialnym, ale i pomocy psychologicznej (wsparciu w umacnianiu postaw aktywnych), ścisłej współpracy instytucji i organizacji społecznych.

Opracowywany przez gminę dokument musi spełniać również poniższe warunki:

- być zgodny z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatu, województwa i kraju oraz innymi dokumentami strategicznymi Gminy,
- kształtować aktywny model polityki społecznej w Gminie (współpraca wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu).
- zakładać budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego.

„Strategia” ma być konsekwencją unijnych dokumentów: Strategii Lizbońskiej (marzec 2000) oraz celów nicejskich (grudzień 2000), które stanowią konkretyzację ogólnych założeń lizbońskich w zakresie integracji społecznej. Najważniejszymi celami w tym zakresie są:

- zapewnienie wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług,

- zapobieganie ryzyku „wykluczenia”,
- pomoc dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najsłabszych),
- mobilizacja organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

Działania zawarte w „Strategii” pozwolą na zminimalizowanie przyczyn tkwiących w sferze społecznej i psychologicznej, pomogą skuteczniej rozwiązywać problemy grup docelowych i rozszerzą pomoc instytucjonalną.

1.2. Procedura przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz poprzedzone zostało spotkaniem przedstawicieli środowisk i grup społecznych oraz instytucji z terenu gminy – odbyły się Warsztaty Planowania Strategicznego. Podstawę opracowania stanowiły materiały źródłowe (praca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Gminy) oraz materiały będące wynikiem badań ankietowych różnych środowisk, a także informacje z działających na terenie Gminy instytucji społecznych.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, została opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej na terenie Gminy Wolbórz. W ramach prac strategicznych dokonano przejścia od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją jest udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów.

Zarządzeniem Wójta Gminy Wolbórz Nr 15/2008 z dnia 26 marca 2008 roku powołany został Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz. W skład zespołu weszli:

1. Krystyna Błaszczuk – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu – koordynator Zespołu
2. Elżbieta Krośnia – specjalista pracy socjalnej GOPS
3. Ilona Wrona – pracownik socjalny GOPS,
4. Bartłomiej Gierak – pracownik Urzędu Gminy w Wolborzu,
5. Bogumiła Badek – Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wolborzu
6. Grzegorz Adamczyk – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wolborzu,
7. Urszula Szewczyk – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Komornikach
8. Lucyna Gonciarz – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Goleszach Dużych
9. Konrad Czyżyński – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Proszeniu
10. Iwona Glejzer – Dyrektor Przedszkola samorządowego w Wolborzu

11. Piotr Saniecki – Komendant Komisariatu Policji w Wolborzu
12. Halina Łaska-Orman – Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
13. Jolanta Latocha – Przewodnicząca Komisji Oświaty, Kultury, Sportu i Zdrowia w Wolborzu
14. Włodzimierz Matuszewski – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Wolborzu

Zadaniem Zespołu jest przygotowanie materiałów niezbędnych do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz współpraca z wykonawcą opracowania, jak również przygotowanie raportów z realizacji strategii, aktualizacja i dostosowanie do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno-gospodarczego w kolejnych latach.

Osobą odpowiedzialną za realizację zadań zawartych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz” będzie Wójt Gminy Henryk Sęk.

1.3. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Ustawa o pomocy społecznej

Obowiązująca od 1 maja 2004 roku „Ustawa o pomocy społecznej” (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z dn. 12.03.2004 r. z późn.zm), określa:

- zadania w zakresie pomocy społecznej,
- rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- organizację pomocy społecznej;
- zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy (Art. 2.1.) **pomoc społeczna** jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (Art. 3.1.).

Ustawa określa przypadki, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom. Pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu (Art.7):

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej i ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,

- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ustawy regulujące system pomocy społecznej:

1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz.U z 2006r. Nr 139 poz.992 z późn. zm)

Ustawa o świadczeniach rodzinnych reguluje nowy system świadczeń pozaubezpieczeniowych, finansowanych w całości z budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Ustawa weszła w życie z dniem 1 maja 2004 roku. Od tej daty Ośrodki Pomocy Społecznej przejęły część zobowiązań Zakładów Ubezpieczeń Społecznych dotyczących wypłaty zasiłków rodzinnych i dodatków do nich. Ustawa określa warunki nabycia prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- samotnego wychowywania dziecka;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych reguluje nowy system świadczeń.

2. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 roku (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn.zm.)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym wychodzi naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Stwarza przede wszystkim szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Zapis ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności:

- osób bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- osób chorych psychicznie,
- długotrwale bezrobotnych,
- zwalnianych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji.

Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” – Centrach Integracji Społecznej – lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej, bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez Powiatowy Urząd Pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś Powiatowy Urząd Pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze 12 miesięcy zatrudnienia takiej osoby.

Nowa ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80% zasiłku.

3. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.)

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

4. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.)

Ustawa dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki), o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy (na podstawie odrębnych przepisów) lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

- Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.
- Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w:

- warsztatach terapii zajęciowej - wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia;
- turnusach rehabilitacyjnych - zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

5. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z 2003 r.)

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

6. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tekst jednolity z 2007 r. Dz.U. Nr 70, poz.473)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju,
- ograniczanie dostępności alkoholu,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

7. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz.U. Nr 179 poz.1485 z późn.zm)

Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Obejmują one:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii (w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych),
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- pomoc społeczną osobom i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

8. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz.U.Nr 180 poz.1493)

Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

9. Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z dnia 22 kwietnia 2005 roku (Dz. U. Nr 86, poz. 732 z późn.zm.)

Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej określa zasady:

- 1) postępowania wobec osób zobowiązanych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika sądowego jest bezskuteczna,
- 2) przyznawania zaliczek alimentacyjnych dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna.

Prawo do otrzymania zaliczki alimentacyjnej przysługuje osobie, która:

- wychowuje samotnie dziecko,
- ma zasądzone alimenty na dzieci,
- osoba zobowiązana do alimentacji nie wywiązuje się z tego obowiązku,
- prowadzona przez komornika egzekucja zasądzonych alimentów jest bezskuteczna.

Prawne podstawy planowania polityki społecznej w państwach należących do Unii Europejskiej:

- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99WE)
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. dotyczące koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zmieniające rozporządzenie 3906/89EWG (1266/99WE)
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (1267/1999WE)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999r. w sprawie

- Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99WE)

Dokumenty programowe:

Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Priorytety zawarte w Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku i brzmią następująco:

- W zakresie realizacji **prawa do edukacji:**
 - Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
 - Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
 - Upowszechnianie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
 - Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
 - Upowszechnianie kształcenia ustawicznego;
- W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego:**
 - Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowalny i wymaga podjęcia natychmiastowych, zdecydowanych działań,
 - Ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowych tak, aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE;
- W zakresie działań dotyczących realizacji **prawa do pracy:**
 - Ograniczenie bezrobocia długookresowego,
 - Zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
 - Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych,
 - Zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy;
- W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia:**
 - Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
 - Upowszechnianie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
 - Zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego;
- W zakresie realizacji **innych praw społecznych:**
 - Zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
 - Zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych,
 - Rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami,
 - Zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną,
 - Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne,
 - Zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013

W dniu 6 września 2005 r. został przyjęty przez Radę Ministrów Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013, który jest strategią obejmującą całokształt działań rozwojowych kraju, bez względu na pochodzenie środków finansowych (środki UE i środki krajowe), zawiera cele

i kierunki działania dla organów państwa ukierunkowane na realizację długofalowej strategii integracji Polski z krajami UE, określającej miejsce Polski w Unii i polską wizję jej rozwoju.

Cele strategiczne określone w projekcie Narodowego Planu Rozwoju:

- Utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego.
- Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów oraz wzrost zatrudnienia.
- Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Priorytety Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013:

- Inwestycje:
 - *Wspieranie gospodarki opartej na wiedzy,*
 - *Przebudowa otoczenia działania przedsiębiorstw,*
 - *Poprawa stanu środowiska przyrodniczego,*
 - *Usprawnienie infrastruktury technicznej i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego,*
 - *Tworzenie nowoczesnej sieci transportowej,*
 - *Rozwój infrastruktury miast i obszarów wiejskich;*
- Zatrudnienie:
 - *Zwiększenie poziomu zatrudnienia (podaż),*
 - *Wspieranie tworzenie nowych miejsc pracy,*
 - *Modernizacja organizacji i funkcjonowania rynku pracy i jego instytucji;*
- Eksport:
 - *Poprawa warunków eksportu,*
 - *Promocja eksportu;*
- Przedsiębiorczość:
 - *Poprawa efektywności przedsiębiorstw,*
 - *Współpraca i integracja przedsiębiorstw;*
- Innowacyjność:
 - *Postęp organizacyjno-techniczny,*
 - *Innowacyjność w regionach,*
 - *Komercjalizacja badań naukowych i prac rozwojowych;*
- Ochrona rynku:
 - *Ochrona reguł konkurencji,*
 - *Wzmacnianie mechanizmów rynkowych w gospodarce,*
 - *Pomoc publiczna;*
- Integracja społeczna:
 - *Ograniczenie wykluczenia społecznego,*
 - *Budowanie kapitału społecznego,*
 - *Wsparcie rodzin:*
 - *Tworzenie i rozwijanie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci,*
 - *Rozwijanie sieci placówek edukacyjnych i instytucji kultury dla dzieci i młodzieży,*
 - *Budowanie pozytywnego wizerunku rodziny;*
- Wiedza i kompetencje:
 - *Wyższy poziom kształcenia,*
 - *Zwiększenie dostępu do edukacji:*
 - *Alternatywne formy edukacji przedszkolnej,*
 - *Wyrównywanie szans uczniów,*
 - *Zwiększenie dostępu do kształcenia na poziomie szkół wyższych,*
 - *Wspieranie kształcenia ustawicznego,*

- Powszechna edukacja teleinformatyczna;
- Aktywizacja i mobilność:
 - Poprawa dostępności mieszkań,
 - Integracja systemów transportowych,
 - Poprawa warunków bezpiecznego życia:
 - Systemy zapobiegania katastrofom,
 - Poprawa skuteczności i jakości leczenia,
 - Opieka nad osobami w podeszłym wieku;
- Gospodarowanie przestrzenią:
 - Racjonalne gospodarowanie przestrzenią,
 - Zapewnianie bezpieczeństwa ekologicznego kraju,
 - Sprawiedliwy dostęp do zasobów naturalnych.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006 – 2010

Obszar I. Szkody zdrowotne i rozwojowe występujące u młodych Polaków spowodowane piciem alkoholu.

Cel 1. Zmniejszenie ilości i częstotliwości picia alkoholu przez młodzież.

Cel 2. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej.

Cel 3. Zwiększenie odsetka abstynentów wśród młodzieży.

Obszar II. Szkody zdrowotne i rozwojowe spowodowane piciem alkoholu przez dorosłych.

Cel 1. Zwiększenie wiedzy na temat wpływu alkoholu na zdrowie wśród lekarzy i innych przedstawicieli systemu ochrony zdrowia.

Cel 2. Zmniejszenie rozmiarów populacji osób pijących szkodliwie i ryzykownie.

Cel 3. Redukcja odsetka kobiet pijących alkohol w okresie ciąży i karmienia piersią.

Cel 4. Zwiększenie wykrywalności problemów i szkód zdrowotnych związanych z nadużywaniem alkoholu u pacjentów podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Obszar III. Uszkodzenia zdrowia związane z uzależnieniem od alkoholu.

Cel 1. Zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych od alkoholu.

Cel 2. Zwiększenie odsetka osób korzystających z profesjonalnej pomocy terapeutycznej w zakresie leczenia uzależnienia.

Cel 3. Poprawa funkcjonowania zdrowotnego i społecznego osób uzależnionych utrzymujących abstynencję.

Cel 4. Zwiększenie odsetka osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy i wsparcia środowisk samopomocowych (klubów abstynenckich i AA).

Cel 5. Skrócenie okresu od wystąpienia uzależnienia do podjęcia interwencji specjalistycznej.

Obszar IV. Szkody zdrowotne i psychospołeczne osób żyjących w rodzinach z problemem alkoholowym w tym przemoc domowa

Cel 1. Poprawa sytuacji psychospołecznej osób współuzależnionych poprzez zwiększenie odsetka osób korzystających z profesjonalnej pomocy.

Cel 2. Zmniejszenie rozmiarów przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cel 3. Zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym członków rodzin dotkniętych alkoholizmem.

Cel 4. Poprawa sytuacji psychospołecznej Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA).

Obszar V. Zaburzenia zdrowotne i rozwojowe dzieci z rodzin alkoholowych.

Cel 1. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i pomocy psychospołecznej dla dzieci alkoholików.

Cel 2. Zwiększenie odsetka dzieci z rodzin alkoholowych objętych profesjonalną pomocą specjalistyczną.

Obszar VI. Przepięstwa i wykroczenia spowodowane przez osoby nietrzeźwe, w szczególności przez nietrzeźwych kierowców.

Cel 1. Zmniejszenie ilości wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych użytkowników dróg, w tym wypadków ze skutkiem śmiertelnym.

Cel 2. Zmniejszenie ilości nietrzeźwych kierowców na drogach.

Cel 2. Zmniejszenie zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego powodowanych przez osoby nietrzeźwe.

Cel 3. Zmniejszenie ilości przestępstw i wykroczeń powodowanych przez osoby nietrzeźwe.

Obszar VII. Szkody ekonomiczne związane z nadużywaniem alkoholu.

Cel 1. Oszacowanie rzeczywistych rozmiarów szkód ekonomicznych związanych z używaniem alkoholu.

Cel 2. Zmniejszenie szkód ekonomicznych w środowisku pracy powodowanych przez nietrzeźwych pracowników.

Cel 3. Zmniejszenie innych szkód ekonomicznych spowodowane nietrzeźwością.

Obszar VIII. Niewystarczająca wiedza i szkodliwe postawy społeczne wobec problemów alkoholowych i metod ich rozwiązywania.

Cel 1. Zwiększenie wiedzy na temat problemów oraz kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z piciem alkoholu a także kształtowanie postaw i przekonań społecznych wspierających racjonalną kontrolę nad obecnością alkoholu w codziennym życiu.

Cel 2. Utrwalanie w społeczeństwie przekonania, że alkohol jest specyficznym towarem, innym niż pozostałe, który generuje znaczne ryzyko oraz szereg poważnych problemów i szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych obciążających całą populację.

Obszar IX. Nadmierna dostępność i promocja napojów alkoholowych.

Cel 1. Zmniejszenie ilości przypadków naruszania przepisów prawnych regulujących obrót alkoholem.

Cel 2. Ograniczanie ilości punktów sprzedaży napojów wysokoprocentowych oraz godzin sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel 3. Zmniejszenie negatywnego wpływu polityki fiskalnej na poziom spożycia alkoholu.

Cel 4. Ograniczanie reklamy i promocji napojów alkoholowych.

Obszar X. Ryzykowne wzory picia i wysoki poziom spożycia alkoholu.

Cel 1. Zmiana struktury spożycia alkoholu na rzecz napojów niskoprocentowych.

Cel 2. Zmniejszanie odsetka osób o wysokim i ryzykownym poziomie konsumpcji alkoholu (10 litrów 100% alkoholu wśród mężczyzn oraz 7,5 litra 100% w grupie kobiet).

Cel 3. Zmniejszenie średniego spożycia alkoholu w populacji.

Strategia Antynarkotykowa UE (2005-2012)

Strategia Antynarkotykowa opiera się przede wszystkim na podstawowych zasadach prawa UE i w każdym względzie przestrzega podstawowych zasad Unii, takich jak: szacunek dla godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, solidarności, zasad państwa prawnego i praw człowieka. Ma na celu ochronę i podniesienie poziomu dobrobytu społeczeństw i jednostek, ochronę zdrowia publicznego, zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i przyjęcie zrównoważonego, zintegrowanego podejścia do problemu narkotyków.

Polityka europejska określa dwa ogólne cele w odniesieniu do narkotyków:

1. UE ma na celu przyczynianie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony zdrowia, dobrobytu i spójności społecznej poprzez uzupełnienie działań Państw Członkowskich

skierowanych na zapobieganie i ograniczanie spożycia narkotyków, uzależnienia od oraz szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych zażywaniem narkotyków.

2. UE i jej Państwa Członkowskie mają na celu zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa dla ogółu społeczeństwa poprzez podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie produkcji narkotyków, transgraniczemu nielegalnemu handlowi narkotykami i nielegalnemu wykorzystaniu prekursorów oraz poprzez zintensyfikowanie działań zaradczych skierowanych przeciwko przestępczości związanej z narkotykami z wykorzystaniem skutecznej współpracy w ramach wspólnego podejścia.

Strategia określa cele stawiane do osiągnięcia poprzez realizację działań antynarkotykowych:

- **Ograniczenie popytu** - wymierne zmniejszenie zażywania narkotyków, uzależnienia oraz szkód zdrowotnych i zagrożeń społecznych spowodowanych zażywaniem narkotyków poprzez opracowanie i usprawnienie skutecznego i zintegrowanego, wszechstronnego systemu zmniejszania popytu opartego na wiedzy, z uwzględnieniem zapobiegania, wczesnej interwencji, leczenia, redukcji szkód, rehabilitacji i środków społecznej reintegracji w ramach Państw Członkowskich UE. Środki mające na celu zmniejszenie popytu na narkotyki muszą uwzględniać problemy zdrowotne i społeczne spowodowane zażywaniem nielegalnych środków psychoaktywnych i zażywaniem różnego rodzaju narkotyków w połączeniu z legalnymi środkami psychoaktywnymi takimi jak tytoń, alkohol i leki,
- **Ograniczenie podaży** - wymierne zwiększenie wydajności, skuteczności i wiedzy nt. interwencji organów ścigania oraz działań UE i jej Państw Członkowskich wymierzonych w produkcję, nielegalny handel, niezgodne z prawem wykorzystanie prekursorów, z uwzględnieniem nielegalnego wykorzystania prekursorów narkotyków syntetycznych przywożonych do UE, nielegalny handel narkotykami i finansowanie terroryzmu, pranie pieniędzy w związku z przestępczością związaną z narkotykami. Wynik ten powinien zostać osiągnięty poprzez skupienie się na przestępczości zorganizowanej związanej z narkotykami z wykorzystaniem istniejących instrumentów i struktur, a w stosownych przypadkach, wybierając współpracę regionalną lub tematyczną oraz poszukując środków wzmacniających działania prewencyjne w odniesieniu do przestępczości związanej z narkotykami,
- **Koordynacja** jest kluczem do ustanowienia i realizacji przynoszącej rezultaty strategii antynarkotykowej. Koordynacja polityki antynarkotykowej na poziomie UE powinna mieć miejsce za pośrednictwem Horyzontalnej Grupy Roboczej ds. Narkotyków (HGRN). HGRN powinna regularnie poświęcać uwagę aspektom zewnętrznym polityki antynarkotykowej. Organy krajowe odpowiedzialne za koordynację zagadnień i polityk związanych z narkotykami będą przyczyniać się do praktycznej realizacji planów działań UE w kontekście realizacji programów krajowych,
- **Współpraca międzynarodowa** - wymierne wzmocnienie skutecznej i bardziej widocznej koordynacji pomiędzy Państwami Członkowskimi oraz pomiędzy nimi a Komisją dla promowania i rozwijania zrównoważonego podejścia do problemu narkotyków i prekursorów w kontaktach z międzynarodowymi organizacjami i państwami trzecimi oraz na międzynarodowych forach. Wzmocnienie to oraz zmierzanie do celu, którym zmniejszenie produkcji i podaży narkotyków w Europie oraz pomoc krajom trzecim w obszarach priorytetowych zmierzająca do zmniejszenia popytu ma narkotyki stanowią integralną część współpracy politycznej i na rzecz rozwoju,
- **Informacje, badania i ocena** - Lepsze zrozumienie problemu narkotyków i opracowanie optymalnej reakcji na to zagadnienie za pomocą wymiernego i stałego rozwijania wiedzy i związanej z nią infrastruktury. Aby jednoznacznie określić

korzyści i braki obecnych działań na poziomie UE, należy kontynuować ocenę, która będzie stanowić integralną część podejścia UE do polityki antynarkotykowej.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020

W oparciu o diagnozę sfery ekonomicznej, społecznej i funkcjonalno-przestrzennej województwa oraz przewidywane zmiany warunków zewnętrznych sformułowano misję regionu, która brzmi:

Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.

Cele strategiczne i obszary priorytetowe zidentyfikowano w trzech sferach:

I sfera społeczna

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa

Obszar priorytetowy: Wiedza i kompetencje

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa

Obszar priorytetowy: Jakość życia

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia

Obszar priorytetowy: Polityka społeczna

Cel strategiczny: Zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizacja systemów pomocy społecznej

Obszar priorytetowy: Społeczeństwo obywatelskie

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej

II sfera ekonomiczna

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa

Obszar priorytetowy: Dostępność

Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu

Obszar priorytetowy: Baza gospodarcza

Cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej

Obszar priorytetowy: Społeczeństwo informacyjne

Cel strategiczny: Budowa społeczeństwa informacyjnego

Obszar priorytetowy: Obszary wiejskie

Cel strategiczny: Trwały i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Obszary priorytetowe: Rynek pracy

Cel strategiczny: Podniesienie ogólnego poziomu zatrudnialności i mobilności zawodowej mieszkańców województwa

Obszar priorytetowy: Wizerunek

Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców

III sfera funkcjonalno-przestrzenna

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą

Obszar priorytetowy: Przemiany (system osadniczy)

Cel strategiczny: Stymulowanie przemian w sieci osadniczej polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno-przestrzennej województwa

Obszar priorytetowy: Ład przestrzenny

Cel strategiczny: Uporządkowanie gospodarki przestrzennej

Obszar priorytetowy: Tożsamość regionalna

Cel strategiczny: Umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem

Obszar priorytetowy: Ochrona środowiska.

Cel strategiczny: Poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego definiuje następujące cele strategiczne i cele operacyjne:

- Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój cywilizacyjny mieszkańców

Cele operacyjne:

- Zwiększenie dostępu młodzieży do szkolnictwa średniego
- Zapewnienie dostępu mieszkańców do różnych form kształcenia zawodowego w zależności od potrzeb lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy
- Zintensyfikowanie działań związanych z profilaktyką zdrowotną
- Zwiększenie dostępności, szczególnie dzieci i młodzieży do różnych form aktywności ruchowej

- Podniesienie jakości życia i poziomu zdrowotności mieszkańców powiatu

Cel operacyjny:

- Dążenie do poprawy jakości życia

- Wykorzystanie walorów dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację infrastruktury drogowej i rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej

Cele operacyjne:

- Osiągnięcie dobrego poziomu technicznych połączeń lokalnych
- Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym o znaczeniu krajowym przebiegających przez powiat piotrkowski
- Przyspieszenie telefonizacji powiatu

- Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnego rolnictwa, stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich

Cele operacyjne:

- Poprawa warunków i jakości mieszkańców wsi poprzez jej „urbanizację”
- Poprawa efektywności gospodarowania i doskonalenie jakości produktów
- Zwiększenie dochodów z działalności rolniczej poprzez różnego rodzaju rozwiązania organizacyjne (spółdzielnie marketingowe, grupy producenckie, kółka maszynowe)

- Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i turystyki

Cele operacyjne:

- Tworzenie korzystnego klimatu dla inwestorów zewnętrznych
- Wspieranie lokalnego biznesu
- Tworzenie enklaw szybkiego rozwoju gospodarczego dla pozyskiwania inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną

- Kształtowanie w świadomości społecznej pozytywnego wizerunku rodziny i utworzenie systemu pomocy rodzinom w kryzysie
- Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie piotrkowskim
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

2. Pomoc niepełnosprawnym.

- Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych

- Likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w instytucjach użyteczności publicznej oraz w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji, kultury, sportu, rekreacji i turystyki
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych
- Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z reprezentacją środowiska
- 3. Zwalczanie patologii i uzależnień
 - Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.
 - Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież
 - Wzmocnienie rozwoju lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 4. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi i osobom starszym.
 - Utworzenie powiatowego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
 - Pomoc dla osób starszych

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Wolbórz

Misja:

Gmina Wolbórz jest regionem, który wykorzystuje walory położenia geograficznego, środowiska naturalnego i potencjału ludzkiego dla zrównoważonego rozwoju.

Cele strategiczne:

- I. Wzrost gospodarczy wykorzystujący atutu i zasoby gminy
- II. Zrównoważony rozwój społeczny gminy
- III. Rozbudowa infrastruktury technicznej dla ochrony środowiska

Diagnoza problemów społecznych Gminy Wolbórz

2. Charakterystyka Gminy Wolbórz

2.1. Informacje ogólne

Gmina Wolbórz położona jest w północno-wschodniej części powiatu piotrkowskiego, w województwie łódzkim. Graniczy: od zachodu z Gminą Moszczenica, od północy z Gminą Będków i Gminą Ujazd, od wschodu z Gminą Tomaszów Mazowiecki i poprzez Zalew Sulejowski z Gminą Mniszków, od południa z Gminą Sulejów oraz Miastem Piotrków Trybunalski.

Zajmuje powierzchnię 151 km² (15122 ha). Obszar gminy podzielony jest na 22 sołectwa i zamieszkuje go 7.686 osób (stan na 31.03.2008 rok).

Sołectwa Gminy Wolbórz to: Bogusławice, Brudaki, Golesze Duże, Kaleń, Komorniki, Kuznocin, Lubiaszów, Lubiatów, Młoszów, Młynary, Polichno Duże, Prosenie, Psary Lechawa, Psary Stare, Psary Witowskie, Stanisławów, Studzianki, Swolszewice Duże, Świątniki, Wolbórz, Żarnowica Duża, Żywocin.

Gmina Wolbórz pełni funkcję rolniczą, rekreacyjną (południowo-wschodnia część gminy), administracyjno-usługową, obsługi produkcji żywności, obsługi obszaru gminy i obsługi turystyki.

Podstawową dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Użytki rolne zajmują 9366 ha (w tym: grunty orne – 7880 ha, sady – 147 ha, łąki – 818 ha i pastwiska 521 ha), co stanowi blisko 62% powierzchni ogólnej gminy. Lasy i grunty leśne zajmują łączną powierzchnię około 4244 ha – wskaźnik lesistości kształtuje się na poziomie 27,3%.

Na terenie gminy funkcjonują: Publiczne Przedszkole w Wolborzu, 4 Szkoły Podstawowe, Publiczne Gimnazjum w Wolborzu, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego, 2 Ośrodki Zdrowia, Gminna Biblioteka Publiczna w Wolborzu z punktami bibliotecznymi oraz Komisariat Policji w Wolborzu.

Obszar gminy Wolbórz położony w obrębie Równiny Piotrkowskiej, jest powierzchnią płaską, lekko opadającą w kierunku S-E, ku dolinie rzeki Pilicy. Najwyższe kulminacje tego rejonu przekraczają nieco 200 m n.p.m., najniższe zaś kształtują się poniżej 170 m n.p.m. (dolina Wolbórki, okolice zbiornika Sulejowskiego). Występują tu różnego rodzaju formy powierzchniowe pochodzenia polodowcowego, eolicznego, rzecznoego, a także takie, które powstały wskutek działalności człowieka.

Gmina Wolbórz położona jest w „łódzkiej dzielnicy klimatycznej”, charakteryzuje się:

- średnią roczną temperaturą powietrza: (+) 7,7°C
- średnią roczną sumą opadów atmosferycznych: 644 mm
- długością okresu wegetacyjnego: 213 dni, w okolicach Zbiornika Sulejowskiego nawet poniżej 210 dni
- dominujące kierunki wiatru: W, S-W.

Cała powierzchnia gminy Wolbórz położona jest w obrębie zlewni Pilicy. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się Zbiornik Sulejowski (powierzchnia zbiornika wynosi 23,8 km, jego długość 23,5 km, a całkowita pojemność ok. 78,85 mln m³, maksymalna głębokość to 15 m, średnia 3,3 m).

Przez obszar gminy płyną rzeki: Wolbórka, Moszczanka oraz Goleszanka. Rzeka Wolbórka uchodzi do Pilicy, Moszczanka jest dopływem Wolbórki, natomiast Goleszanka dopływem Moszczanki. Część południowa gminy odwadniana jest przez drobny ciek bez nazwy uchodzący bezpośrednio do Zbiornika Sulejowskiego.

Wody podziemne występują na tym obszarze głównie w utworach kredowych oraz jurajskich i tworzą użytkowy poziom wodonośny. Gmina Wolbórz położona jest w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP), który wymaga ochrony ze względu na wysoki stopień czystości jego wód. Wody podziemne zalegające w utworach czwartorzędowych nie mają większego użytkowo znaczenia.

Lasy i grunty leśne zajmują 4244ha, stanowi to 27,3% ogólnej powierzchni gminy. Dominują siedliska boru mieszanego i sosnowego. Południowo-wschodnią część gminy Wolbórz obejmuje swym zasięgiem Sulejowski Park Krajobrazowy (SPK) wraz z otuliną. W południowej części SPK skład gatunkowy jest urozmaicony, natomiast w kompleksie wschodnim SPK przeważa sosna. Zwarty kompleks leśny występuje także w północnej części gminy, gdzie przeważającym gatunkiem drzew jest sosna. W pozostałej części obszaru gminy lesistość jest mniejsza, istniejące kompleksy leśne związane są częściowo ze strefami zboczowymi dolin.

Na obszarze gminy Wolbórz gleby wykształciły się na podłożu utworów polodowcowych. O rozmiarach i jakości produkcji rolniczej w znacznym stopniu decyduje klasa bonitacyjna. Największą przydatność rolniczą posiadają gleby brunatne wytworzone na glinach i występujące w rejonie wsi: Bogusławice, Młynary i Komorniki (klasa bonitacyjna IIIa). W rejonie wsi: Polichno, Proszenie, Żarnowica, Wolbórz, Kuznocin, Komorniki, Żywocin, Stanisławów, Golesze i Dębsko na piaskach strukturalnych i spiaszczonych glinach wykształciły się gleby bielcowe i pseudobielcowe klas IIIb i IVa. We wschodniej części gminy występują gleby najslabsze, klas V i VI (rejon wsi: Studzianki, Dębina, Adamów, Młoszów i Zwierzyniec). W dolinach rzek występują gleby torfowe oraz mułowo-torfowe, czarne ziemie, mady lekkie i bardzo lekkie, stanowiące trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) o klasach bonitacyjnych od II do VI.

Głównymi kopalinami gminy Wolbórz są złoża kruszywa naturalnego (piaski drobno- i gruboziarniste) i surowców ilastych ceramiki budowlanej (gliny zwałowe). Na terenie gminy złoża surowców mineralnych są eksploatowane na potrzeby lokalne mieszkańców.

2.2. Sytuacja demograficzna Gminy

Gmina Wolbórz liczy 7686 (31.03.2008r.) mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 51 osób (w powiecie piotrkowskim: 63 osoby/km², natomiast w województwie łódzkim: 141 osób/km²). Przyrost naturalny w 2006 roku (dane według Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego - podregiony, powiaty, gminy 2007) wyniósł - 0,7⁰/₀₀ dla gminy Wolbórz (dla powiatu piotrkowskiego - 1,3⁰/₀₀, dla województwa łódzkiego - 3,1⁰/₀₀). Wskaźnik salda migracji: ujemny wskaźnik dla gminy (brak danych), + 1,7⁰/₀₀ dla powiatu i 1,1⁰/₀₀ dla województwa.

Dane statystyczne dotyczące demografii przedstawiają poniższe zestawienia:

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności	7.704	7.692	7.671	7.645
Ludność na 1 km ²	51	51	51	51
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	104	104	104	103
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,7	-2,9	-1,3	-0,7
Przyrost naturalny ogółem	-21	-22	-10	-5
Saldo migracji na pobyt stały	-30	-16	-17	-33

*wg danych GUS

Struktura wieku ludności na dzień 31.12.2006r.:

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
0- 4 lata	163	167	360
5-9 lat	177	194	366
10-14 lat	246	213	459
15-19 lat	353	396	749
20-24 lata	299	282	561
25-29 lat	278	282	560
30-34 lata	277	212	489
35-39 lat	241	257	498
40-44 lata	273	216	489
45-49 lat	263	279	542
50-54 lata	315	260	575
55-59 lat	258	258	516
60-64 lata	158	173	331
65-69 lat	212	190	311
70 i więcej lat	318	521	839

* wg danych GUS, Łódź 2007

Liczba ludności w poszczególnych sołectwach (stan na 31.03.2008):

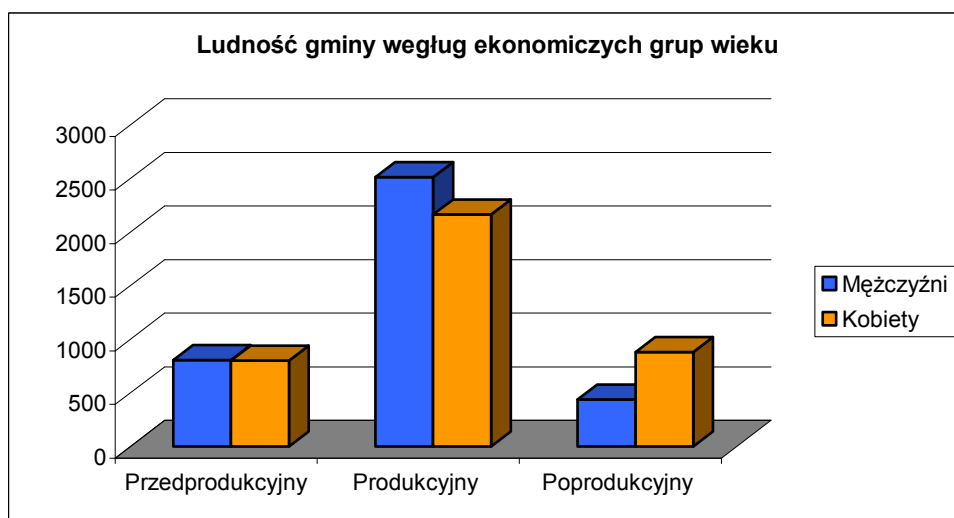
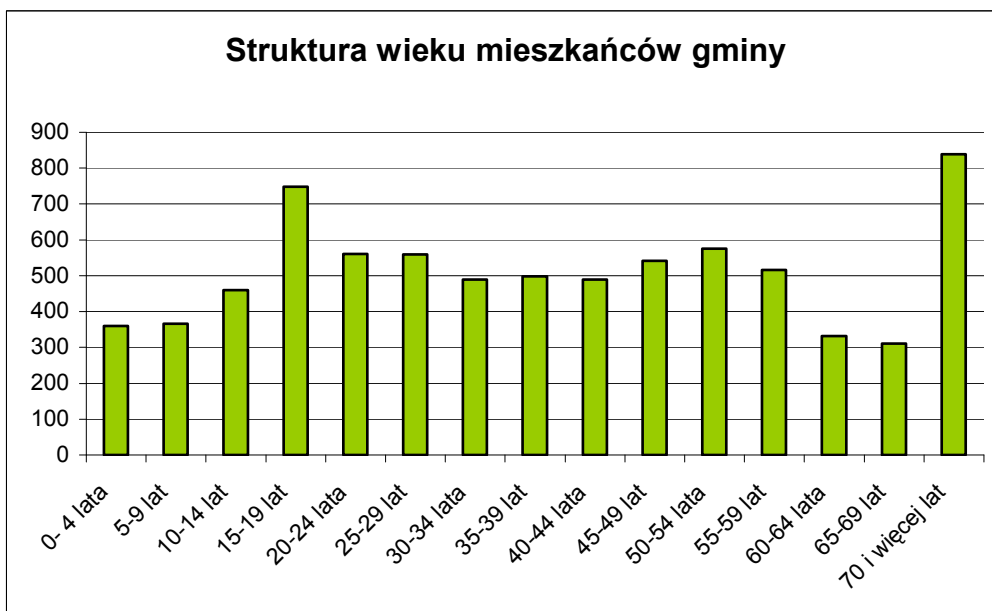
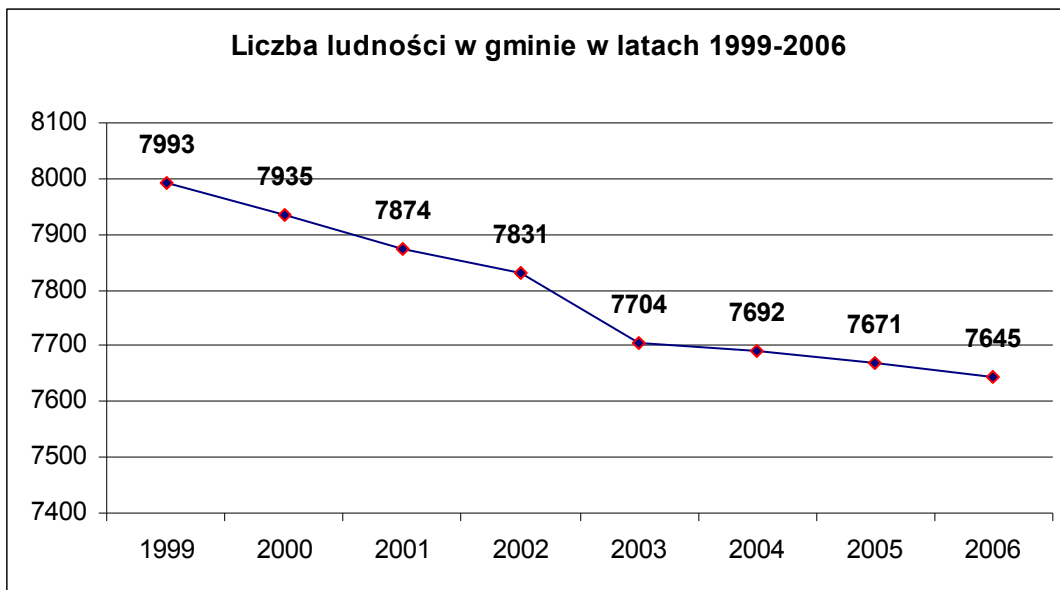
Lp.	Sołectwo	31.03.2008
1	Bogusławice	651
2	Brudaki	71
3	Golesze Duże	390
4	Kaleń	107
5	Komorniki	340
6	Kuznocin	244
7	Lubiaszów	228
8	Lubiatów	245
9	Młoszów	190
10	Młynary	191
11	Polichno Duże	415
12	Proszenie	437
13	Psary Lechawa	137
14	Psary Stare	179
15	Psary Witowskie	119
16	Stanisławów	98
17	Studzianki	174
18	Swolszewice Duże	277
19	Świątniki	164
20	Wolbórz	2334
21	Żarnowica Duża	328
22	Żywocin	367
RAZEM		7686

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Liczba ludności według ekonomicznych grup wiekowych w 2007 roku:

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Przedprodukcyjny	813	811	1624
Produkcyjny	2612	2208	4820
Poprodukcyjny	396	836	1232
Ogółem	3821	3855	7676

* wg danych GUS, Łódź 2007

Poziom wykształcenia na terenie gminy kształtuje się następująco (wg Spisu Powszechnego Ludności 2002):

- wyższe – 343 osoby (5,3% ogółem wykształconych): 117 mężczyzn, 226 kobiet,
- policealne – 153 osoby (2,3% ogółem wykształconych): 53 mężczyzn, 100 kobiet,
- średnie ogólnokształcące – 312 osób (4,8% ogółem wykształconych): 91 mężczyzn, 221 kobiet,
- średnie zawodowe – 1064 osoby (16,3% ogółem wykształconych): 519 mężczyzn, 545 kobiet,
- zasadnicze zawodowe – 1492 osoby (22,8 % ogółem wykształconych): 890 mężczyzn, 602 kobiety,
- podstawowe ukończone – 2696 osób (41,2% ogółem wykształconych): 1370 mężczyzn, 1326 kobiet,
- podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego – 479 osób (7,3% ogółem wykształconych): 178 mężczyzn, 301 kobiet.

Wnioski z sytuacji demograficznej w gminie Wolbórz:

- systematycznie spada liczba mieszkańców gminy, co jest związane z ujemnym wskaźnikiem przyrostu naturalnego i ujemnym saldem migracji (systematycznie zwiększającym się),
- występuje przewaga kobiet nad mężczyznami (103 kobiety na 100 mężczyzn),
- 21,4% mieszkańców gminy to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,3% osoby w wieku produkcyjnym, a 17,3% w wieku poprodukcyjnym,
- 28,6% ogółem wykształconych mieszkańców gminy Wolbórz ma wykształcenie przynajmniej średnie, ale tylko 5,3% posiada wykształcenie wyższe. Wyższy poziom wykształcenia reprezentują kobiety – 33% ogółem wykształconych kobiet to kobiety mające wykształcenie przynajmniej średnie.

2.3. Infrastruktura społeczna Gminy

Instytucje społeczne:

Miejscowość Wolbórz stanowi gminny wielofunkcyjny ośrodek administracyjno-usługowy. Znajdują się tu:

- Urząd Gminy
- Urząd Stanu Cywilnego,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Ośrodek Zdrowia,
- Komisariat Policji,
- gimnazjum, szkoła podstawowa, przedszkole i szkoła średnia,
- Urząd Pocztowy,
- Bank Spółdzielczy,
- Ochotnicza Straż Pożarna.

Mieszkalnictwo:

Liczba mieszkań wraz z powierzchnią użytkową w gminie Wolbórz, w wybranych latach:

2003		2004		2005		2006	
Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)
2343	196,1	2349	197,0	2362	198,0	2371	199,1

*wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

Warunki mieszkaniowe w świetle danych statystycznych za 2006 rok:

Przeciętna	Gmina Wolbórz	Powiat piotrkowski	Województwo łódzkie
liczba izb w 1 mieszkaniu	4,00	3,97	3,49
liczba osób w 1 mieszkaniu	3,22	3,19	2,70
liczba osób na 1 izbę	0,81	0,80	0,77
powierzchnia użytkowa mieszkania (m ²)	84,0	81,7	65,3
powierzchnia użytkowa na 1 osobę (m ²)	26,0	25,6	24,2

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego – podregiony, powiaty, gminy 2007

Wskaźnik procentowy oraz liczba mieszkań w gminie Wolbórz i powiecie piotrkowskim wyposażonych w wybrane instalacje przedstawia tabela:

Rodzaj wyposażenia	Liczba wyposażonych mieszkań w gminie Wolbórz (szt.)	Wskaźnik procentowy wyposażonych mieszkań w gminie Wolbórz (%)	Wskaźnik procentowy wyposażonych mieszkań w powiecie piotrkowskim (%)
wodociąg	1834	88,7	87,3
ustęp spłukiwany	1501	72,6	63,8
łazienkę	1542	74,6	66,7
ciepłą wodę	1505	72,8	62,3
gaz z sieci	331	16,0	4,3
gaz z butli	1572	76,0	84,2
c.o. zbiorcze	98	4,7	4,2
c.o. indywidualne	1341	64,8	55,4

* wg danych Urzędu Statystycznego w Łodzi (2002)

W roku 2006 oddano do użytku 17 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 1844m².

Służba Zdrowia:

Na terenie gminy działają Gminny Ośrodek Zdrowia w Wolborzu oraz Ośrodek Zdrowia w Golezszach i Punkty apteczne.

Pracownicy medyczni Ośrodka Zdrowia w Wolborzu zdrowia to: 3 lekarzy, ginekolog (1 raz w tygodniu) i stomatolog (3 razy w tygodniu) oraz 4 pielęgniarki i 1 laborantka.

W Ośrodku Zdrowia działają gabinety: zabiegowy, stomatologiczny, poradnia „k”, poradnia dziecięca, punkt szczepień i punkt pobierania krwi. Ośrodek obsługuje 5023 pacjentów.

W Ośrodku Zdrowia w Goleszach przyjmuje lekarz ogólny (pół etatu) i pielęgniarka.

W Ośrodku znajduje się punkt szczepień i punkt poboru krwi, nie ma gabinetów specjalistycznych. Ośrodek obsługuje 970 pacjentów.

Działalność Ośrodka Zdrowia w Wolborzu w 2007 roku:

Wyszczególnienie	Liczba
Liczba porad udzielanych dzieciom	3380
Liczba wizyt domowych udzielonych dzieciom	37
Liczba wykonanych patronaży u dzieci do 1 m-ca życia przez lekarza i pielęgniarkę	36
Liczba wykonanych patronaży u dzieci do 1 roku życia	427
Liczba wykonanych szczepień ochronnych	983
Liczba porad lekarskich udzielonych dorosłym	16568
Liczba wizyt domowych udzielonych dorosłym	111
Liczba porad lekarskich ogółem w 2006 roku	19804
Liczba wykonanych badań laboratoryjnych	6952
- w tym morfologia	1580
- w tym badanie moczu	1310
- w tym badanie poziomu cukru	1500
- w tym badanie OB	1280
- w tym badanie poziomu cholesterolu	1282
Liczba wykonanych zabiegów pielęgniarско-położniczych	
- w tym: iniekcje	4504
- RR	1898
- EKG	238
- inne zabiegi	648
Liczba porad lekarskich udzielonych w poradni ginekologiczno-położniczej	1010

*wg danych GOZ Wolbórz

Obsługę ambulatoryjną i opiekę specjalistyczną dla mieszkańców gminy zapewnia poza gminą Szpital Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim (u. Roosvelta 3).

Bezpieczeństwo:

W gminie Wolbórz znajduje się Komisariat Policji.

W gminie działa również 14 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Wolbórz, Żarnowica, Lubiaszów, Kuznocin, Komorniki, Lubiatów, Żywocin, Świątniki, Polichno, Prosenie, Psary Stare, Psary Lechawa, Młynary, Bogusławice.

Oświata:

Na terenie gminy Wolbórz funkcjonują:

- Publiczne Gimnazjum w Wolborzu,
- Publiczne Szkoły Podstawowe w miejscowościach: Wolbórz, Golesze, Komorniki, Prosenie,
- Publiczne Przedszkole w Wolborzu oraz trzy oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.

Na terenie gminy działa również Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Nauczyciele w szkołach na terenie gminy posiadają wykształcenie wyższe magisterskie.

Baza lokalowa szkół na terenie gminy:

Nazwa placówki	Liczba sal dydaktycznych	Liczba miejsc dydaktycznych	Powierzchnia użytkowa w m ²	Sale gimnastyczne	Powierzchnia dydaktyczna sali gimnastycznej w m ²
SP Wolbórz	13	354	700	1	54
SP Golesze	8	140	210	1	45
SP Komorniki	7	135	170	-	-
SP Prosenie	6	100	120	-	-
Gimnazjum	15	377	2136	1	1765
ZSRCKU	24	960	11034	1	291

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Placówki oświatowe są w dobrym stanie technicznym. Mini sale gimnastyczne posiadają dwie szkoły podstawowe (Wolbórz i Golesze), Gimnazjum w Wolborzu zarządza Halą Sportową. Własną salę gimnastyczną posiada szkoła średnia.

Uczniów 2008 roku zostanie oddana do użytku sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Goleszach.

Liczba uczniów w szkołach na terenie gminy Wolbórz:

Rok szkolny	SP Wolbórz	SP Golesze	SP Komorniki	SP Prosenie	Gimnazjum Wolbórz	Razem
2002/03	334	138	88	75	359	994
2003/04	316	117	85	73	357	948
2004/05	282	114	82	68	349	895
2005/06	280	110	83	66	320	859
2006/07	271	92	76	59	301	799
2007/08	253	87	64	55	279	738

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Kultura:

Funkcje upowszechniania kultury prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Wolborzu, w którym działają liczne koła zainteresowań oraz mają swoje siedziby organizacje, kluby i stowarzyszenia, a także Gminna Biblioteka Publiczna. Poza nią w gminie działają dwa punkty biblioteczne w Goleszach i Polichnie. Księgozbiór bibliotek wynosi

łącznie blisko 40400 woluminów. Z biblioteki korzysta ok. 1080 czytelników, rocznie wypożycza się blisko 18.000 publikacji, co na 1 czytelnika wynosi ponad 16 woluminów.

W roku 2007 w Wolborzu utworzono Pożarnicze Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej. Wolbórz ma silne tradycje: Andrzej Frycz-Modrzewski nakreślił plan organizacyjny straży ogniowej i starał się wprowadzić uregulowania prawne, od pięciu wieków istniała tu zorganizowana działalność straży. Budynek jest przeznaczony do celów kulturalno-edukacyjnych oraz wystawienniczych. Prócz rekwizytów pożarniczych (sprzęty: motopompy, sikawki ręczne i konne, beczkowsy, sprzęt gaśniczy i alarmowy, oświetlenie, pojazdy, uzbrojenie osobiste, umundurowanie, wyposażenie strażnic, sztandary) przedstawiono również dorobek „Stowarzyszenia Przyjaciół Wolborza” (tj.: zbiory sztuki ludowej, eksponaty archiwalne i regionalne, pamiątki związane z regionem).

Dziedzictwo kulturowe:

Główne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Wolbórz to:

- układ przestrzenny miejscowości gminnej Wolbórz oraz wsi historycznych: Bogusławice, Komorniki, Kuznecin i Lubiaków
- zespół pałacowy dawnej rezydencji biskupów kujawskich z 1773 roku zaprojektowany przez architekta Franciszka Placidi. Zespół obejmuje budynek pałacowy w stylu późnego baroku, dwie oficyny pałacowe oraz dwa pawilony. Mocno zdewastowany po konfiskacie dóbr biskupich został odrestaurowany w latach 1950-1961 stanowiąc najbardziej okazały akcent architektoniczny Wolborza. Do pałacu przylega obszerny park założony w stylu barokowym z cennym drzewostanem. Aktualnie obiekt jest siedzibą Zespołu Szkół - Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. W głównym budynku byłego pałacu biskupów kujawskich, w trzech małych salkach od 27 października 1963 roku mieściła się Izba Muzealna im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, powstała z inicjatywy Stowarzyszenia Przyjaciół Wolborza, obecnie przeniesiona do Pożarniczego Centrum Historyczno-Edukacyjnego Ziemi Łódzkiej;
- kościół parafialny p.w. św. Mikołaja pochodzący z XV wieku, wielokrotnie przebudowywany m.in. w XVIII wieku przez architekta Franciszka Placidi, z wieżą zwieńczoną barokowym hełmem. W kościele zachowały się liczne obiekty liturgiczne, a także obrazy pędzla Franciszka Smuglewicza,
- kaplica cmentarna p.w. św. Anny w Wolborzu z XIX wieku
- kaplica p.w. św. Rocha w Wolborzu przy ul. Warszawskiej, usytuowana przy moście na rzece Wolbórze pochodząca z XIX wieku
- kapliczka w Studziankach z XIX wieku
- zespół dworski w Bogusławicach obejmujący dwór drewniany z XVIII wieku, dom, biuro, gorzelnię z XIX w. oraz inne obiekty (czworaki, spichlerz, stajnia, obory, żrebięciarnia) pochodzące z początków XX w. Do zespołu przylega XIX-wieczny park. Obecnie zespół użytkowany jest przez Stadninę Ogierów
- zespół dworski w Lubiakowie otoczony parkiem z wartościowym drzewostanem pochodzący z XIX w., obejmujący murowany dwór, stajnie, spichlerz, gorzelnię magazyn i kuźnię

- zabytki techniki:
 - drewniany zbożowy młyn wodny na rzece Moszczance w Wolborzu z XIX w.,
 - murowany zbożowy młyn wodny na rzece Wolbórze w miejscowości Lubiaków z XX w.,
 - murowany zbożowy młyn wodny na rzece Moszczance w miejscowości Studzianki Kolonia z XX w.
- stanowiska archeologiczne podlegające ochronie konserwatorskiej
- Miejsca Pamięci Narodowej:
 - Lubiaków – krzyż w miejscu straceń z 1916 r.
 - Golesze – mogiła powstańca z 1863 r.
 - Polichno-Budy – pomnik w miejscu bitwy partyzanckiej z 1943 r.
 - Polichno - Muzeum (1968r.) i Pomnik Czynu Partyzanckiego (1966 r.)
 - Lubiaszów – mogiła w lesie z 1939 r.
 - Wolbórz:
 - Pomnik upamiętniający walczących za ojczyznę w latach 1943/44, rozstrzelanych w Pinkach Karlińskich i innych miejscach (cmentarz rzymskokatolicki)
 - Mogiła żołnierzy poległych w czasie I-szej wojny światowej w 1914 r. (cmentarz rzymskokatolicki)
 - Pomnik pułkownika Ludwika Glazera (cmentarz rzymskokatolicki)
 - Obelisk poległych we wrześniu 1939 r. (cmentarz rzymskokatolicki)
 - Tablice upamiętniające wydarzenia historyczne (Kościół p.w. św. Mikołaja)
 - Pomnik Andrzeja Frycza Modrzewskiego w parku na Placu Wł. Jagiełły
 - Kapliczka na Placu Stefana Siniarskiego
 - Kapliczka Szwedzka przy ul. Grunwaldzkiej
 - Pomnik „Dwa Miecze” na dziedzińcu pałacu biskupów – obecnie ZSRCKU
- cmentarze historyczne: cmentarz rzymskokatolicki w Wolborzu, cmentarz żydowski w Wolborzu cmentarze ewangelickie we wsiach: Leonów, Lubiaszów, Młoszów i Polichno.

Sport:

Sport funkcjonuje w oparciu o placówki oświatowe oraz Halę Sportową Wolborzu. W gminie działają stowarzyszenia sportowe i uczniowskie kluby.

Turystyka:

Podstawową bazę turystyczno-rekreacyjną gminy Wolbórz stanowią:

- Ośrodek Wypoczynkowy „Wodnik” ZWiK Łódź w Bronisławowie
- Centrum Kongresowo Szkoleniowe „Magellan” w Bronisławowie
- pole kempingowe w Leonowie
- motel z restauracją w Polichnie
- hotel PSO w Bogusławicach
- kwatery prywatne we wsiach letniskowych.

2.4. Infrastruktura techniczna

System komunikacji:

System komunikacyjny Gminy Wolbórz stanowią:

- droga krajowa nr 8 relacji Warszawa – Wrocław,
- drogi powiatowe o łącznej długości 87 km,
- drogi gminne o łącznej długości 67,15 km.

Wodociągi:

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Wolbórz wynosi 128,9km, do której przyłączonych jest 2254 gospodarstw i posesji (korzysta ok. 7500 osób). System wodociągowy zasilany jest z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach: Wolbórz, Polichno, Żywocin, Kuznocin i Swolszewice Duże. Z wodociągów rocznie pobieranych jest 383,8 tys m³ wody. Wskaźnik zwodociągowania gminy wynosi 98 % całości terenu.

Kanalizacja:

Ścieki komunalne odprowadzane są do 3 oczyszczalni ścieków (Wolbórz, Psary Stare, Bronisławów) za pomocą sieci kanalizacyjnej o łącznej długości 18,6 km (stan na rok 2007). Łączna liczba przyłączy to 641 sztuk, korzysta ok. 2550 osób. Rocznie odprowadzanych do oczyszczalni jest 98.915 m³ ścieków. Wskaźnik skanalizowania terenu gminy wynosi 33%.

Gazyfikacja:

Przez teren gminy Wolbórz przebiega magistrala gazociągu relacji Piotrków–Warszawa. Teren gminy zgazyfikowany jest w 5,5%, sieć ma długość 8,29 km i 405 przyłączy do budynków. Dzięki istniejącej w Wolborzu stacji redukcyjnej możliwe jest podłączenie do sieci gazowniczej Wolborza oraz innych miejscowości gminy. W roku 2006 wybudowano gazociąg Rawa Mazowiecka – Piotrków Trybunalski.

Zaopatrzenie w ciepło:

Na terenie gminy gospodarstwa domowe posiadają indywidualne źródła ciepła (piece lub kotłownie domowe), bazujące głównie na paliwie węglowym. Coraz częściej mieszkańcy Wolborza instalują lokalne, domowe urządzenia grzewcze oparte o gaz przewodowy. Instalacje grzewcze funkcjonujące w budynkach użyteczności publicznej i innych większych obiektach zlokalizowanych na terenie gminy Wolbórz:

- instalacja gazowe: Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, Przedszkole, GOK, ZSRCKU oraz Wspólnota Mieszkaniowa w Wolborzu,
- instalacje na olej opałowy: Stado Ogierów w Bogusławicach, Szkoła Podstawowa w Goleszach i w Komornikach, Ośrodek Wypoczynkowy „Magellan”,
- instalacje na węgiel: Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Wolborzu, Szkoła Podstawowa w Proszeniu, Spółdzielnia „Agromel” w Wolborzu, Gorzelnia Lubiatów, Ośrodek Zdrowia w Goleszach,
- instalacje na odpady drewniane: „Formaplan Polska” w Wolborzu.

Energetyka:

Zapotrzebowanie na energię elektryczną gminy Wolbórz zapewniają cztery linie napowietrzne, każda o napięciu 15 kV, wyprowadzone ze stacji GPZ 110/15kV o mocy 10 MVA.

Napowietrzna rozdzielnia w wykonaniu modułowym z oszynowaniem rurowym z wykorzystaniem modułu typu PASS oraz wewnętrznej rozdzielni 15kV typu ZS-1 stanowi podstawę do ewentualnej rozbudowy w przyszłości, w miarę zwiększającego się zapotrzebowania na pobór energii elektrycznej w gminie.

Aktualna sieć rozdzielcza 15 kV gminy pokrywa jej zapotrzebowanie na energię elektryczną. W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem na energię dla terenów inwestycyjnych przewidzianych pod budownictwo mieszkaniowe, letniskowe, przemysłowe wraz z usługami, planowana jest budowa odpowiedniej ilości stacji transformatorowych 15/0,4 kV i zasilających je linii 15 kV.

Telefonizacja:

Istniejący w Piotrkowie Trybunalskim węzeł telekomunikacyjny zaspokaja potrzeby mieszkańców gminy. Podobną funkcję pełnią główne przewodowe połączenia telekomunikacyjne Piotrków-Tomaszów (światłowód) i Tomaszów-Łódź (światłowód), lokalna centrala telefoniczna łącząca się z abonentami. Teren gminy obejmują swoim zasięgiem operatorzy telefonii komórkowej.

Gospodarka odpadami:

Organizacją i wykonaniem usług odbioru odpadów na terenie całej gminy Wolbórz zajmuje się Spółdzielnia AGROMEL z Wolborza, na podstawie zawartych indywidualnie umów z mieszkańcami gminy. Odpady transportowane są na składowisko w Młynarach, którego właścicielem jest Gmina Wolbórz (zarządzającym składowiskiem jest firma KOM-WOL Sp. z o.o. z Wolborza). Od maja 2003 roku na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów (szkło białe, szkło kolorowe, makulatura i tworzywa sztuczne – opakowania). Jednostkami zajmującymi się odbiorem surowców wtórnych z terenu gminy są: JUKO z Piotrkowa Trybunalskiego (odbiór stłuczki szklanej) i EKOSYSTEM z Woli Krzysztoporskiej (odbiór tworzyw sztucznych).

2.5. Gospodarka Gminy

Gmina Wolbórz pełni funkcję rolniczą, rekreacyjną (południowo-wschodnia część gminy), administracyjno-usługową (obsługi produkcji żywności, obsługi obszaru gminy i obsługi turystyki). Miejscowość Wolbórz pełni funkcję wsi gminnej, grupującej wszystkie najważniejsze usługi. Wsie: Prosenie, Komorniki i Golesze pełnią funkcje wsi podstawowych o wzbogaconym programie usługowym. Funkcje rekreacyjno-letniskową pełnią wsie: Swolszewice Duże, Leonów, Adamów, Bronisławów i Lubiaszów Nowy.

Budżet Gminy Wolbórz:

Dochody budżetu gminy Wolbórz w latach 2002–2006 (w zł) wraz z ich strukturą:

Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody własne	4 412 487	4 490 479	6 272 884	6 227 358	7 048 630
Dotacje	1 607 870	1 759 491	1 268 094	1 928 811	3 598 407
Subwencje	4 732 282	4 368 375	4 818 392	4 536 153	4 551 464
Razem:	10 752 639	10 618 345	12 359 370	12 692 322	15 198 501
Przychody, w tym:	652 331	865 748	1 596 554	3 285 540	1 397 758
- kredyty i pożyczki	651 500	628 000	1 319 000	3 219 538	1 285 122

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Wydatki gminy ponoszone w latach 2002 – 2006 (w zł):

Rok	Wydatki ogółem	Wydatki na inwestycje
2002	10 809 722	2 846 993
2003	10 715 639	2 192 796
2004	13 189 458	3 518 950
2005	15 260 576	4 844 600
2006	14 684 027	2 766 729

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Ważniejsze inwestycje w sferze społecznej przeprowadzone z budżetu gminy w ostatnich latach:

2005 - Termomodernizacja budynku Przedszkola Samorządowego w Wolborzu - wartość: 356.379 zł

2006 - Termomodernizacja Budynku Urzędu Gminy – wartość: 159.499 zł.

Rolnictwo:

Ponad 60% powierzchni gminy stanowią użytki rolne. W gminie przeważają gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 2 ha. Łącznie grunty orne stanowią około 85% powierzchni użytków rolnych.

Struktura użytkowanie gruntów w gminie:

Wyszczególnienie:	(w ha)
Powierzchnia gminy ogółem	15 122
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	9 366
Grunty orne ogółem	7 880
Sady ogółem	147
Łąki ogółem	818
Pastwiska ogółem	521

* wg danych Urzędu Gminy Wolbórz

Warunki przyrodnicze oraz jakość gleb w gminie wpływa na produkcję rolniczą. Dominują uprawy zbóż (żyto, pszenżyto, pszenica, jęczmień) i ziemniaków, a także dodatkowo roślin pastewnych i przemysłowych (rzepak i rzepik). W hodowli zwierząt gospodarskich przeważa trzoda chlewna oraz bydło, uzupełniając drób.

Gospodarka:

Rynkowe warunki gospodarowania i możliwości podejmowania działalności gospodarczej spowodowały wzrost aktywności mieszkańców gminy. Rezultatem tego jest powstawanie licznych firm prywatnych głównie o charakterze handlowo-usługowym. W 2006 roku na terenie gminy działało 465 podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne), z czego ponad 95% skupiona była w sektorze prywatnym.

Podmioty gospodarki narodowej zaewidencjonowane w rejestrze REGON:

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Spółki handlowe	20
Spółki cywilne	22
Spółdzielnie	2
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	25
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	360

*wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego-podregiony, powiaty, gminy 2007

Sfera działalności innej niż rolnictwo indywidualne na terenie gminy reprezentowana jest głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 77% ogółu podmiotów gospodarki narodowej) z dominującą sekcją handel i naprawy. Nowym zjawiskiem na terenie gminy jest obecność dużych firm logistycznych.

Działalność gospodarcza osób fizycznych według sekcji PKD:

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Przetwórstwo przemysłowe	47
Budownictwo	45
Handel i naprawy	137
Hotele i restauracje	19
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	13
Pośrednictwo finansowe	17
Obsługa nieruchomości i firm	22

*wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego-podregiony, powiaty, gminy 2007

Do największych pracodawców na terenie gminy należy zaliczyć:

- Formaplan Polska Sp. z o.o. w Wolborzu,
- Huta Szkła Gospodarczego i Artystycznego „Finezja” w Wolborzu,
- F.M. Logistic,
- Partner Logistic,
- ZSRCKU w Wolborzu,
- AUCHAN w Wolborzu,
- Spółdzielnia AGROMEL w Wolborzu,
- Urząd Gminy w Wolborzu wraz z placówkami oświatowymi,
- PPHU Atut w Bogusławicach,
- Firma Mazurek w Studzinakach.

Firmą produkcyjną zatrudniającą największą liczbę pracowników (ponad 730 osób-łącznie z filiami) jest FORMAPLAN Polska Sp. z o.o. zajmująca się produkcją szuflad do mebli z drzewa litego i płyt wiórowych.

3. Charakterystyka problemów społecznych Gminy Wolbórz

Ustawa o „pomocy społecznej”, z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593. z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek świadczenia pomocy społecznej mieszkańcom, którzy tego potrzebują. Do obowiązkowych zadań gminy (wg art. 17 Ustawy) należą m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie wszelkich zasiłków,
- świadczenie usług opiekuńczych,
- udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- organizowanie świetlic, klubów, ognisk środowiskowych,
- organizowanie pracy socjalnej,
- sprawienie pogrzebu (w tym również bezdomnym),
- zapewnienie środków na wynagrodzenie dla pracowników oraz warunków do realizacji powyższych zadań.

Pomoc społeczna to nie tylko świadczenia pieniężne, ale także świadczenia w naturze, poradnictwo specjalistyczne (np. psychologiczne i prawne), praca socjalna.

Najbardziej dotkliwym problemem występującym w gminie Wolbórz od wielu lat jest ubóstwo. Często do takiego stanu rzeczy przyczynia się niezaradność życiowa lub brak chęci, aktywności, albo też występowanie patologii (głównie nałogów).

3.1. Obszary problemów społecznych objęte pomocą socjalną zgodnie z Ustawą „o pomocy społecznej”

W gminie Wolbórz problemami pomocy społecznej zajmuje się przede wszystkim Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który współpracuje z innymi instytucjami społecznymi i stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy oraz powiatu czy regionu.

3.1.1. Ubóstwo

Za ubóstwo uznaje się stan, kiedy jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie, uznawanych za niezbędne, potrzeb. Za potrzeby podstawowe, poza wyżywieniem, uznaje się: ubranie, mieszkanie, ochrona zdrowia, wykształcenie.

Jednym z najważniejszych skutków ubóstwa jest fakt jego samodzielnej reprodukcji – ubodzy rodzą dzieci skazane na pozostawanie w tej sferze. Dlatego też forma pomocy dla osób ubogich powinna z jednej strony zabezpieczać ich byt, a z drugiej motywować ich do podjęcia starań zmiany swego życia.

Mimo, że z powodu ubóstwa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolbórze przyznaje największe liczby świadczeń, zjawisko ubóstwa w gminie nie jest zbyt widoczne. Według uczestników Warsztatów Strategicznych sytuacja w gminie pod tym względem się poprawia, widać efekty rozwoju gospodarczego, wzrasta również w społeczeństwie umiejętność pozyskania pieniędzy na utrzymanie rodziny. Jeśli w jakiejś rodzinie rzeczywiście występuje niedostatek, to ma on związek z innymi problemami społecznymi, najczęściej nadużywaniem alkoholu lub niezaradnością życiową.

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Wolborzu z powodu ubóstwa:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	157	190	271	287	239
Liczba osób w rodzinie	567	664	841	846	722

*wg danych GOPS Wolbórz

Na terenie gminy nie obserwuje się przypadków niedożywienia dzieci, ale dla dzieci z rodzin o niskich dochodach GOPS finansuje posiłek w szkole.

Liczba dzieci otrzymująca posiłki w szkołach z funduszy GOPS oraz wyszczególnienie kosztów posiłków:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba dzieci	263	222	182	184	179
Liczba wydanych posiłków	37.033	33.653	27.535	27.158	23.306
Koszt posiłków	80.447	71.620	63.213	64.890	59.400

*wg danych GOPS Wolbórz

Dożywianie prowadzone jest we wszystkich placówkach oświatowych. W większości szkół jest to pełny obiad lub posiłki całodniowe (w Przedszkolu, w internacie szkoły średniej), w niektórych tylko posiłek zastępczy (kanapka, bułka z herbatą lub mlekiem).

Program rządowy „Posiłek dla potrzebujących” realizowany jest na terenie gminy Wolbórz w formie dofinansowania posiłków dla dzieci i młodzieży w szkołach oraz udzielenia pomocy finansowej na zakup żywności dla osób dorosłych.

3.1.2. Sieroctwo

Sieroctwo jest sytuacją społeczną i prawną, jak również stanem psychicznym dziecka pozbawionego rodziców na skutek śmierci (sieroctwo naturalne) lub na skutek rozbitcia rodziny (sieroctwo społeczne). W obecnych czasach sieroctwo społeczne jest wynikiem, w większości przypadków, patologii społecznych – sierotami są dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

W 2005 roku GOPS w Wolborzu wypłacał zasiłek z powodu sieroctwa dla jednej rodziny (4 osoby). W chwili obecnej GOPS nie wypłaca już tego rodzaju świadczeń, opiekę nad takimi dziećmi przejęło Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim, do którego zadań należy m.in. umieszczanie dzieci częściowo lub w pełni pozbawionych opieki ze strony rodziców biologicznych w rodzinach zastępczych oraz opiekę nad tymi rodzinami. Ogółem w powiecie są 104 rodziny zastępcze, w których przebywa 164 dzieci. W roku 2007 w gminie Wolbórz funkcjonowało 11 rodzin zastępczych, wszystkie rodziny spokrewnione z dzieckiem.

3.1.3. Bezdomność

Osobą bezdomną w polskim porządku prawnym (art. 6 pkt.8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej) jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkaniowym w rozumieniu przepisów o ochronie lokatorów i mieszkaniowym zasobie Gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. Bezdomność spowodowana może być: czynnikami społecznymi (m.in. brakiem miejsc dla rencistów, emerytów osób starszych w domach pomocy społecznej, zaburzonym procesem usamodzielniania się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych), czynnikami związanymi z patologiami i chorobami, czynnikami natury psychologicznej (świadomy wybór sposobu życia i odmiennego systemu wartości), czynnikami natury prawnej (bezzadność osób wobec niepowodzeń związanych z ich życiem).

Gmina Wolbórz jest drugą z kolei (po Gorzkowicach) gminą powiatu piotrkowskiego, gdzie występuje problem z osobami bezdomnymi.

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu bezdomności:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	2	3	4	5	5
Liczba osób w rodzinach	4	5	9	5	5

*wg danych GOPS Wolbórz

Spośród 5 osób bezdomnych, 3 osoby obecnie przebywają poza obszarem gminy Wolbórz. Z uwagi na ostatnie miejsce zameldowania na terenie naszej gminy, korzystają z pomocy społecznej GOPS w Wolborzu.

Bezdomność jest to problem trudnym do rozwiązania, ze względu na brak mieszkań socjalnych, nisko czynszowych w gminie czy schronisk dla bezdomnych na terenie powiatu. W roku 2007 1 osoba otrzymywała zasiłek stały refundowany przez GOPS.

Osoby bezdomne mogą być umieszczone w Domach Pomocy Społecznej lub w schroniskach dla bezdomnych. Koszty pobytu osoby bezdomnej w DPS ponosi gmina. Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu jej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Program taki jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej lub ośrodka, w którym przebywa osoba bezdomna.

3.1.4. Bezrobocie

Za bezrobotną uznaje się osobę, która do dnia 31 maja 2004 r. spełniała kryteria określone w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o „zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu” (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.), a także osobę, która od 1 czerwca 2004 r. spełnia kryteria określone w art. 2 ust.1, pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o „promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).

Bezrobocie to sytuacja, kiedy większa lub mniejsza liczba osób zdolnych do pracy i pracy tej poszukująca nie znajdzie zatrudnienia. Bezrobocie rozumie się jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej

wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Bezrobocie jest poważną kwestią społeczną, która dotyczy znacznych obszarów społecznych oraz która kumuluje szereg negatywnych cech położenia materialnego i społecznego.

W chwili obecnej zjawisko to jest najbardziej niepokojącym problemem społecznym, ponieważ dotyka jego szerokie kręgi, a straty jakie za sobą niesie są trudne do oszacowania. Problemu tego nie jest w stanie rozwiązać gmina czy powiat, które starają się minimalizować jego skutki. Bezrobocie poprzez zubożenie materialne wywołuje wiele negatywnych zjawisk społecznych – najbardziej poważny jest jego wpływ na życie rodzinne. Skutkami bezrobocia są:

- ryzyko wykluczenia społecznego spowodowane zmianą sytuacji rodziny,
- dezintegracja rodziny – zmiana jej sytuacji emocjonalnej (osłabienie autorytetu rodziców, zakłócenie socjalizacji ról, frustracja, zmniejszenie wsparcia emocjonalnego i solidarności wewnątrzrodzinnej),
- zwiększenie możliwości wystąpienia patologii życia rodzinnego (przypadki przemocy, sięganie po alkohol i inne),
- izolacja społeczna (ograniczenie kontaktów ze znajomymi i dalszą rodziną),
- zasadnicza zmiana poziomu życia, standardu materialnego rodziny, co może powodować konieczności korzystania z pomocy społecznej.

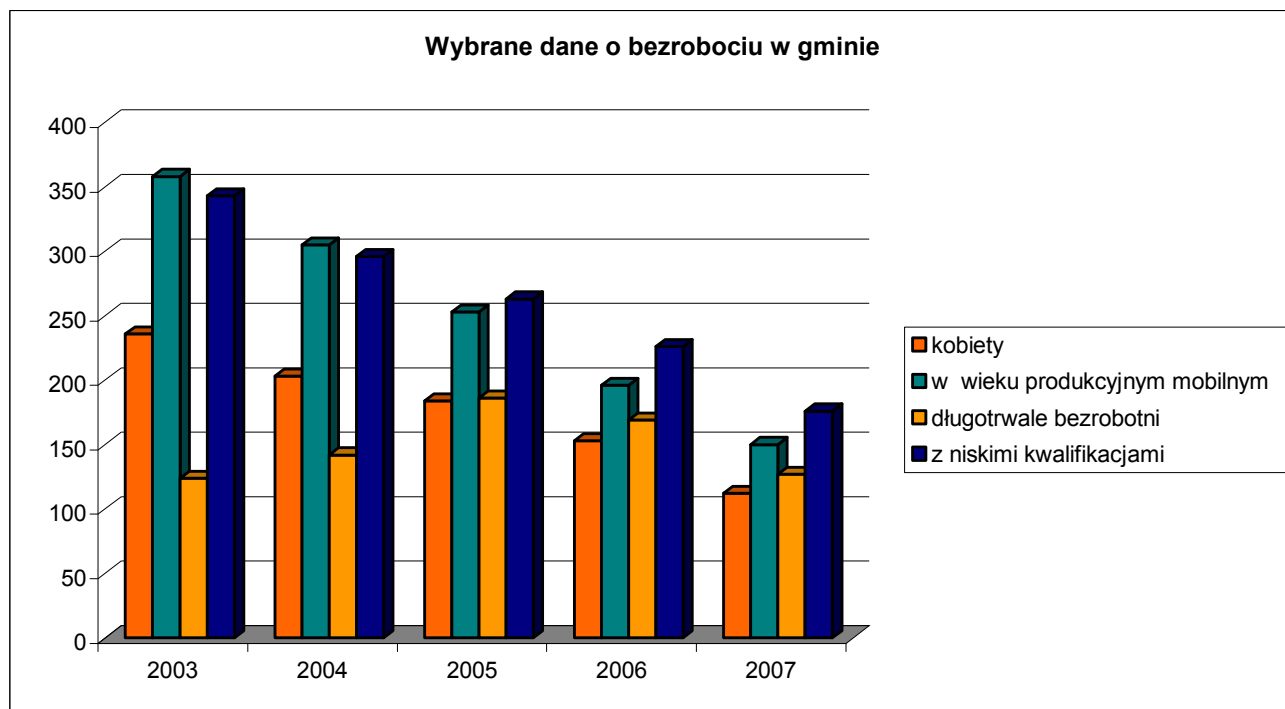
Skala bezrobocia na terenie gminy Wolbórz nie jest duża – szacuje się, że ok. 5% osób w wieku produkcyjnym pozostaje bez pracy. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych zmniejsza się systematycznie, od 2003 roku spadła o blisko 50%. Nadal jednak zdecydowana większość osób bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku, czyli jest długotrwale bezrobotna. Ponadto występuje zjawisko bezrobocia ukrytego, które to znacznie zniekształca faktyczny obraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Najszybciej rozwijającymi się sektorami gospodarki w gminie są: handel, przemysł, logistyka i turystyka. Dynamizm pozytywnych zmian oraz przewidywane wzmocnienie pozycji ww. sektorów w globalnej strukturze rynku pozwalają z optymizmem zapatrywać się na lokalny rynek pracy w perspektywie najbliższych lat oraz średniokresowej. Największymi pracodawcami na terenie gminy są: Formaplan Polska (ponad 700 zatrudnionych), FM Logistic (460 pracowników), Huta Szkła „Finezja”(ponad 170 pracowników) oraz Kompleks Gastronomiczny „Górski” w Proszeniu (100 pracowników).

Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Wolbórz zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Trybunalskim:

	2003	2004	2005	2006	2007
Kobiety	236	203	184	153	112
Absolwenci	29	brak kategorii			
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	32	25	16	16	10
Z prawem do zasiłku	114	37	49	37	32
W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	358	305	253	196	150
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	124	142	186	169	127
Ogółem	474	419	375	306	243

* dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalski

Bezrobotni na terenie gminy wg czasu pozostawania bez pracy:

	2003	2004	2005	2006	2007
do 1 mies.	19	5	21	18	18
od 1 do 3 m-cy	29	22	60	37	40
od 3 do 6 m-cy	31	13	43	39	27
od 6 do 12 m-cy	32	21	65	43	31
od 12 do 24 m-cy	35	51	44	54	31
powyżej 24 m-cy	89	91	142	115	96

* dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalski

Bezrobotni mieszkańcy gminy Wolbórz wg poziomu wieku:

	2003	2004	2005	2006	2007
18-24 lat	131	115	91	67	41
25-34 lat	134	109	96	77	66
35-44 lat	93	81	66	52	43
45-54 lat	94	90	94	83	66
55-59 lat	21	22	25	21	21
60-64 lat	1	2	3	6	6

* dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalski

Największymi grupami osób pozostających bez pracy są osoby w wieku 25-34 lata (najczęściej młodzi ludzie zaraz po studiach) i osoby w wieku 45-54 lata (tuż poza wiekiem mobilnym, którym trudno jest się dostosować).

Bezrobotni wg wykształcenia:

	2003	2004	2005	2006	2007
wyższe	24	19	22	9	21
policealne i średnie zawodowe	95	92	64	48	37
średnie ogólnokształcące	12	12	26	23	9
zasadnicze zawodowe	166	134	108	84	66
gimnazjalne i poniżej	177	162	155	142	110

* dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalski

Najwięcej osób bezrobotnych notuje się wśród osób z niskim i bardzo niskim wykształceniem.

Osoby bezrobotne z terenu gminy mogą korzystać z różnych form pomocy finansowanych z Funduszu Pracy. Są to:

- programy pasywne: zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia przedemerytalne, wcześniejsze emerytury finansowane przez ZUS,
- programy aktywne: pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych i zasiłki szkoleniowe, prace interwencyjne i roboty publiczne, aktywizacja zawodowa absolwentów, przygotowanie zawodowe młodocianych, pożyczki na tworzenie małych przedsiębiorstw, dopłaty dla pracodawców zatrudniających osoby bezrobotne.

Liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych i robót publicznych spośród bezrobotnych mieszkańców gminy:

	2003	2004	2005	2006	2007
skierowani do prac interwencyjnych	20	16	18	12	11
skierowani do robót publicznych	1	5	2	0	3

* dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalski

Prócz tego w roku 2007 z aktywnych form pomocy skorzystało:

- 23 osoby w formie stażu,
- 2 osoby w formie przygotowania zawodowego,
- 13 osób w formie szkoleń
- 8 osób otrzymało dotacje na rozwój własnej działalności gospodarczej.

Z powodu długotrwałego pozostawania bez pracy część rodzin nie radzi sobie z utrzymaniem, dlatego też zgłasza się po pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu.

Liczba rodzin otrzymujących świadczenia z GOPS w Wolborzu z powodu bezrobocia:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	141	150	155	170	150
Liczba osób w rodzinach	504	504	477	492	443

*dane wg GOPS Wolbórz

Większość mieszkańców utrzymuje się z pracy najemnej (głównie w zakładach czy instytucjach znajdujących się na terenie gminy) lub pracy w gospodarstwach rolnych.

3.1.5. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest stanem będącym efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikły z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych, tj. samoobsługa, przemieszczanie się, czynności manualne, orientacja w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego. Za osobę niepełnosprawną uważa się „osobę, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza albo uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami społecznymi i prawnymi”.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wystawiane są przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS i KRUS.

Sytuacja osób niepełnosprawnych jest trudna. Niepełnosprawni fizycznie mają olbrzymie trudności m.in.: ze swobodnym poruszaniem się (bariery architektoniczne w mieszkaniach i w budynkach użyteczności publicznej, brak środków komunikacji), tzw. samoobsługą, dostępnością do fachowej opieki medycznej i rehabilitacji, niemożnością edukacji na miarę swoich możliwości i predyspozycji. Bariery te nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w normalnym życiu. Osoby niepełnosprawne psychicznie postrzegane są zazwyczaj jako nieprzewidywalne, a co za tym idzie również niebezpieczne. Największym jednak problemem dla ludzi niepełnosprawnych są czynniki psychologiczne i społeczne: trudność w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brak zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Szacuje się, że na terenie gminy Wolbórz zamieszkuje ok. 150 osób niepełnosprawnych, w różnym stopniu schorzenia. Większości osób niepełnosprawność pozwala w miarę normalnie funkcjonować w społeczeństwie, ponieważ jest ona zwykle związana z wiekiem.

Na terenie gminy Wolbórz ułatwienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych posiadają szkoły, Urząd Gminy i Urząd Pocztowy. Pozostałe budynki użyteczności publicznej nie są dostosowane do potrzeb osób na wózkach inwalidzkich.

W gminie nie ma w szkołach klas integracyjnych, ponieważ nie istnieje taka potrzeba. Dzieci z upośledzeniem głębokim korzystają z nauczania indywidualnego.

Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z powodu niepełnosprawności:

	2003	2004	2005	2006	2007
Niepełnosprawność	74	81	82	94	93
Liczba osób w rodzinach	247	258	242	255	233

*dane wg GOPS Wolbórz

Osobami niepełnosprawnymi z terenu gminy opiekuje się również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. PCPR wspomaga działania zmierzające do rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. W tym celu Centrum współpracuje m.in. z: Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (prowadzi dofinansowanie do: likwidacji barier architektonicznych, turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu

ortopedycznego, itp.) oraz innymi instytucjami zajmującymi się problemem osób niepełnosprawnych w powiecie. Na terenie powiatu nie ma ośrodków rehabilitacyjnych czy Warsztatów Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych.

Usługi świadczone przez GOPS w stosunku do osób niepełnosprawnych to głównie:

- oferowanie usług opiekuńczych dla osób wymagających opieki,
- kierowanie na Warsztaty Terapii Zajęciowej do Sulejowa.

3.1.6. Długotrwała lub ciężka choroba

Osoby przewlekle lub ciężko chore spotykają się z podobnymi problemami jak osoby niepełnosprawne, ponieważ często nie są w stanie aktywnie uczestniczyć w tzw. normalnym życiu. Borykają się również z: bezrobociem, utrudnieniami w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej, czy kosztownością procesu leczenia. W chwili obecnej problemem są również tzw. choroby cywilizacyjne, dotykające najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku.

Na terenie gminy pomoc medyczną świadczy Gminny Ośrodek Zdrowia w Wolborzu i Ośrodek Zdrowia w Goleszach. Tutaj pacjenci mają zapewnioną podstawową opiekę medyczną.

Osobom długotrwale chorym, którym choroba nie pozwala sprawować funkcji społecznych (np. pracować, zadbać o siebie) pomaga Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu. Pomoc ta polega głównie na:

- wypłacie zasiłków celowych na zakup leków lub usług medycznych,
- wypłacie świadczeń okresowych,
- wypłacie zasiłków pielęgnacyjnych,
- świadczeniu usług pielęgnacyjnych przez opiekunki środowiskowe w domu chorego.

Liczba rodzin otrzymująca pomoc z GOPS powodu długotrwałej choroby:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	54	62	59	74	82
Liczba osób w rodzinach	184	209	180	222	221

*dane wg GOPS Wolbórz

Zasiłki pielęgnacyjne wypłacane przez GOPS dla mieszkańców gminy:

	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	39	89	118	125
Liczba świadczeń	191	563	1233	1410
Kwota świadczeń w zł	27.504	81.072	181.071	215.730

*dane wg GOPS Wolbórz

Liczba świadczeń z tytułu choroby oraz zasiłków pielęgnacyjnych wypłacanych przez GOPS dla mieszkańców gminy rośnie. GOPS oferuje usługi w miejscu zamieszkania osobom, które ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność wymagają pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych

Często rodzaj schorzenia, brak możliwości pomocy w domu chorego powoduje, że jedyną formą pomocy jaką mogą takie osoby otrzymać jest skierowanie do domu

pomocy społecznej. Na terenie powiatu piotrkowskiego funkcjonuje jeden dom pomocy społecznej – Dom Pomocy Społecznej w Łochyńsku, który jest samodzielną jednostką organizacyjną i budżetową o zasięgu ponadgminnym. Dom jest placówką stacjonarną umożliwiającą pobyt stały i okresowy chorego, przeznaczony jest dla 200 kobiet przewlekle psychicznie chorych. Ogółem w DPS przebywa ok. 180 osób.

3.1.7. Przemoc w rodzinie

Przemoc występująca w rodzinie jest jedną z najpoważniejszych dysfunkcji. Art. 207 §1 Kodeksu Karnego definiuje, iż: „przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody”. Przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Niestety zjawisko to stale wzrasta, jego główną przyczyną jest nadużywanie alkoholu lub alkoholizm członka rodziny. Przemoc dotyka głównie kobiety oraz dzieci. Przejawem okrucieństwa jest również tzw. „chłodna przemoc” niszcząca psychikę i poczucie wewnętrznej godności.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna (przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), siły są nierównomierne (w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy), narusza prawa i dobra osobiste (sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary, np. prawo do netykalności fizycznej, godności, szacunku itd.), powoduje cierpienie i ból (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody).

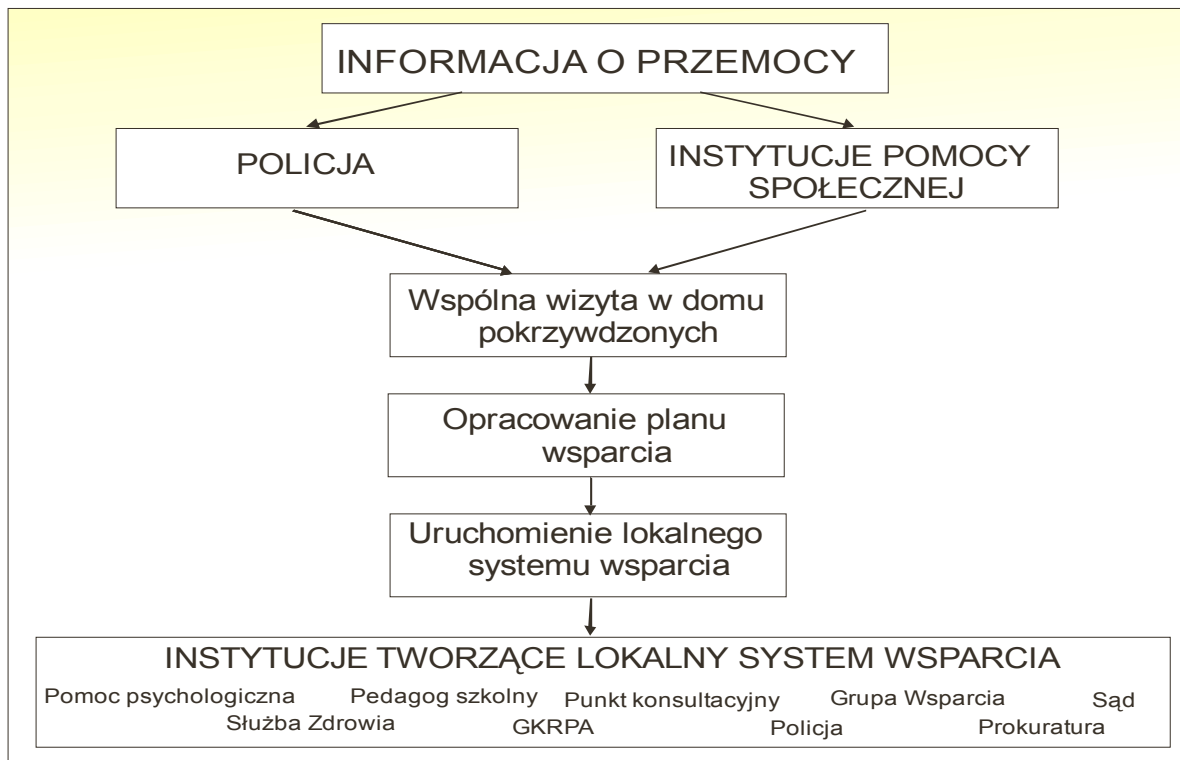
Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” w Art.6. §2 określa zadania gminy tym zakresie. Należą do nich:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji,
- opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Pracownicy GOPS i Komisariatu Policji w Wolborzu zostali przeszkoleni i przygotowani do wprowadzenia rządowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tzw. „Niebieskiej karty”. Program ten wszedł w życie w październiku 1998 roku. Jednym z jego realizatorów jest Policja – szczególnie policjanci kompanii patrolowo-interwencyjnych oraz dzielnicowi. Działania Policji mają na celu skuteczne reagowanie wobec przemocy w rodzinie poprzez:

- informowanie pokrzywdzonych o przysługujących im prawach oraz możliwości korzystania z pomocy i wsparcia wyspecjalizowanych instytucji,
- rejestrację śladów i przebiegu wydarzeń oraz podjętych czynności, gromadzenie informacji z interwencji domowych i stały kontakt z zagrożoną rodziną,
- rozpoznawanie skali zjawiska i zagrożeń w rodzinie,
- motywowanie ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy.

Schemat postępowania w przypadku stwierdzenia występowania zjawiska przemocy domowej

W skład dokumentów wypełnianych przez policjantów wchodzi cztery „niebieskie karty”. Pierwsza tzw. meldunek – **Karta „A”** – jest wypełniana przez dyżurnego jednostki po zgłoszeniu przez patrol zakończenia czynności.

Kartę „B” wypełnia policjant przeprowadzający interwencję, w którym opisuje: szczegóły zajścia, ocenę przebiegu zdarzenia, dane o dzieciach obecnych w mieszkaniu oraz działania podjęte wobec sprawcy.

Karta „C” zawiera informacje dla ofiary przemocy (jej prawa, możliwość ochrony) i wręczana jest w czasie interwencji. Karta zawiera rubrykę „Zanotuj przebieg zdarzenia, pamięć bywa zawodna”, gdzie pokrzywdzeni wpisują odpowiedzi na pytania: „kto i kiedy cię skrzywdził?”, „kim jest dla ciebie sprawca?”, „na czym polegała przemoc?”, „czy byli świadkowie zdarzenia?”. Pozwala to, z jednej strony, na otwarcie się ofiary przemocy, a jednocześnie stwarza dla organów procesowych i organizacji społecznych podstawę do podjęcia odpowiednich działań.

Karta „D” to prośba o pomoc wypełniana przez ofiarę przemocy. Pokrzywdzeni decydują czy żądać pomocy „w ramach kompetencji Policji” czy zainteresowania odpowiednich służb społecznych. Wypełniony dokument nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania.

Liczba interwencji Policji wśród mieszkańców gminy Wolbórz dotyczących przemocy domowej:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba interwencji ogółem	465	459	460	471	481
Liczba interwencji dotyczącej przemocy	115	120	108	110	117

*dane wg Posterunku Policji w Wolborzu

W roku 2006 Policja sporządziła 15 „Niebieskich Kart”, w roku 2007 – 19 kart przeciwko mieszkańcom z terenu gminy. Zjawisku przemocy domowej najczęściej towarzyszą również inne dysfunkcje: nadużywanie alkoholu, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Przemocą jest także zaniedbanie obowiązku rodzicielskiego w stosunku do dziecka. Skala zjawiska jest trudna do oszacowania, ponieważ dla osób postronnych jest trudna do zauważenia. Uczestnicy Warsztatów Strategicznych stwierdzili, że najczęstszą formą przemocy jest przemoc psychiczna w stosunku do dzieci.

GOPS w Wolborzu w roku 2005 udzielał pomocy dla 1 rodziny (4 osób) dotkniętych przemocą domową. W pozostałych latach świadczenia z tego powodu nie były wypłacane.

Na terenie gminy działa Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla ofiar przemocy domowej lub osób i rodzin dotkniętych innym problemem społecznym. Pomocą, w tym zakresie, mogą służyć również pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej lub w pedagogowie i psychologowie zatrudnieni w szkołach na terenie gminy. Dzieci i młodzież mają również możliwość korzystania z telefonów zaufania, których numery są umieszczone w ogólnodostępnych miejscach w szkole.

„Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Wolbórz na rok 2008” zakłada przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez współpracę Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatu Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piotrkowie Tryb., Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb. oraz prowadzenie poradnictwa i organizowanie pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dla ofiar przemocy i ich rodzin. W ramach środków finansowych przeznaczonych na działanie GKRPA przewidziano następujące zadania:

- prowadzenie analizy stanu wdrożenia procedury „Niebieskiej Karty” przez Komisariat Policji w Wolborzu w ramach współpracy Komisariatu i GKRPA. Wykorzystywanie odnośnych danych w trakcie prowadzenia przez GKRPA czynności zmierzających do skierowania na leczenie odwykowe osób nadużywających alkoholu. Prowadzenie przez GKRPA procedury interwencji w sprawach przemocy domowej zgodnie z rekomendacjami PARPA,
- prowadzenie doradztwa i organizowanie interwencji na rzecz ofiar przemocy w ramach działania punktów konsultacyjno – informacyjnych,
- organizowanie szkoleń dla przedstawicieli placówek i instytucji włączonych w system przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w ramach środków własnych) lub dofinansowanie udziału w wybranych szkoleniach osobom angażującym się w pracę profilaktyczną i terapeutyczną na rzecz ofiar przemocy - po uzyskaniu pozytywnej opinii GKRPA,
- organizacja i udział w ponadregionalnych i lokalnych kampaniach na temat przeciwdziałania przemocy i agresji, w tym w kampanii “Zero tolerancji dla przemocy” oraz “Zachowaj trzeźwy umysł”,
- organizowanie wsparcia i pomocy dla dzieci – ofiar przemocy,
- zapewnianie schronienia i bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej.

3.1.8. Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna być pod specjalną ochroną państwa. Zważywszy na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego), rodzina powinna móc liczyć na pomoc materialną, społeczną i prawną. Na środowisko rodzinne składa się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Ochrona macierzyństwa oraz pomoc dla rodzin wielodzietnych jest jednym z ważniejszych zadań opieki społecznej od chwili przejścia obowiązku wypłaty zasiłków rodzinnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Rzeczywista liczba rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

Wyszczególnienie	Rok	Liczba osób, którym wydano decyzję	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych	2003	475	318	1084
	2004	440	310	1019
	2005	736	305	951
	2006	830	326	963
	2007	427	293	876
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	2003	181	174	500
	2004	48	48	133
	2005	29	29	45
	2006	392	31	51
	2007	36	35	48
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	2003	412	287	1075
	2004	409	244	868
	2005	727	297	938
	2006	465	315	949
	2007	421	289	870
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej	2003	-	50	195
	2004	-	30	120
	2005	-	50	140
	2006	-	36	117
	2007	-	38	120

*dane wg GOPS Wolbórz

Liczba rodzin objęta zasiłkiem z tytułu ochrony macierzyństwa przez GOPS w Wolborzu:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	30	18	3	6	0
Liczba osób w rodzinach	108	68	13	21	0

*dane wg GOPS Wolbórz

Od 1 maja 2004 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu rozpoczął wypłatę świadczeń rodzinnych w ramach realizacji ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku „o świadczeniach rodzinnych” (Dz. U. Nr 228, poz. 2255) Ośrodki Pomocy

Społecznej przejęły część zobowiązań Zakładów Ubezpieczeń Społecznych dotyczących wypłaty zasiłków rodzinnych i dodatków do nich. Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Wydatki na świadczenia rodzinne poniesione przez GOPS w Wolborzu w roku 2007:

Rodzaj świadczenia	Wydatki na świadczenia rodzinne (w zł)	Liczba przyznanych świadczeń
Zasiłki rodzinne	815160	13391
Dodatki do zasiłków rodzinnych w tym z tytułu:	760321,4	6693
urodzenia dziecka	52000	52
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	235161,4	610
samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	3200	8
samotnego wychowywania dziecka	74990	419
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	34520	445
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia	3240	54
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	31280	391
rozpoczęcia roku szkolnego	82700	827
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	126630	2443
na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	108000	112
na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	116550	2331
wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej (od 1.09.2005)	151120	1889
RAZEM- zasiłki rodzinne	1575481,4	20084
Zaliczka alimentacyjna	64146,67	387

*dane wg GOPS Wolbórz

Zasiłki rodzinne przyznawane przez GOPS w Wolborzu:

	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	239	544	690	660
Liczba świadczeń	3.030	7.275	12.652	13.391
Kwota świadczeń w zł	15.5846	327.208	647.538	815.160

*dane wg GOPS Wolbórz

3.1.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Zaburzona struktura rodziny ujemnie wpływa na sytuację dziecka i jego więź z rodziną.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin może wynikać z różnych sytuacji społecznych, jej przyczyną nie jest jedynie brak środków na życie. Często w rodzinach niewydolnych wychowawczo występują również inne dysfunkcje: niepełnosprawność umysłowa rodziców, uzależnienie, występowanie przemocy domowej, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze dzieci występujące w domu i w szkole. Rodzina dysfunkcyjna nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych zadań:

- realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zaspokajania potrzeb materialnych i duchowych,
- przekazywania właściwych społecznie wzorów postępowania.

Rodziny otrzymujące wsparcie z GOPS w Wolborzu z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	70	80	71	70	63
Liczba osób w rodzinach	329	357	297	288	270

*dane wg GOPS Wolbórz

Z pomocy GOPS w Wolborzu z powodu bezradności korzystają głównie rodziny wielodzietne i niepełne.

3.1.10. Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze

W ostatnich latach w Polsce można zaobserwować wzrost zjawiska przestępczości, a szczególnie przestępczości wśród nieletnich. Przystępstwa dokonywane przez ludzi młodych to przede wszystkim rozboje oraz kradzieże, jak również przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu. Sprawcy w chwili dokonania przestępstw najczęściej są osobami bezrobotnymi i nie uczącymi się. Pomoc społeczna powinna zatem objąć swym zasięgiem także młodzież opuszczającą placówki opiekuńczo-wychowawcze. Konieczna jest dalsza resocjalizacja trudnej młodzieży w środowisku domowym, przystosowanie jej do życia w społeczeństwie i niedopuszczenie do popełniania kolejnych wykroczeń.

Od roku 2003 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wolborzu nie wypłacane były świadczenia dla młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Sprawami takiej młodzieży zajmuje się głównie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Przestępczość nieletnich

Przestępczość nieletnich jest jednym ze zjawisk narastającej patologii społecznej. Zachowania przestępcze nieletnich zagrażają rozwojowi dzieci i młodzieży oraz bezpieczeństwu społecznemu.

Liczba przestępstw popełnianych przez osoby nieletnie na terenie gminy Wolbórz:

	2003	2004	2005	2006	2007
Kradzież z włamaniem	5	4	3	2	2
Rozboje, wymuszenia, kradzieże rozbójnicze	4	2	1	2	3
Kradzież rzeczy cudzej	4	5	6	7	10
Przestępstwa drogowe	1	2	1	-	1
Bójka, pobicie	2	3	4	2	2
Uszkodzenia mienia	4	2	2	2	1
Razem	16	18	17	15	19

* dane wg Komisariatu Policji w Wolborzu

W gminie Wolbórz przestępczość młodocianych nie stanowi dużego problemu, przypadki wykroczeń są incydentalne.

3.1.11. Trudności w integracji osób posiadających status uchodźcy

Status uchodźcy otrzymują osoby, które opuściły swój kraj zazwyczaj z przyczyn politycznych. W Polsce osoby te mają poważne problemy związane głównie z bezrobociem, ubóstwem czy brakiem zaufania i akceptacji (zwłaszcza w małych społecznościach). Pomoc (udzielana przez starostę na podstawie wniosku złożonego przez uchodźcę) taka realizowana jest w ramach indywidualnego programu integracji, uzgodnionego między powiatowym centrum pomocy rodzinie a uchodźcą, w którym w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej uchodźcy i jego rodziny, określona jest wysokość, zakres i forma pomocy. Środki na realizację indywidualnego programu integracji przekazuje wojewoda.

Na terenie gminy Wolbórz obecnie nie zamieszkują osoby, które posiadają status uchodźcy.

3.1.12. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładów karnych

Osoby opuszczające zakłady karne mają zazwyczaj ogromne trudności z przystosowaniem się do życia w społeczeństwie – są dyskryminowane, często rozpadły się ich wcześniejsze związki rodzinne, nie mogą znaleźć pracy. Ponowne włączenie do społeczeństwa jest koniecznym etapem ich resocjalizacji, dlatego też osoby takie często korzystają z pomocy społecznej.

W roku 2007 na terenie gminy Wolbórz popełniono ogółem 180 czynów karalnych, z czego najczęściej popełnianymi wykroczeniami są: kradzież mienia lub włamania oraz przestępstwo prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwym.

Liczba przestępstw popełnianych na terenie Gminy Wolbórz:

Kwalifikacja prawna	2003	2004	2005	2006	2007
Kradzież mienia	32	38	31	33	31
Kradzież z włamaniem	31	40	24	22	24
Kradzież z włamaniem do samochodu	8	6	3	1	3
Rozbój, kradzieże z rozbojem	3	5	3	2	5
Bójka, pobicie	2	1	4	1	5
Nietrzeźwi kierujący	28	32	36	41	29
Zatrzymania do wytrzeźwienia	32	36	37	38	41
Przemoc domowa	4	3	4	5	5
Groźby karalne	5	6	3	3	4
Niealimentacja	9	10	8	8	4
Inne przestępstwa	45	41	32	35	29
Razem	199	218	185	189	180

* dane wg Komisariatu Policji w Wolborzu

Osoby opuszczające zakłady karne otrzymują pomoc z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jeśli same się do niego zgłoszą. W ostatnich latach z GOPS w Wolborzu przyznawano zasiłki dla kilku osób mających trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	2	6	1	7	4

*dane wg GOPS w Wolborzu

3.1.13. Alkoholizm i narkomania

Problem alkoholizmu

Alkoholizm czyli uzależnienie od alkoholu to choroba, która zaczyna się oraz rozwija najczęściej bez wiedzy chorego i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Jej objawy to:

- *subiektywne poczucie łaknienia alkoholu - pojawiają się doznania podobne do głodu i wewnętrznego przymusu wypicia oraz poczucie paniki i obawa, że nie wytrzyma się długo bez alkoholu,*
- *utrata kontroli nad piciem - po rozpoczęciu picia pojawia się niemożność decydowania o ilości wypijanego alkoholu i o momencie przzerwania picia,*
- *objawy abstynencyjne - przerwa w picciu wywołuje między innymi niepokój i drażliwość, dreszcze i drżenia mięśniowe, poty, nudności, zaburzenia świadomości i majaczenia; osoba uzależniona stara się usunąć dolegliwości przy pomocy alkoholu,*
- *zmiana tolerancji na alkohol - zwiększenie tolerancji - wypicie tej samej ilości powoduje słabsze efekty; obniżenie tolerancji - przy mniejszych dawkach alkoholu podobne efekty nietrzeźwości,*
- *koncentracja życia wokół picia - obecność alkoholu staje się bardzo ważna, koncentruje uwagę i zachowania wokół okazji do wypicia i dostępności alkoholu,*

- zaburzenia pamięci i świadomości - po wypiciu pojawiają się „dziury pamięciowe”, fragmenty wydarzeń znikają z pamięci; coraz więcej rzeczy dzieje się poza świadomością osoby uzależnionej,
- nawroty do picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji - człowiek dostrzega, że picie wymyka się spod jego kontroli i próbuje bez powodzenia udowodnić, że potrafi nad tym zapanować.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłonny do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość płytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju. Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa.

Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia, uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. Nierzadko członkowie rodziny alkoholika popadają we współzależnienie. Zjawisko nadużywania alkoholu jest problemem złożonym i trudnym do przezwyciężenia.

W chwili obecnej najbardziej niepokojące jest zjawisko związane z obniżaniem się wieku pierwszego kontaktu z alkoholem. Zdecydowany wpływ na taki stan rzeczy mają: dostępność alkoholu – zwłaszcza piwa, przyzwolenie społeczne oraz zaniedbania ze strony rodziców.

W gminie Wolbórz, według oceny uczestników Warsztatów Strategicznych, alkohol jest dostępny, nikt nie ma trudności z jego zakupem, poza tym istnieje społeczne przyzwolenie na picie, zwłaszcza przez mężczyzn.

Liczba lokali prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w roku 2007:

Rodzaj zezwolenia	Liczba lokali gastronomicznych	Liczba sklepów
sprzedaż piwa	11	3
sprzedaż piwa i wina	3	8
sprzedaż piwa i wódki	4	-
sprzedaż piwa, wina i wódki	8	22
Razem	26	33

*dane Wg GKRPA Wolbórz

Ogólna kwota na zakup napojów alkoholowych w roku 2006 w Gminie Wolbórz wyniosła ponad 4.600 tys. zł. Szacuje się, że 1 rodzina w gminie wydaje ok. 2400 zł na rok na alkohol, 1 mieszkaniec ponad 600 zł. Spożycie alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca w gminie wynosi 7,65 l na rok (dane GKRPA).

W związku z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy Wolbórz w roku 2006/2007 zanotowano następujące przestępstwa:

- ilość wykroczeń popełnionych po spożyciu alkoholu – zakłócenie ładu i porządku publicznego –14
- wypadki drogowe i kolizje – sprawcy działający pod wpływem alkoholu –12
- nietrzeźwi, kierujący pojazdami pod wpływem alkoholu –18

- liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia – 31
- interwencje wobec osób nadużywających alkoholu, w tym domowe i w miejscach publicznych – 21
- wdrożenie procedury Niebieskiej Karty – 16
- spożywanie napojów alkoholowych wbrew zakazom – 10
- sprzedaż napojów alkoholowych bez wymaganego zezwolenia – 1
- sprzedaż napojów alkoholowych nieletnim – 0.

GKRPA przeprowadziła 10 kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych oraz odnotowała 2 przypadki zgonu po spożyciu alkoholu.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych wymaga współdziałania szeregu instytucji, oświaty, policji, pomocy społecznej, służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, administracji, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy związanej z alkoholem i narkotykami. Osoby mające problem alkoholowy lub inny problem społeczny mogą zgłosić się o pomoc do: GOPS, GKRPA, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego czy Grupy Wsparcia w Wolborzu lub też na leczenie w Poradniach Odwykowych w Piotrkowie Trybunalskim lub w Tomaszowie Mazowieckim.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu monitoruje zjawiska związane z uzależnieniem – przygotowuje wywiady środowiskowe oraz udziela rodzinom z problemem alkoholowym pomocy psychospołecznej, prawnej i materialnej.

Liczba świadczeń dla rodzin z problemem alkoholowym korzystające z pomocy GOPS w latach 2003-2007:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin	30	34	27	36	38
Liczba osób w rodzinach	104	119	69	93	104

* dane GOPS Wolbórz

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolborzu

Do zadań głównych GKRPA należy:

- podejmowanie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu przez osoby uzależnione od alkoholu,
- przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- inicjowanie w środowisku lokalnym działań służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych (upowszechnianie materiałów informacyjnych i edukacyjnych oraz prowadzenie edukacji dzieci i rodziców w dziedzinie profilaktyki uzależnień,
- wszechstronne kształcenie w dziedzinie profilaktyki członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych, policjantów,
- dofinansowaniu organizacji społecznych pracujących z młodzieżą, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego i innych organizacji służących profilaktyce i terapii uzależnień.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wolborzu

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny jest miejscem pierwszego kontaktu dla osób zgłaszających zaistnienie sytuacji kryzysowych związanych z problemem alkoholowym. Do jego podstawowych zadań należą:

- informowanie o chorobie alkoholowej i możliwościach leczenia uzależnienia
- organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych, prowadzenie oddziaływań motywujących do podjęcia terapii
- udzielanie podstawowej pomocy psychologicznej i prawnej /doradztwa/ osobom i rodzinom, w których występuje problem alkoholowy
- informowanie o instytucjach, organizacjach i ruchach samopomocowych działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- udzielanie wsparcia osobom, które zakończyły terapię odwykową.

W tym zakresie podtrzymuje współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariatem Policji w Wolborzu, Sądem Rodzinnym, kuratorami sądowymi, GKRPA.

W 2008 r. planuje się otworzyć Punkt Konsultacyjny we wsi Prosenie.

Grupy samopomocowe

Na terenie gminy (w Wolborzu i Proseniu) działają dwie grupy samopomocowe funkcjonujące w oparciu o założenia wspólnoty Anonimowych Alkoholików. Skupiają one środowiska osób kontynuujących własny proces terapeutyczny. Odbywają się także spotkania członków rodzin zorganizowanych w ruchu Al.–Anon.

W 2005 roku rozpoczęło działalność Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Abstynenckiej „Zacisze”, które posiada status organizacji pozarządowej i podejmuje różnorodne inicjatywy zmierzające do udzielania pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom. Celem Stowarzyszenia jest:

- integracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- promowanie abstynencji i trzeźwości oraz zdrowego stylu życia,
- rozwiązywanie problemów alkoholowych w środowisku lokalnym,
- edukacja i zwiększanie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu,
- profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Stowarzyszenie organizuje m.in.: „Forum Trzeźwości”, Turniej Piłki Nożnej oraz prowadzi Klub Abstynencki i bibliotekę tematyczną.

W 2008 r. planuje zarejestrować swoją działalność Stowarzyszenie w Proseniu.

Poradnie Odwykowe

Mieszkańcy gminy Wolbórz mogą korzystać z usług poradni w Piotrkowie Trybunalskim lub w Tomaszowie Mazowieckim, w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Podstawowe formy pracy Poradni to terapia indywidualna i grupowa w oparciu o metody psychoterapeutyczne.

Dla rozwiązywanie problemów uzależnień na terenie gminy Wolbórz powstał „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku

2008”. Głównym celem jest: „Zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych i zagrożeń społecznych w gminie Wolbórz”. Przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. Pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna dla osób uzależnionych od alkoholu:
 - ułatwianie osobom uzależnionym od alkoholu udziału w programach terapeutycznych,
 - organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
3. Organizacja i prowadzenie działań profilaktycznych, w tym przeciwdziałanie narkomanii:
 - wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zapobiegających używaniu substancji psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków),
 - wspieranie instytucji prowadzących działalność profilaktyczną w organizowaniu różnorodnych form pracy zapobiegawczej, opiekuńczo-wychowawczej, edukacyjnej i aktywizującej w szczególności wśród dzieci i młodzieży i w rodzinach,
 - rozwijanie wiedzy w społeczności lokalnej na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej problematyki alkoholizmu i narkomanii.
4. Wspomaganie organizacji i instytucji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii:
 - wspieranie i udzielanie pomocy instytucjom, organizacjom w realizacji zadań i programów dotyczących profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień oraz zapobiegania przemocy domowej.

Problem narkomanii

Narkomania to nałóg stałego używania narkotyków, z czasem całkowite uzależnienie się od nich. Pojęcie narkomanii ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale posługiwanie się wszelkimi środkami wywołującymi euforię. Nałóg ten prowadzi do zaburzeń osobowości, zaniku uczuć wyższych i zmian w narządach – zwłaszcza w układzie nerwowym.

Najczęstszymi przyczynami sięgania po narkotyki, zwłaszcza przez dzieci i młodzież są: trudne sytuacje życiowe, poszukiwanie ucieczki od problemów życia codziennego, bezradność życiowa, wpływ grupy rówieśniczej, ciekawość, ukształtowanie w toku wychowania pewnych szczególnych cech osobowości, określanych jako skłonność do nałogów.

Narkomania to zjawisko zdecydowanie częściej występujące w miastach niż na terenach wiejskich. W miastach, gdzie jest większa dostępność środków odurzających, problem ten dotyczy wszystkich grup wiekowych i społecznych, natomiast na wsiach rejestrowany jest głównie w środowisku młodzieży. Dlatego też niebagatelną rolę w zwalczaniu narkomanii odgrywa edukacja, która uświadamia zagrożenie, a przede wszystkim kształtuje właściwe postawy.

W roku 2004 GOPS wypłacał świadczenie dla 1 osoby, a w roku 2005 dla 2 rodzin (5 osób) z powodu wystąpienia zjawiska narkomanii.

W szkłach w gminie nie odnotowano przypadków odurzeń narkotycznych wśród

uczniów. Młodzież, na podstawie ankiety „Identyfikacja problemów społecznych w gminie Wolbórz” nie miała kontaktu z narkotykami i nie widzi takiego problemu wśród swoich kolegów. Jednocześnie uczniowie wiedzą, że ze zdobyciem narkotyków nie miałyby problemu osoba ich poszukująca. Ankietowani twierdzą, że ich wiedza na temat możliwości i skutków uzależnienia od narkotyków jest wystarczająca.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas V i VI szkół podstawowych oraz wszystkich klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu powiatu na temat używania przez młodzież narkotyków wynika, iż wśród uczniów klas starszych na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechniania, eksperymentowania znajduje się marihuana. W klasach podstawowych problem ten nie występuje (Źródło: „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego”).

Według Policji zagrożenie narkotykami dla młodocianych mieszkańców gminy Wolbórz jest duże. Na teren gminy trafiają głównie narkotyki niskiej jakości oraz tzw. „słabsze”. Policja prowadzi czynności śledcze.

Programy profilaktyczne przeciw uzależnieniom prowadzone przez placówki oświatowe

Wszystkie placówki oświatowe działające na terenie gminy Wolbórz realizują obligatoryjnie zadania dotyczące zapobieganiu problemom społecznym w oparciu o szkolne programy profilaktyki. Głównym celem prowadzenia programów profilaktycznych jest kształtowanie postaw promujących zdrowy i higieniczny tryb życia, nie uleganie namowom i wpływom środowiska oraz wykształcenie nawyku odmowy i niezgody na postępowania niewłaściwe. A także: kształtowanie właściwych postaw i zachowań obywatelskich, wdrażanie dbałości o własne prawa i poszanowanie praw innych, troskę o bezpieczeństwo dziecka w każdej sytuacji życiowej, przeciwdziałanie agresji i innym patologiom, wspomaganie rozwoju i kształtowanie osobowości dziecka poprzez: postrzeganie siebie i rozumienie własnych uczuć, uczestnictwo w grupie, dbanie o zdrowie, podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów (radzenie sobie ze strachem, stresem, niepokojem), propagowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia, wspieranie rozwoju fizycznego, zdrowotnego, intelektualnego i psychicznego ucznia oraz przygotowanie do życia w rodzinie i we współczesnym świecie.

Szkolne programy profilaktyki zawierają elementy programów ogólnopolskich, są opracowane przez nauczycieli na podstawie przeprowadzonej diagnozy środowiska szkolnego i pracy z uczniami. Programy te oferowane są profilaktycznych formie:

- lekcji wychowawczych o różnorodnej tematyce (uzależnienia, problemy społeczne, tematyka okresu dojrzewania),
- organizowania profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych,
- organizowania otwartych imprez szkolnych i środowiskowych o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych,
- realizowania długofalowych kampanii organizujących młodzieży ciekawe, zdrowe formy spędzania wolnego czasu i rozwijania własnych zainteresowań,
- spotkań z policjantami z zakresie: bezpieczeństwa, wychowania komunikacyjnego, zagrożenia środkami psychotropowymi,

- spotkań z fachowcami z zakresu ratownictwa medycznego i pożarowego i w zakresie zasad bezpieczeństwa,
- profilaktyka zdrowotna prowadzona przez lekarzy i pielęgniarki środowiskowe, szkolne,
- objęcia programami profilaktyki rodziców i środowisk lokalnych, odpowiedzialnych za wychowanie młodzieży.

3.1.14. Wystąpienie zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej

Pomoc społeczna udzielana jest również w sytuacjach niezależnych od uwarunkowań społecznych, np.: wystąpienie sytuacji kryzysowej lub tragicznego w skutkach zdarzenia losowego.

O pomoc w wyniku zdarzenia losowego mogą się ubiegać osoby, które doświadczyły zniszczeń swojego mienia np. z powodu pożaru, podtopienia, kradzieży itp. Pomoc może być oferowana w formie pieniężnej lub rzeczowej.

W ostatnich latach Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu udzielał świadczeń dla kilku rodzin:

- w 2004r. – dla 1 rodziny,
- w 2006r. – dla 3 rodzin,
- w 2007r. – dla 5 rodzin.

3.1.15. Klęska żywiołowa lub ekologiczna

Ze zjawiskiem klęski ekologicznej mamy do czynienia w chwili, kiedy to w wyniku degradacji środowiska naturalne procesy wspierające i przywracające równowagę ekologiczną przestaną działać. Klęska ekologiczna i żywiołowa najczęściej jest wynikiem zbytnej ingerencji w przyrodę przez człowieka. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558) określa tryb wprowadzenia i zniesienia stanu klęski żywiołowej, a także zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu klęski żywiołowej. Ustawa definiuje pojęcia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej i awarii technicznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu w roku 2006 udzielił 361 świadczeń dla rodzin poszkodowanych klęską ekologiczną. W poprzednich latach świadczenia z tego tytułu otrzymała tylko 1 rodzina w 2004 roku.

3.2. Pozostałe problemy społeczne występujące w Gminie

W gminie Wolbórz można obserwować również inne problemy społeczne, które niekoniecznie wymagają wsparcia finansowego skierowanego do konkretnych osób czy rodzin, ale często podjęcia działań organizacyjnych. Działania te to np.: udostępnienia młodzieży sal szkolnych, zorganizowanie klubów, świetlic i organizowanie w nich spotkań dla poszczególnych grup wiekowych. Zadania te powinny być organizowane w taki sposób, aby zachęcić potencjalnych odbiorców i wzmocnić na nich aktywność.

3.2.1. Problemy dzieci i młodzieży

Głównymi problemami młodzieży są:

- brak perspektyw co do życia, zdobycia wykształcenia i pracy na terenie rodzinnej miejscowości, gminy czy najbliższego jej sąsiedztwa,
- właściwe spędzanie wolnego czasu, związana z tym dostępność do obiektów sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych, klubów itp.,
- brak środków na kształcenie, doksztalcenie, realizację zainteresowań.

Na terenie gminy dzieci i młodzież mają zagwarantowane dobre warunki do nauki. Funkcjonują placówki oświatowe na szczeblu przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym oraz szkoła ponadgimnazjalna. Do innych szkół młodzież musi dojeżdżać do pobliskiego Sulejowa lub Piotrkowa.

Czas wolny dzieci i młodzież mogą spędzać na zajęciach pozalekcyjnych korzystając z bazy sportowo-rekreacyjnej w szkołach. Najlepszą bazą kulturalną dysponuje miejscowość gminna Wolbórz, dla dzieci z terenu gminy kłopotliwy byłby dojazd na zajęcia pozalekcyjne.

3.2.2. Problemy ludzi starszych

Przy powszechnym zjawisku występowania procesu starzenia się społeczeństwa, problem opieki nad osobami starszymi staje się coraz poważniejszy. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób starszych samotnych. Osobom takim należy zagwarantować dostępność do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych oraz intelektualnych i zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia – jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku. Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużają okres ich samodzielności społecznej.

W gminie Wolbórz funkcjonują Klub Seniora „Uśmiech”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Kombatantów i Byłych Więźniów Politycznych oraz Koło Gospodyń Wiejskich przy GOK-u w Wolborzu. W pozostałych miejscowościach nie ma raczej miejsc spotkań dla osób starszych. Przy parafiach organizowane są spotkania z osobami starszymi, np. dzień chorego, dzień seniora, spotkanie opłatkowe, modlitewne lub zwykłe spotkania przy herbacie.

3.2.3. Problemy czasu wolnego i wypoczynku

Pogorszenie się sytuacji ekonomicznej całych grup i warstw społecznych narzuciło konieczność zmian w strukturze wydatków gospodarstw domowych. W ostatnich czasach wydatki na rozrywkę i wypoczynek zajmują coraz mniej miejsca w budżetach domowych. Zdecydowaną przewagę w budżecie przeciętnego gospodarstwa mają wydatki na dobra i usługi niezbędne do zapewnienia bytu rodziny. W społeczeństwie kształtuje się zjawisko powszechnego spędzania czasu wolnego w domu. Zazwyczaj czas ten jest wykorzystywany w sposób bierny – nie zapewniający rozwoju fizycznego i intelektualnego oraz nie regenerujący sił witalnych. Na wyjazdy na dłuższy wypoczynek decydują się głównie osoby lepiej wykształcone, pracujący na wyższych stanowiskach. Z problemem nadmiaru czasu wolnego spotykają się osoby bezrobotne oraz ludzie starsi.

Kultura

Funkcje upowszechniania kultury prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Wolborzu, w którym działają liczne koła zainteresowań oraz mają swoje siedziby organizacje, kluby i stowarzyszenia, a także Gminna Biblioteka Publiczna oraz kawiarenka internetowa.

Przy GOK-u działają zespoły ruchu artystycznego, m.in.: Amatorska Grupa Teatralna JAMA, Kabaret „Ssak”, Formacja Taneczna „ASTER”, formacje tańca sportowego, współczesnego i towarzyskiego, Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Proszeniacy”, Zespół Tańca Ludowego „Wolborzanie”, Zespół Wokalny „Fermata” (chór męski), Zespół Wokalny „Nad Wolbórką”. GOK prowadzi również koła zainteresowań: koło plastyczne, rękodzieła artystycznego, filmowe, fotograficzne i recytatorskie oraz naukę gry na instrumentach.

Przy GOK-u funkcjonują ponadto: Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki, Klub Seniora „Uśmiech”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Kombatantów i Byłych Więźniów Politycznych, Koło Gospodyń Wiejskich, TKKF Sportowiec.

Poza gminną Biblioteką Publiczną w GOK w gminie działają dwa punkty biblioteczne w Golezszach i Polichnie oraz biblioteki przy szkołach. Księgozbiór bibliotek wynosi łącznie blisko 40400 woluminów. Z biblioteki korzysta ok. 1080 czytelników, rocznie wypożyczają się blisko 18.000 publikacji, co na 1 czytelnika wynosi ponad 16 woluminów.

W roku 2007 w Wolborzu utworzono Pożarnicze Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej. Wolbórz posiada bogate tradycje ochrony przeciwpożarowej: Andrzej Frycz-Modrzewski nakreślił plan organizacyjny straży ogniowej i starał się wprowadzić uregulowania prawne, od pięciu wieków istniała tu zorganizowana działalność straży. Budynek Pożarniczego Centrum Historyczno-Edukacyjnego Ziemi Łódzkiej (PCHE ZŁ) jest przeznaczony do celów kulturalno-edukacyjnych oraz wystawienniczych. Prócz rekwizytów pożarniczych (sprzęty: motopompy, sikawki ręczne i konne, beczkowsy, sprzęt gaśniczy i alarmowy, oświetlenie, pojazdy, uzbrojenie osobiste, umundurowanie, wyposażenie stażnic, sztandary).

Ponadto w Pożarniczym Centrum Historyczno – Edukacyjnym Ziemi Łódzkiej mieści się Izba Muzealna im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, w której gromadzone są eksponaty z zakresu archiwistyki, numizmatyki, archeologii i regionu. Izba zajmuje się „Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza”.

W Wolborzu istnieje także Wspólnota Gruntowo-Leśna, koło łowieckie i wędkarskie, Orkiestra Dęta i organizacje przykościelne: Bractwo Świętej Trójcy i Chór Parafialny „Cantate Deo”.

W Wolborzu odbywają się corocznie liczne uroczystości religijne i imprezy kulturalne:

- uroczystości odpustowe św. Mikołaja (6 grudnia),
- uroczystości odpustowe św. Rocha (16 sierpnia),
- uroczystości św. Anny (26 lipca),
- obchody święta strażackiego św. Floriana (4 maja),
- obchody świąt kościelnych: Boże Ciało, Zielone Świątki,
- obchody związane z Nocą Świętojańską (23 czerwca),
- Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze,

- Dni Wolborza (czerwiec),
- Festiwal Gorących Serc im. Waldemara Goszcza (grudzień),
- Letnie Koncerty w Kolegiacie Wolborskiej (lipiec- wrzesień)
- Rajd rowerowy na orientację BIKE ORIENT (czerwiec)

Sport

W Wolborzu działa Ludowy Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy oraz Towarzystwo Sportowe „Szczerbic” (od 1921r.). Towarzystwo zarządza stadionem sportowym, które latem pozostaje także do dyspozycji mieszkańców gminy. TS prowadzi sekcje piłki nożnej, tenisa stołowego i siatkówki.

Na potrzeby społeczeństwa, głównie młodzieży szkolnej, powstała pełnowymiarowa hala sportowa, zlokalizowana przy Publicznym Gimnazjum w Wolborzu.

Turystyka

Największym walorem przyrodniczym gminy Wolbórz jest Zalew Sulejowski oraz doliny rzek Wolbórki, Moszczanki i Golezanki, a także duża lesistość (27,3% powierzchni gminy). W gminie znajdują się obszary objęte ochroną prawną, tj.: Sulejowski Park Krajobrazowy, 3 rezerваты przyrody: „Lubiaszów”, „Dęby w Meszczach” i „Czarny Ług”, liczne pomniki przyrody i użytki ekologiczne oraz parki zabytkowe: przy Zespole Pałacowym Biskupów Kujawskich w Wolborzu, przy zespołach dworsko-folwarcznych w Bogusławicach i Lubiatowie oraz park wiejski w Golezszach.

Gmina dysponuje dobrą bazą turystyczną noclegową i gastronomiczną, rozwijającym się budownictwem letniskowym w okolicach Zalewu Sulejowskiego oraz zapleczem turystyczno-rekreacyjnym, np.: stadniną koni w Bogusławicach.

Aktywność społeczna

W Wolborzu istnieje także społeczna organizacja „Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza”, której celem jest kultywowanie tradycji, prowadzenie badań nad przyszłością gminy, upowszechnianie wiedzy o historii i teraźniejszości, a także troska o zabytki i estetykę regionu. W byłym Pałacu Biskupów Kujawskich Stowarzyszenie utworzyło Izbę Muzealną im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, w której gromadzone są eksponaty z zakresu archiwistyki, numizmatyki, archeologii i regionu. Od 2007 roku Izba Muzealna mieści się przy Pożarniczym Centrum Historyczno- Edukacyjnym Ziemi Łódzkiej w Wolborzu.

W gminie działa również:

1. Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki
2. Lokalna Grupa Działania „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”
3. Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Abstynenckiej „Zacisze” które posiada status organizacji pozarządowej i podejmuje różnorodne inicjatywy zmierzające do udzielania pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom.
4. Gminna rada Kół Gospodyń Wiejskich
5. Stowarzyszenie „Brzeg” w Swolszewicach Dużych, które celem jest ochrona wybrzeża Zbiornika Sulejowskiego. Stowarzyszenie prowadzi działalność edukacyjną oraz ekologiczną (ochrona zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego).
6. Lokalna Organizacja Turystyczna „Zalewu Sulejowskiego i okolic”

4. System pomocy społecznej w Gminie Wolbórz

4.1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu jest gminną jednostką organizacyjną utworzoną w celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. GOPS w Wolborzu realizuje zadania własne i zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na podstawie obowiązujących przepisów:

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- ustawy o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,
- przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych, Kodeksu Postępowania Administracyjnego,
- przepisów wykonawczych do poszczególnych ustaw.

Przy realizacji zadań GOPS współdziała z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków:

- budżetu Gminy (realizacja zadań własnych),
- dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych),
- dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych,
- fundusze mogą pochodzić również z: darowizn, spadków, zapisów osób fizycznych i prawnych.

Do podstawowych zadań pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą:

- przeprowadzanie analizy i oceny zjawisk dotyczących konieczności świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin
- pomoc we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Wolborzu:

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin korzystających z pomocy	318	330	305	326	293
Liczba osób w rodzinach	1084	1079	951	963	876

* dane wg GOPS Wolbórz

W ostatnich latach zmniejsza się systematycznie liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS. W chwili obecnej trudno jest jednoznacznie ocenić, czy jest to wynik bogacenia się mieszkańców gminy czy jest efektem zmniejszenia limitu dochodów w przyznawaniu pomocy na 1 osobę w rodzinie.

Struktura rodzin z terenu gminy korzystających z pomocy społecznej w roku 2006:

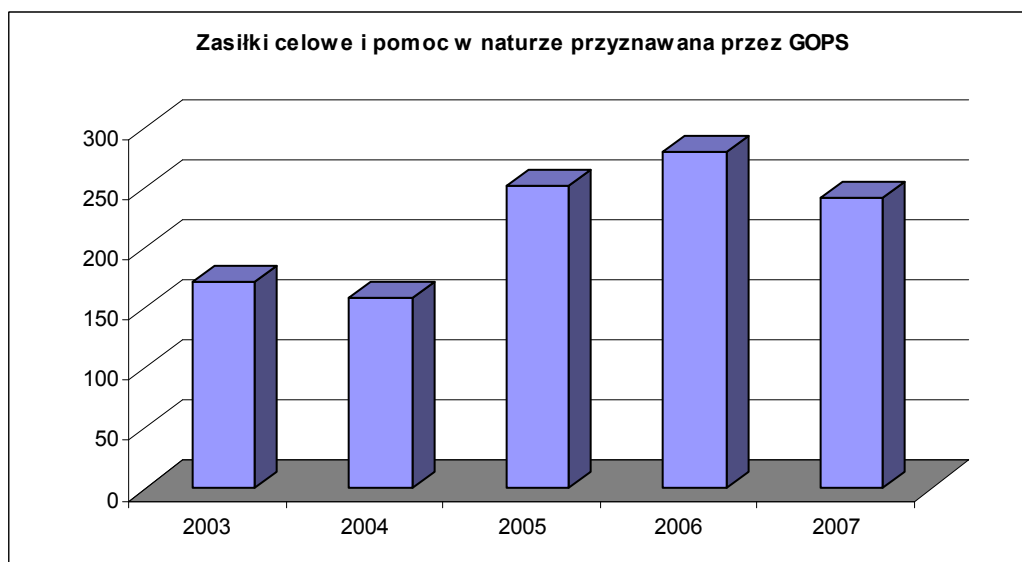
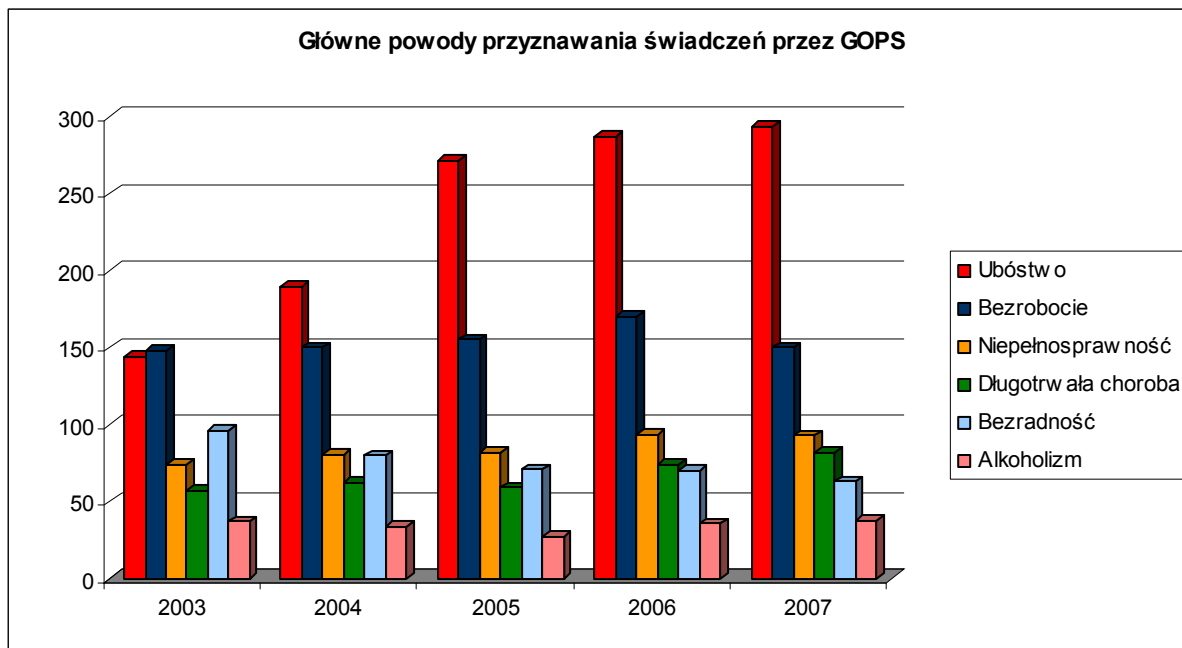
Wyszczególnienie	Liczba rodzin korzystających z pomocy	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	326	963
o liczbie osób: 1	99	99
2	49	98
3	51	153
4	55	220
5	45	225
6 i więcej	27	168

* dane wg GOPS Wolbórz

Liczba rodzin korzystająca z pomocy GOPS wg powodów przyznania świadczenia:

	2003	2004	2005	2006	2007
Ubóstwo	144	190	271	287	239
Bezrobocie	148	150	155	170	150
Niepełnosprawność	74	81	82	94	93
Długotrwała choroba	57	62	59	74	82
Ochrona macierzyństwa	22	18	3	6	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	96	80	71	70	63
Alkoholizm	37	34	27	36	38
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	6	1	7	4
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	1	0	361	0
Zdarzenie losowe	0	1	0	3	5
Dożywianie	263	222	182	184	179

* dane wg GOPS Wolbórz

Realizacja zadań własnych przez GOPS w Wolborzu (liczba rodzin):

	2003	2004	2005	2006	2007
Udzielanie schronienia	1	1	-	-	-
Sprawianie pogrzebu		1	1	2	1
Usługi opiekuńcze	1	1	-	-	3
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków w wyniku zdarzenia losowego	2	2	-	3	5
Zasiłki celowe i pomoc w naturze	172	159	252	279	241

* dane wg GOPS Wolbórz

Rodzaje przyznanych świadczeń:

Rok	Rodzaj świadczenia									
	Zasiłek stały		Zasiłek okresowy		Zasiłek celowy		Ochrona macierzyństwa		Renta Socjalna	
	liczba osób, którym wydano decyzję	Liczba osób w rodzinie	Liczba Osób, którym wydano decyzję	liczba osób w rodzinie	liczba osób, którym wydano decyzję	Liczba osób w rodzinie	liczba osób, którym wydano decyzję	liczba osób w rodzinie	Liczba osób, którym wydano decyzję	liczba osób w rodzinie
2003	35	88	72	229	172	569	29	110	48	105
2004	25	42	118	393	159	492	11	43	-	-
2005	29	45	143	437	610	763	-	-	-	-
2006	31	51	140	433	279	772	-	-	-	-
2007	36	48	108	298	241	640	-	-	-	-

* dane wg GOPS Wolbórz

Środki finansowe na opiekę społeczną wg źródeł pochodzenia:

Rok	Zadania własne (kwota)	Zadania zlecone (kwota)
2003	176011	563275
2004	231182	897468
2005	330340	1485981
2006	362060	271785
2007	414941	2577702

* dane wg GOPS Wolbórz

4.2. Pozostałe instytucje zajmujące się pomocą społeczną

W prowadzeniu polityki społecznej na terenie gminy działania Gminnego Ośrodka są wspierane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. Zadania Centrum dotyczą głównie rodzin (problemów z dziećmi, sierot) oraz osób niepełnosprawnych oraz służenia radą i pomocą i organizowaniem dokształcania pracowników pomocy społecznej w powiecie.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego” definiuje cel główne powiatu z zakresie pomocy społecznej:

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną.
2. Pomoc niepełnosprawnym.
3. Zwalczanie patologii i uzależnień.
4. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi i osobom starszym.

GOPS w Wolborzu współpracuje poza tym z Polskim Czerwonym Krzyżem w realizacji zadań polityki społecznej na terenie gminy.

5. Podsumowanie sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz

Z diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz wynika:

- z pomocy społecznej w gminie korzysta 293 rodziny tj. 876 osób (stanowi to ok. 11% ogólnej liczby mieszkańców gminy),
- głównymi problemami społecznymi gminy są:
 - ubóstwo (z pomocy GOPS korzysta 239 rodzin),
 - bezrobocie (150 rodzin),
 - niepełnosprawność (93 rodziny),
 - długotrwałą choroba (82 rodziny).
- w placówkach oświatowych na terenie gminy prowadzonej jest dożywianie ze środków GOPS dla 179 dzieci z rodzin najuboższych,
- problemem w gminie jest dostępność do usług dla osób niepełnosprawnych, starszych i chorych ze względu na zbyt małą kadrę pomocy społecznej (nie odpowiadając pracownikom potrzebom liczba opiekunów socjalnych i wolontariuszy) i brak wystarczającej liczby ośrodków pomocy dla w/w osób regionie;
- pozytywny wpływ na funkcjonowanie sfery społecznej na terenie gminy Wolbórz mają:
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - Punkt Konsultacyjno-Informacyjny działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wolborzu,
 - Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Abstynenckiej „Zacisze”,
 - Gminny Ośrodek Kultury w Wolborzu,
 - gminne biblioteki, świetlice, koła gospodyń,
 - stowarzyszenia: Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki, Lokalna Grupa Działania „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”, Stowarzyszenie „Brzeg” w Swolszewicach Dużych, Lokalna Organizacja Turystyczna „Zalewu Sulejowskiego i okolic”

Działania władz gminy zmierzają do poprawy standardu życia mieszkańców i opierają się na zadaniach organizacyjnych (pomoc i doradztwo społeczne, zwiększenia skuteczności podejmowanej pomocy społecznej poprzez szkolenia kadry, ułatwienia w dostępie do urzędów i instytucji, do usług bytowych, mieszkaniowych, intelektualnych, zdrowotnych i kulturalnych, itp.) oraz na zadaniach inwestycyjnych (np.: poprawie warunków lokalowych i wyposażenia służby zdrowia, oświaty, kultury i sportu).

Wszelkie działania gminy na polu społecznym mogą być przeprowadzone dzięki wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej.

Część II

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wolbórz

1. Konsultacje społeczne

W pracach nad „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz” przeprowadzone były spotkania warsztatowe z przedstawicielami społeczeństwa gminy (*informacja w Załączniku Nr 1*) oraz rozpisane zostały ankiety zatytułowane „Identyfikacja problemów społecznych w Gminie Wolbórz” (*szczegółowe wyniki ankiet w Załączniku Nr 2*).

Informacje ze spotkań warsztatowych posłużyły do opisu obecnej sytuacji społecznej w gminie Wolbórz, stworzeniu analizy SWOT oraz nakreśleniu celów strategicznych i pośrednich dla rozwoju gminy.

Akcja ankietowa przeprowadzona była wśród radnych, sołtysów oraz uczniów i nauczycieli ze szkół z terenu gminy.

Konsultacje społeczne pozwoliły również nakreślić zadania do realizacji w gminie w sferze społecznej do roku 2013.

Wnioski z przeprowadzonych ankiet „Identyfikowanie problemów społecznych w Gminie Wolbórz”

1. Na terenie gminy problemy społeczne są zróżnicowane. Ankietowani raczej nie zauważają ubóstwa, problemem jest alkoholizm. (większość odpowiedzi) i bezrobocie (ok. 27%). Zauważony jest również problem przemocy w rodzinie oraz inne dysfunkcje w środowisku domowym których przyczyną jest często alkohol.
2. W gminie raczej nie zauważa się osób niepełnosprawnych i ich problemów, prawdopodobnie wynika to z braku obecności takich ludzi w życiu społeczeństwa.
3. Nauczyciele widzą wśród uczniów problem narastającej, nieuzasadnionej agresji (przejawiająca się w aktach wandalizmu, oraz agresji skierowanej do młodszych). Wpływ na taki stan rzeczy ma występowanie w rodzinach problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz brak dobrego przykładu ze strony rodziców (kierowanie się przemocą psychiczną i nadużywanie alkoholu). Ankietowani uczniowie raczej nie zauważyli występowania przemocy fizycznej w szkole wśród rówieśników. Częstsze są przypadki agresji słownej, przedrzeźnianie i wyzwiska lub poniżanie.
4. W gminie dzieci i młodzież mają zapewnione możliwości rozwoju, dobrej edukacji. Problemem jest znalezienie pracy w zawodzie, pracy dla osób z wykształceniem humanistycznym i poza rolnictwem dlatego też możliwość odpływu osób młodych, bo praca na terenie gminy oferowana jest w mało atrakcyjnych zawodach.

5. Zauważone zostały również problemy ludzi starszych i samotnych, pozbawionych opieki (brak opieki rodzin oraz brak pielęgniarek środowiskowych) i możliwości atrakcyjnego spędzania czasu wolnego.
6. W środowisku szkolnym najbardziej zauważalna jest sytuacja materialna uczniów. Przejawia się ona w braku środków na pomoce naukowe, podręczniki oraz niedożywieniu uczniów.
7. Występuje kwestia zażywania alkoholu przez gimnazjalistów raczej poza szkołą. Większość nauczycieli twierdzi, że na terenie gminy nie występuje zagrożenie narkotykami. Natomiast w swoich wypowiedziach uczniowie widzą ten problem, ale raczej nie w swoim środowisku, wiedzą też gdzie można kupić narkotyki. Jeśli (kilka głosów) komuś zdarzyło się mieć z nimi kontakt to najczęściej na dyskotecę, poza szkołą.
8. Według nauczycieli młodzież jest świadoma zagrożeń wynikających z tego rodzaju uzależnienia, natomiast rodzice prawie nie są do tego przygotowani. Szkoły prowadzą własne programy profilaktyczne przeciw uzależnieniom w formie: zajęć lekcyjnych, apeli, konkursów, pogadank z pedagogiem. Uczniowie twierdzą, że ich wiedza na temat zagrożeń związanych ze skutkami uzależnienia od alkoholu, nikotyny i narkotyków jest wystarczająca. Za najlepszą formę edukacji przeciwko uzależnieniom młodzież uważa spotkania z osobami, które wyszły z nałogu. Ankietowani uważają, iż efekty przynoszą pogadanki z psychologami i znawcami tematu. Źródłem wiedzy może być również internet oraz profilaktyczne akcje prowadzone w mediach.
9. Większość nauczycieli uważa, że młodzież nie ma dostępu do klubów, miejsc, gdzie mogłaby spędzać swój wolny czas. Dostęp do obiektów sportowych, rekreacyjnych i Internetu jest praktycznie możliwy tylko w placówkach oświatowych w czasie zajęć. Młodzież zdecydowanie stwierdza, że na terenie gminy nie ma dostępu do klubów młodzieżowych, obiektów sportowych i rekreacyjnych, obiektów kulturalnych (oprócz GOK w miejscowości gminnej i bibliotek) i sportowych. Uczniom zdecydowanie brakuje miejsc, gdzie mogłaby bezpiecznie, atrakcyjnie i w miłej atmosferze spędzić czas w weekend i po szkole. Wszyscy ankietowani wypowiadają się o konieczności tworzenia miejsc do spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież (budowa placów zabaw, boisk, tworzenie świetlic, itp.).
10. Pomoc ze strony szkoły dla uczniów z rodzin ubogich lub dysfunkcyjnych polega na: organizowaniu dożywiania ze środków GOPS, oferowaniu darmowych podręczników, organizowanie funduszy na wycieczki. współpracę z rodzicami i instytucjami społecznymi pomagającymi uczniom na terenie gminy, prowadzeniu zajęć dla dzieci sprawiających problemy wychowawcze.
11. W przyszłości młodzież widzi swoją gminę bardziej rozwiniętą:
 - z pełną infrastrukturą techniczną i społeczną,
 - bezpieczniejszą i przyjazną dla wszystkich mieszkańców,
 - dbającą o środowisko,
 - gwarantującą mieszkańcom dostęp do kultury, sportu i wypoczynku.
12. Według ankietowanych na terenie gminy należałoby podjąć następujące działania w zakresie polityki społecznej:

- pomoc dla rodzin dysfunkcyjnych i pomoc finansowa dla najuboższych,
- pomoc dla rodzi wielodzietnych,
- dołożenie starań do poprawy sytuacji dziecka wychowywanego w rodzinie dysfunkcyjnej (niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się niekorzystnych zachowań społecznych),
- pomoc dla tworzących nowe miejsca pracy,
- zachęcanie do spędzania aktywnie wolnego czasu przez młodzież,
- większe zainteresowanie sprawami wsi przez Samorząd Gminy – lepsza komunikacja ze mieszkańcami, zachęcanie do aktywizacji, zasięganie opinii mieszkańców w sprawach rozwojowych gminy.

1. 1. Analiza SWOT dla sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz

Analiza SWOT to analiza strategiczna opierająca się na zidentyfikowaniu problemów w ramach czterech haseł obrazujących wszelkie aspekty charakteryzowanego zjawiska. Hasłami tymi są: mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju.

Dla opisu aktualnej sytuacji społecznej w Gminie Wolbórz przeprowadzono następującą analizę:

Mocne strony:

1. Położenie gminy w centralnej części kraju, w pobliżu aglomeracji Łódzkiej, Katowickiej i Warszawskiej
2. Szlak komunikacyjny - droga krajowa nr 8 Warszawa – Wrocław
3. Region o dużej możliwości rozwoju
4. Działalność ośrodka kultury i placówek oświatowych
5. Działalność organizacji społecznych, m.in. OSP, Towarzystwa Przyjaciół Wolborza
6. Atrakcyjne walory krajobrazu: Zbiornik Sulejowski, zwarte kompleksy leśne w części południowo- wschodniej, rezerваты przyrody i obszary chronionego krajobrazu

Słabe strony:

1. Zły stan nawierzchni dróg oraz niekorzystne połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy
2. Niestabilność demograficzna gminy
3. Niski wskaźniki przedsiębiorczości mieszkańców
4. Duże zatrudnienie w rolnictwie, zjawisko ukrytego bezrobocia
5. Niewystarczający udział sieci kanalizacyjnej w systemie wodociągowo - kanalizacyjnym
6. Przystarała i niewystarczająco rozwinięta sieć elektryczna
7. Zły stan techniczny infrastruktury instytucji kultury
8. „Dziki” wysypiska śmieci oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców

Zagrożenia:

1. Duże dysproporcje w rozwoju gospodarczym, szczególnie między obszarem metropolitalnym Łodzi a gminą Wolbórz
2. Brak dostatecznych środków na rozwój gminy
3. Niekorzystna struktura demograficzna (starzenie się społeczeństwa)
4. Ubożenie społeczeństwa
5. Niedostateczna aktywność społeczeństwa
6. Zanieczyszczenie zasobów wód powierzchniowych
7. Niebezpieczeństwo drogowe - brak bezkolizyjnych skrzyżowań na trasie E8 (dzieli obszar gminy „na pół”)

Szanse:

1. Modernizacja sieci komunikacyjnej
2. Budowa sieci kanalizacyjnej
3. Pobliskie zaplecze intelektualne - ośrodek akademicki (Łódź)
4. Podnoszenie standardów infrastruktury społecznej – poprawa dostępu do edukacji, sportu i kultury
5. Wartość rekreacyjna i ekologiczna gminy
6. Korzystne trendy w rozwoju turystyki - większe zainteresowanie aktywnymi formami wypoczynku, agroturystyką
7. Potencjalne warunki naturalne dla rozwoju turystyki, zwłaszcza w okolicach Zalewu Sulejowskiego, ale także w oparciu o zabytki historyczne i kulturowe
8. Aktywna polityka rynku pracy
9. Tworzenie alternatywnych pozarolniczych miejsc pracy, zwłaszcza w usługach
10. Organizacja imprez kulturalno – oświatowych i innych imprez okolicznościowych, promujących gminę

2. Wizja rozwoju oraz cele główne i pośrednie Gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz *wizję* zdefiniowano w następujący sposób:

Wolbórz jest Gminą przyjazną dla mieszkańców.

Celem gminy - w zakresie polityki społecznej - jest: poprawa jakości życia mieszkańców i zmniejszenie zagrożenia występowania zjawisk patologicznych.

Gmina zapewnia wysoki poziom edukacji, opieki medycznej i terapeutycznej, powszechny dostęp do kultury, sportu, rekreacji oraz kompleksowej pomocy społecznej dla wszystkich potrzebujących.

Cel strategiczny:

Zrównoważony rozwój społeczny gminy

Cele pośrednie:

- 1) Poprawa standardu życia mieszkańców gminy
- 2) Kompleksowa pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych
- 3) Stworzenie warunków dla odpowiedniego rozwoju dzieci i młodzieży
- 4) Integracja osób zagrożonych marginalizacją
- 5) Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych na terenie gminy
- 6) Zwalczanie uzależnień – profilaktyka, terapia
- 7) Aktywizacja społeczeństwa
- 8) Współpraca regionalna w zakresie polityki społecznej

Zrównoważony rozwój społeczny gminy

Poprzez realizację tego celu rozumie się kompleksowe rozwiązanie problemów społecznych występujących w gminie. Rozwój ma dotyczyć zarówno poprawy bazy, wyposażenia i dostępności infrastruktury społecznej (instytucji gminnych, oświatowych, zdrowotnych, kulturalnych, sportowych), poprawy bezpieczeństwa oraz działań organizacyjnych podnoszących kondycję społeczną (pomoc potrzebującym, profilaktyka uzależnień, przeciwdziałanie patologiom, wspieranie rozwoju zasobów ludzkich, aktywizacja).

1. Poprawa standardu życia mieszkańców gminy

Cel ten zakłada poprawę standardu życia mieszkańców gminy poprzez realizację zadań inwestycyjnych w infrastrukturę społeczną oraz zadań organizacyjnych wpływających na kondycję społeczną mieszkańców gminy.

Zadania inwestycyjne realizowane będą głównie przez Samorząd Gminy Wolbórz. Do zadań tych należą: poprawa warunków lokalowych i wyposażenia placówek użyteczności publicznej (w tym: likwidacja barier architektonicznych), zapewnienie dostępu do obiektów sportowych i rekreacyjnych, poprawa bezpieczeństwa poprzez wyposażenie Policji i OSP, powstawanie świetlic i klubów wiejskich oraz ich nowoczesne wyposażenie, itp.

Do zadań organizacyjnych należą, np.:

- doskonalenie pracy instytucji społecznych w gminie,
- zapewnienie mieszkańcom właściwej opieki medycznej oraz odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych oraz czasu wolnego młodzieży,
- rozwój zasobów ludzkich (zorganizowanie poradnictwa, kursów i szkoleń dla zainteresowanych rolników, osób bezrobotnych, przedsiębiorców),
- wdrożenie programów profilaktycznych przeciw niekorzystnym zjawiskom społecznym i uzależnieniom,
- organizacja życia kulturalnego.

W realizację zadań organizacyjnych włączają się wszystkie instytucje społeczne działające w gminie, stowarzyszenia oraz mieszkańcy.

2. Kompleksowa pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych

W ramach realizacji tego celu powinna być kontynuowana oraz poszerzana działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu. GOPS ma obowiązek wypełniać swoje zadania statutowe tj. prowadzenie działań pomocowych dla osób potrzebujących, dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dla rodzin zagrożonych dysfunkcjami. W ramach zadań własnych i zadań zleconych GOPS udziela świadczeń pieniężnych lub pomocy rzeczowej dla osób: ubogich, bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, ofiar przemocy itp.. Poszerzenie działań GOPS ma na celu poprawienie ogólnej kondycji społecznej Gminy Wolbórz poprzez zasadnicze ograniczenie występowania patologii w środowisku rodzinnym, w tym:

- pomoc osobom uzależnionym – przeciwdziałanie występowaniu zjawiska alkoholizmu i narkomanii oraz zapobieganie ich skutkom, edukacja i profilaktyka dzieci i młodzieży,
- zagwarantowanie bezpieczeństwa i pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych,
- zapobieganie zjawisku bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która może stać się przyczyną innych dysfunkcji.

Efektywna pomoc zakłada dostęp do poradnictwa, pomocy psychologicznej i prawnej mieszkańcom gminy.

Kompleksowa pomoc społeczna powinna być oparta na współpracy wszystkich instytucji i stowarzyszeń działających na terenie gminy oraz na stałym doskonaleniu i kształceniu kadry placówek sfery społecznej.

3. Stworzenie warunków dla odpowiedniego rozwoju dzieci i młodzieży

Założeniem jest stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju dzieci i młodzieży, poprzez podjęcie działań umożliwiających im lepszy dostęp do nauki, kultury, sportu oraz właściwego zagospodarowania czasu wolnego. Dlatego też ważne jest podjęcie na terenie gminy następujących działań:

- poprawa warunków lokalowych placówek oświatowych, ich wyposażenia i zaplecza,
- podniesienie poziomu nauczania poprzez: szkolenie nauczycieli, dostęp do nowoczesnych metod, prowadzenie poradnictwa zawodowego dla gimnazjalistów,
- zwiększenie dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych – zapewnienie dzieciom i młodzieży wszechstronnego rozwoju fizycznego oraz traktowanie rekreacji jako ważnego elementu programów przeciwdziałania patologiom społecznym,
- zwiększenie dostępności, odpowiednie wyposażenie i atrakcyjna oferta programowa placówek kulturalnych,
- odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w zależności od wieku i indywidualnych predyspozycji (plac zabaw, obiekty rekreacyjne, świetlice środowiskowe, zajęcia pozalekcyjne, w tym: koła zainteresowań, zajęcia wyrównawcze, uczniowskie kluby sportowe itp.) na terenie całej gminy,
- zagwarantowanie odpowiednich warunków nauki dla dzieci niepełnosprawnych (usuwanie barier architektonicznych, indywidualne programy nauczania) i ich odnalezienie się w społeczeństwie,

- ułatwienie dobrego startu w przyszłość dla dzieci mniej zdolnych, niepełnosprawnych, pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych czy biedniejszych,
 - oferowanie dzieciom z różnymi problemami fachowej pomocy terapeutycznej.
- Działania te wpłyną na pozytywnie na poziom wykształcenia i dalszą edukację młodzieży oraz zwiększą ich szansę na rynku pracy.

4. Integracja osób zagrożonych marginalizacją

Osoby zagrożone marginalizacją to najczęściej osoby: niepełnosprawne, chore, starsze lub biedne, bezdomne, żyjące w środowiskach dysfunkcyjnych. Takim osobom trzeba zapewnić godne warunki życia, pomóc im w przezwyciężaniu trudności i starać się aby nie były wyizolowane ze społeczeństwa. Dla osób niepełnosprawnych ruchowo ważna jest dostępność architektoniczna budynków użyteczności publicznej, dla innych możliwości życia w społeczeństwie (odpowiedni program nauczania, dostępność terapii i rozwoju, itp.). Dla innych grup konieczne jest wsparcie ze strony instytucji społecznych (m.in. GOPS) zarówno pomoc finansowa jak i merytoryczna (np. oferowanie wsparcia terapeutycznego)

5. Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych na terenie gminy

Ważnym elementem realizacji tego celu jest ograniczenie zjawisk patologicznych, takich jak: alkoholizm, bezradność życiowa, przemoc w środowisku domowym. Konieczne jest również zwrócenie uwagi na młodzież i występujące w jej środowisku przypadki agresji (programy profilaktyczne w szkołach uświadamiające młodzieży szkodliwość zachowań agresywnych i nieuchronność kary oraz nadzór rodziców). Prowadzenie akcji informacyjnych, edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym jest ważnym elementem poprawy sytuacji społecznej w gminie. W działaniach tych powinny współuczestniczyć: Urząd Gminy, GOPS, szkoły, służba zdrowia oraz inne instytucje społeczne działające na terenie gminy. Cel ten wymaga działań wspomagających ze strony instytucji pozarządowych, stowarzyszeń, organizacji pożytku publicznego oraz osób fizycznych.

6. Zwalczanie uzależnień – profilaktyka, terapia

Głównym założeniem celu jest stworzenie w gminie skutecznego programu przeciwdziałania uzależnieniom poprzez:

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz innych uzależnień skierowanych do dzieci i młodzieży oraz do dorosłych mieszkańców gminy,
- zorganizowanie skutecznej pomocy dla osób uzależnionych (wspieranie uzależnionych w leczeniu, terapia, grupy wsparcia),
- organizowanie specjalistycznego poradnictwa i pomocy dla członków rodzin osób uzależnionych.

Najważniejszym zadaniem jest ograniczenie zjawisk patologicznych w środowisku domowym spowodowanych nadużywaniem alkoholu, np. przemocy w rodzinie, bezradności życiowej i innych, oraz innym uzależnieniom destrukcyjnie wpływającym na kondycje rodziny. Wszelkie instytucje i organizacje społeczne (GOPS, GKRPA,

grupy wsparcia, Policja, szkoły, służba zdrowia) powinny współdziałać w tym przedsięwzięciu, prowadzić poradnictwo oraz pomoc w ramach swych kompetencji. Działania te powinny przynieść efekty w postaci zwiększenia świadomości społecznej na temat uzależnień oraz poprawić kondycję osób i rodzin mających takie problemy.

7. Aktywizacja społeczeństwa

Zadaniem samorządu gminy jest wspieranie takich działań mieszkańców, które mają na celu poprawę życia społecznego w gminie. Należą do nich:

- wspomaganie stowarzyszeń, organizacji pozarządowych i organizacji pożytku publicznego, grup wsparcia, itp.,
- promowanie idei wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej,
- wspieranie inicjatyw mieszkańców (zrzeszenie mieszkańców przy realizacji wspólnego zadania),
- promowanie powstawania m.in.: kół gospodyń wiejskich, zespołów folklorystycznych, klubów i sekcji sportowych, rekreacyjnych, itp.,
- promowanie lokalnego folkloru (rękodzieło, muzyka, obrządki, itp.),
- dbałość o dziedzictwo historyczne i kulturowe regionu.

Integracji mieszkańców mogą służyć imprezy ogólnogminne np. dożynki, Dni Wolborza lub inne festyny organizowane przez Samorząd Gminy przy współpracy z innymi podmiotami (szkołami, Gminnym Ośrodkiem Kultury, zespołami folklorystycznymi, stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy, itp.).

8. Współpraca regionalna w zakresie polityki społecznej

Ważnym elementem świadczenia efektywnej i kompleksowej pomocy społecznej w regionie jest stworzenie odpowiadającego potrzebom mieszkańców systemu. Większą korzyść społeczną mogą przynieść wspólne działania kilku gmin, a nie organizowanie wszystkich form pomocy w jednej. Wspólne przedsięwzięcia są również korzystniejsze ze względów ekonomicznych.

Celem zintegrowanego systemu pomocy jest:

- podniesienie jakości usług świadczonych przez GOPS (szkolenia pracowników),
- ułatwienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa i pomocy dla osób z problemami rodzinnymi, uzależnieniami i innymi (m.in.: utworzenie międzygminnych punktów konsultacyjnych, ośrodków interwencji kryzysowej, domów pomocy itp.)
- wspólne ubieganie się o środki pomocowe.

Takie działania powinny korzystnie wpłynąć na poprawę warunków życia większej liczby mieszkańców regionu.

3. Kierunki działań i zadania na lata 2008-2015

Realizacja celów głównych Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz odbywać się będzie poprzez realizację celów pośrednich w poszczególnych latach. Działania realizowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawione zostały na lata 2008-2015 podzielone na zadania inwestycyjne i organizacyjne i są spójne z zadaniami wyznaczonymi przez „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy Wolbórz” oraz z „Planem Rozwoju Lokalnego”.

Zrównoważony rozwój społeczny gminy

1) Poprawa standardu życia mieszkańców gminy

Zadania inwestycyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Szacunkowe koszty	Źródła środków
1.	Remont budynku Urzędu Gminy	2008- 2009	Remont pomieszczeń i wyposażenie	300.000,-	1) UG Wolbórz 300.000,-
2.	Rozbudowa budynku Urzędu Gminy	2012- 2015	Rozbudowa budynku	500.000,-	1) UG Wolbórz 500.000,-
3.	Remont budynku komunalnego (Ośrodek Zdrowia) w Goleszach Dużych	2010 2012	Wymiana stolarki, ogrzewanie stropu, remont tarasu	300.000,-	1) UG Wolbórz - 75.000,- 2) Środki UE - 225.000,-
4.	Udział w projekcie "Budowa Zintegrowanego Systemu e-Uslug Publicznych Województwa Łódzkiego (Wrota Regionu Łódzkiego)	2008-2013	Wdrożenie elektronicznego systemu obsługi klienta	24.060,-	1) UG Wolbórz: 15% udział w kosztach projektu realizowanego przez Województwo Łódzkie
5	Budowa na terenie gminy pieszo-rowerowych ciągów sportowo-rekreacyjnych	2009- 2013	Budowa ścieżek rowerowych, pasaży dla pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	1.400.000,-	1) UG Wolbórz - 400.000,- 2) Środki UE - 1.000.000,-
6.	Budowa sali gimnastycznej /SP Golesze/	2008	Budowa sali gimnastycznej i boiska	855.400,-	1) UG Wolbórz - 455.400,- 2) Min. Sportu - 400.000,-

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz

7.	Budowa obiektów sportowych - Boisko "ORLIK 2012" w Wolborzu	2010 -2012	Wielofunkcyjne boiska sportowe ze sztuczną nawierzchnią	1.000.000,-	1) UG Wolbórz – 340.000,- 2) Min. Sportu – 330.000,- 3) Urząd Marszałkowski w Łodzi - 330.000,-
8	Budowa obiektów rekreacyjnych w gminie Wolbórz /plac zabaw/	2011 - 2013	Budowa placów zabaw	120.000,-	1) UG Wolbórz – 30.000,- 2) Środki UE 90.000,-
9	Budowa zbiornika wodnego /małej retencji/ w Wolborzu /rzeka Moszczanka/	2012 -2015	Budowa zbiornika wodnego o powierzchni ok 22 ha	12.000.000	1) UG Wolbórz: 2.400.000,- 2) WFOŚiGW: 9.600.000,-
10	Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy /Golesze, Lubiaszów, Komorniki, Proszenie/	2011 - 2013	Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych	1.000.000,-	1) UG Wolbórz – 250.000,- 2) Środki UE – 750.000,-

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/ koordynatorzy
1.	Podniesienie standardu usług społecznych w gminie	Zadanie ciągłe	Poprawa jakości pracy instytucji gminnych, placówek oświatowych, kulturalnych, Policji, itp.). Świadczenie profesjonalnych usług na rzecz ludności w gminie przez wszystkie instytucje społeczne. Doskonalenie jakości pracy przez szkolenia, wprowadzanie standardów jakości usług /Projekt „budowa Zintegrowanego Systemy e-Usług Publicznych Województwa Łódzkiego „Wrota Regionu Łódzkiego”/	Budżet Gminy Budżety i zasoby kadrowe placówek sfery społecznej Środki pomocowe UE i inne	Dyrektorzy placówek sfery społecznej Stowarzyszenia i organizacje
2.	Działania na rzecz podniesienia standardów obsługi ludności w zakresie usług zdrowia	Zadanie ciągłe	Poprawa jakości wyposażenia i stanu technicznego obiektów Poprawa standardu świadczonych usług medycznych	Budżety Ośrodków Zdrowia Środki pomocowe UE i inne	Dyrektorzy Ośrodków Zdrowia Firmy szkoleniowe Stowarzyszenia i organizacje

3.	Opracowanie i wdrożenie programu promocji zdrowego stylu życia	Zadanie ciągłe	Propagowanie zdrowego stylu życia: aktywności fizycznej, odpoczynku, zdrowego żywienia Prowadzenie profilaktyki	Budżet gminy NFZ Środki pomocowe UE i inne	Dyrektorzy Ośrodków Zdrowia Stowarzyszenia i organizacje
4.	Wzrost bezpieczeństwa w gminie	Zadanie ciągłe	Poprawa bezpieczeństwa w gminie poprzez działania szkoleniowe i interwencyjne.	Budżet Gminy Policja Jednostki OSP Budżety i zasoby kadrowe placówek sfery społecznej Środki pomocowe UE i inne	Policja Jednostki OSP Stowarzyszenia i organizacje
5.	Organizowanie imprez kulturalnych organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury, Urząd Gminy i inne jednostki kulturalno-oświatowe	Zadanie ciągłe	Podniesienie kultury społeczeństwa gminy Kultywowanie miejscowej tradycji i kultury Zorganizowanie wolnego czasu mieszkańców Możliwość rozwoju własnych zainteresowań Wzrost atrakcyjności gminy Integracja społeczności	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	Wójt Gminy Instytucje i organizacje społeczne GOK GKRPA Stowarzyszenia i organizacje

2) Kompleksowa pomoc społeczna w rozwiązywaniu problemów społecznych

Zadania inwestycyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Szacunkowe koszty	Źródła środków
1.	Budowa mieszkań socjalnych w Bogusławicach	2008-2009	Pow. użytkowa 230,33 m ² 9 lokali dla 21 osób	405.000,-	1) środki własne - 284.000,- 2) dotacja krajowa - Min. Infrastruktury /BGK (dotacja): 121.000,-

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/ koordynatorzy
1.	Kontynuacja działań z zakresu pomocy społecznej dla osób potrzebujących wsparcia	Zadanie ciągłe	Dalsze działania pomocowe dla osób potrzebujących (ubogich i bezrobotnych) oraz dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnych, chorych, itp.)	Budżet GOPS Środki pomocowe UE i inne	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Stowarzyszenia i organizacje
2.	Doskonalenie systemu pomocy społecznej w gminie	Zadanie ciągłe	Udoskonalenie systemu pomocy społecznej poprzez doskonalenie zawodowe pracowników GOPS. Skuteczniejsze działania pracowników społecznych.	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie GOPS GKRPA Stowarzyszenia i organizacje

3) Stworzenie warunków dla odpowiedniego rozwoju dzieci i młodzieży

Zadania inwestycyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Szacunkowe koszty	Źródła środków
1.	Budowa sali gimnastycznej /SP Golecze/	2008	Sala gimnastyczna pow użytkowa 519 m2, arena sali: 25,8 x 14,5 m boisko 24 x 12 m	855.400,-	1) UG Wolbórz: 455.400,- 2) Min. Sport.: 400.000,-
2.	Remont i przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wolborzu	2008-2010	Remont Sali widowiskowej i ocieplenie: wymiana podłóg, wymiana instalacji elektrycznej i C.O., likwidacja boazerii ściennej, wymiana drzwi 78cieplenie 7878h, wymiana foteli.	475.200,- 500.000,-	1) UG Wolbórz: 295.200,- 2) MKiDN - 180.000,- 1) UG Wolbórz – 100.000,- 2) MKiDN – 200.000,- 3) Środki UE 200.000,-
3.	Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej i Gimnazjum Publicznego w Wolborzu	2008-2009	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropów, modernizacja kotłowni węglowej na gazową wraz z wymianą instalacji C.O.	1.785.000,-	1) środki własne - 265.000,- 2) środki UE- 1.500.000
4.	Remont SP Komorniki	2009 -2010	Remont dachu, podłóg, malowanie, nowe tynki	300.000,-	1) UG Wolbórz: 300.000,-
5.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Proszeniu	2009- 2013	Ocieplenie i modernizacja kotłowni	100.000,-	1) UG Wolbórz - 30.000,- 2) WFOŚiGW Łódź (pożyczka) – 70.000,-

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/ koordynatorzy
1.	Opracowanie i wdrożenie systemu wszechstronnego kształcenia młodzieży	Zadanie ciągłe	Wyrównanie szans rozwojowych młodzieży z różnych środowisk	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne
2.	Podniesienie poziomu nauczania w placówkach oświatowych na terenie gminy	Zadanie ciągłe	Podniesienie poziomu nauczania poprzez: poprawę poziomu nauczania języków obcych (dofinansowanie), dokształcania nauczycieli), dostęp do nowoczesnych technologii (pracownie komputerowe, Internet), dostęp do kultury, sportu i rekreacji (poprawa kondycji fizycznej). Zapewnienie młodzieży optymalnych warunków do startu w dorosłe życie. Zmniejszenie zagrożenia patologiami społecznymi	Budżet Gminy Budżety i zasoby kadrowe placówek oświatowych Środki pomocowe UE i inne	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne Stowarzyszenia i organizacje
3.	Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla uczniów szkół gimnazjalnych	Zadanie ciągłe	Kształcenie młodzieży wg ich preferencji oraz potrzeb na rynku pracy	Budżet gminy Fundusze pomocowe UE i inne	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz

4.	Rozwój zasobów ludzkich	Zadanie ciągłe	<p>Motywowanie do podnoszenie poziomu wykształcenia, umożliwienie przekwalifikowania grupom zagrożonych utratą źródeł dochodu, organizacja szkoleń dla rolników (nowoczesne technologie, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka) oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą i bezrobotnych, pobudzenie ludności do rozpoczynania działalności gospodarczej.</p>	<p>Budżet Gminy Budżety i zasoby kadrowe placówek sfery społecznej Środki pomocowe UE i inne Stowarzyszenia i organizacje</p>	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne
5.	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży	Zadanie ciągłe	<p>Organizacja zajęć pozaszkolnych (kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, wyrównawczych dla dzieci mających problemy w szkole, informacyjnych dla gimnazjalistów wybierających szkołę i przyszły zawód). Aktywna działalność świetlic wiejskich. Aktywizacja mieszkańców Zmniejszenie zagrożenia patologiami społecznymi.</p>	<p>Budżet Gminy Budżety i zasoby kadrowe placówek sfery społecznej GKRPA Środki pomocowe UE i inne</p>	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne Stowarzyszenia i organizacje

4) Integracja osób zagrożonych marginalizacją

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/koordynatorzy
1.	Ochrona standardu życia i poprawa funkcjonowania osób starszych	Zadanie ciągłe	Poprawa jakości życia osób starszych	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	Wójt Gminy GOPS GKRPA Stowarzyszenia i organizacje
2.	Podjęcie działań na rzecz złagodzenia skutków ubóstwa	Zadanie ciągłe	Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami i innymi organizacjami w celu pomocy ubogim.	Budżet Gminy Fundusze pomocowe UE i inne	Wójt Gminy Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe
3.	Zapobieganie i ograniczanie zjawiska bezdomności	Zadanie ciągłe	Prowadzenie monitoringu sytuacji mieszkaniowej osób ubogich lub innych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rozwój budownictwa socjalnego.	Budżet Gminy Fundusze pomocowe UE i inne	Wójt Gminy Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe
4.	Wyrównywanie szans rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	Zadanie ciągłe	Zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji, sportu i kultury Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Budżet gminy PFRON Środki pomocowe UE i inne	Wójt Gminy GOPS Ośrodki zdrowia Stowarzyszenia i organizacje

5) Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych na terenie gminy

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/koordynatorzy
1.	Wdrożenie programu pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych	Zadanie ciągłe	<p>Tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.</p> <p>Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>Rozwój specjalistycznego poradnictwa, a także terapii rodzinnej.</p> <p>Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry społecznej do pracy z rodziną.</p> <p>Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych (poprawa ich kondycji fizycznej, psychicznej).</p> <p>Wzrost bezpieczeństwa w rodzinach.</p>	<p>Budżet Gminy</p> <p>GKRPA</p> <p>Środki pomocowe UE i inne</p> <p>Instytucje społeczne</p> <p>Fundacje</p>	<p>GOPS</p> <p>GKRPA</p> <p>Punkt Konsultacyjno-Infurmacyjny</p> <p>Policja</p> <p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie</p> <p>Instytucje społeczne</p> <p>Stowarzyszenia i organizacje</p>
2.	Wdrożenie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Zadanie ciągłe	<p>Ograniczenie zjawisk patologicznych w środowisku domowym.</p> <p>Wzrost bezpieczeństwa w rodzinach</p>	<p>Budżet Gminy</p> <p>GKRPA</p> <p>Środki pomocowe UE i inne</p> <p>Instytucje społeczne</p>	<p>GOPS</p> <p>GKRPA</p> <p>Punkt Konsultacyjno-Infurmacyjny</p> <p>Policja</p>

				Stowarzyszenia i organizacje	Dyrektorzy placówek oświatowych Instytucje i organizacje społeczne Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Instytucje społeczne Stowarzyszenia i organizacje
--	--	--	--	------------------------------	---

6) Zwalczanie uzależnień – profilaktyka, terapia

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/ koordynatorzy
1.	Kontynuacja zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi	Zadanie ciągłe	Kontynuacja działań GKRPA. Realizacja zadań wynikających z „Gminnego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi”.	Budżet Gminy GKRPA Fundusze pomocowe UE i inne	Wójt Gminy GKRPA Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe
2.	Kontynuacja zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii	Zadanie ciągłe	Realizacja zadań wynikających z „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii”. Monitorowanie środowisk zagrożonych.	Budżet Gminy GKRPA Fundusze pomocowe UE i inne	Wójt Gminy GKRPA Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe

3.	Opracowanie i wdrażanie programu wczesnej interwencji i pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym	Zadanie ciągłe	Pomoc dla osób uzależnionych Zwiększenie świadomości społecznej Wprowadzanie osoby z uzależnień	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	GOPS GKRPA Punkt Konsultacyjno- Informacyjny Grupy samopomocowe Poradnie odwykowe w Piotrkowie Tryb. i Tomaszowie Maz. Instytucje społeczne Stowarzyszenia i organizacje
4.	Zapewnienie profesjonalnej pomocy terapeutyczno-rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych	Zadanie ciągłe	Pomoc dla osób uzależnionych Zagwarantowanie dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych lub informacji, pomocy i wsparcia w leczeniu	Budżet gminy Budżety Ośrodków Zdrowia Środki pomocowe UE i inne	GOPS GKRPA Punkt Konsultacyjno- Informacyjny Grupy samopomocowe Poradnie odwykowe w Piotrkowie Tryb. i Tomaszowie Maz. Stowarzyszenia i organizacje

7) Aktywizacja społeczeństwa

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/koordynatorzy
1.	Aktywizacja mieszkańców gminy	Zadanie ciągłe	Powstawanie świetlic wiejskich i organizacja wokół nich życia kulturalno-towarzystkowego mieszkańców sołectw. Powstawanie stowarzyszeń na rzecz rozwoju gminy oraz promowanie idei samopomocy, pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu.	Budżet Gminy Środki pomocowe UE i inne	Partnerzy/ koordynatorzy Stowarzyszenia i organizacje LGD „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”
2.	Wspieranie inicjatyw mieszkańców gminy	Zadanie ciągłe	Wspomaganie inicjatyw mieszkańców gminy przyczyniających się do poprawy życia społecznego w gminie.	Budżet Gminy Środki pomocowe UE i inne	Wójt Gminy Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe LGD „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”
3.	Wspieranie organizacji pozarządowych działających na terenie gminy	Zadanie ciągłe	Zintegrowanie działań stowarzyszeń i fundacji i innych organizacji w kierunku poprawy warunków socjalnych w gminie	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne Stowarzyszenia i organizacje	Wójt Gminy Stowarzyszenia i organizacje LGD „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”

4.	Popularyzacja idei wolontariatu	Zadanie ciągłe	Poprawa dostępu do informacji dla zainteresowanej zdobywanym doświadczenia młodzieży Zwiększenie aktywności młodzieży Pomoc najbardziej potrzebującym	Budżet gminy Środki pomocowe UE i inne	Wójt Gminy Stowarzyszenia i organizacje
----	---------------------------------	----------------	---	---	--

8) Współpraca regionalna w zakresie polityki społecznej

Zadania organizacyjne:

Lp.	Zadania	Harmonogram realizacji	Wskaźnik osiągnięcia celu/minimum realizacyjne	Źródła środków	Partnerzy/koordynatorzy
1.	Zacieśnienie współpracy pomiędzy gminami regionu w celu sprawniejszego rozwiązywania problemów społecznych	Zadanie ciągłe	Nawiązanie współpracy z różnymi instytucjami wspomagającymi pomoc społeczną w regionie. Wspólne inwestycje i działania w sferze społecznej.	Budżety Gmin Budżet Powiatu Środki pomocowe UE i inne Instytucje społeczne Stowarzyszenia i organizacje	Partnerzy/ koordynatorzy Stowarzyszenia i organizacje LGD „Stowarzyszenie Dolina Pilicy”

4. Wdrażanie i monitoring realizacji strategii

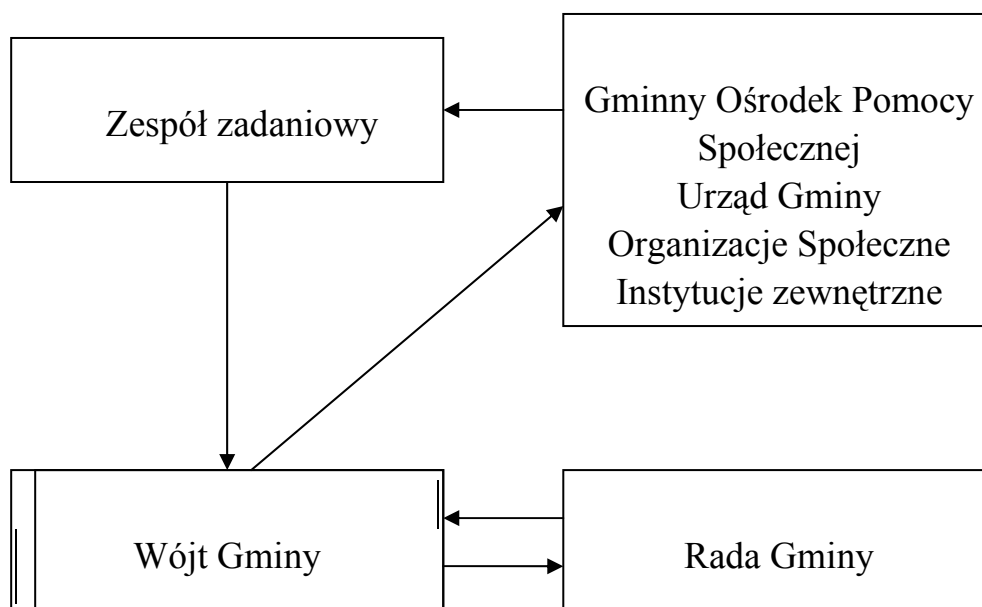
„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz” jest dokumentem otwartym, podatnym na zmiany wynikające z prowadzonego monitoringu zjawisk społecznych.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz” zostanie przyjęta w formie uchwały Rady Gminy. Zmiany w Strategii inicjowane będą przez Wójta Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz grupy społeczno-gospodarcze uczestniczące w procesie wdrażania i realizacji Strategii. Proponowane zmiany w Strategii będą również podlegały uchwaleniu przez Radę Gminy.

Proponowany system monitoringu prac nad Strategią zakłada:

- składanie przez Wójta Gminy – Zespół Zadaniowy – corocznych sprawozdań z realizacji Strategii (na podstawie danych statystycznych i innych informacji będących w posiadaniu: GOPS, instytucji i organizacji oraz grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Strategii).
- sporządzanie bilansu potrzeb Gminy w zakresie pomocy społecznej oraz weryfikacja działań i zadań na corocznych zebraniach Rady Gminy,
- sporządzanie rocznych sprawozdań oraz przekazywanie ich Wojewodzie.

Schemat wdrażania i monitoringu realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Monitoring realizacji „Strategii” będzie odbywał się na podstawie poniższych wskaźników:

1. liczba i specyfikacja programów profilaktycznych prowadzonych w szkołach
2. ilość zmodernizowanych obiektów sportowych przy placówkach oświatowych
3. liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów sportowych
4. ilość i zakres podejmowany działań w obszarze rozwoju zasobów ludzkich
5. liczba i zakres działań na rzecz organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży
6. liczba osób korzystających z zorganizowanych form czasu wolnego
7. liczba osób bezrobotnych w gminie
8. ilość nowo powstałych miejsc pracy,
9. ilość osób korzystających z aktywnych form pomocy PUP
10. instytucje i organizacje współpracujące na rzecz rozwiązania problemu bezrobocia
11. dostępność placówek służby zdrowia
12. liczba i zakres programów promujących zdrowy styl życia
13. liczba i zakres realizowanych programów profilaktycznych
14. liczba szkół objętych monitoringiem wizyjnym
15. liczba i zakres działań edukacyjnych prowadzonych w społeczeństwie
16. liczba i zakres realizowanych programów profilaktycznych
17. liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry społecznej
18. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w sprawy doskonalenia pomocy społecznej
19. liczba powstałych i specyfikacja nowo powstałych miejsc spędzania wolnego czasu,
20. liczba atrakcji (zajęć pozaszkolnych, imprez sportowych, kulturalnych itp.) organizowanych dla dzieci i młodzieży
21. liczba stałych imprez w kalendarzu gminnym
22. liczba inicjatyw z zakresu promowania i wyrobienia nawyku aktywnego wypoczynku rodzinnego
23. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w organizację czasu wolnego mieszkańców powiatu
24. liczba realizowanych projektów wsparcia dziecka i rodziny
25. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w sprawy pomocy dziecku i rodzinie
26. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w sprawy wspierania osób z problemami społecznymi
27. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w sprawy osób zagrożonych marginalizacją społeczną
28. ilość zlikwidowanych barier architektonicznych i komunikacyjnych w budynkach użyteczności publicznej
29. liczba dzieci niepełnosprawnych kształcących się w szkołach ogólnodostępnych, mających nauczanie indywidualne, uczęszczających do szkół specjalnych
30. liczba instytucji i stowarzyszeń zaangażowanych w sprawy osób niepełnosprawnych
31. liczba stowarzyszeń i fundacji działających w gminie
32. współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi
33. ilość form promocji idei wolontariatu

5. Potencjalne źródła finansowania

Podstawowymi źródłami środków, z których mogą korzystać samorzady dla realizacji programów pomocy społecznej są:

- środki wewnętrzne – budżety samorządów gminnych, powiatowych, wojewódzkich,
- środki zewnętrzne:
 - fundusze pomocowe
 - pożyczka z Banku Rozwoju Rady Europy,
 - Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
 - fundacje, stowarzyszenie i programy socjalne.
 - Polski Czerwony Krzyż, Polski Komitet Pomocy Społecznej i inne organizacje pomocy społecznej
 - Fundusz Pracy.

Potencjalne możliwości finansowania lub wspomagania działań społecznych prowadzonych na terenie gminy w Załączniku Nr 3.

6. Wykaz materiałów źródłowych

Przy opracowywaniu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz” skorzystano z następujących publikacji i dokumentów:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski
- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013
- Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego
- Roczniki Statystyczne Województwa Łódzkiego
- Polityka Społeczna. Biblioteka Pracownika Socjalnego, red. A.Rajkiewicz
- Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy społecznej, D.Lalak, T.Plich
- Słownik socjologiczny
- Polityka społeczna
- Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego, Piotrków Trybunalski
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wolbórz 2007

Załącznik 1

Uczestnicy Warsztatów dotyczących opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz Wolbórz 27.02.2008r.

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko
1.	Henryk Sęk	Wójt Gminy
2.	Bogdan Szulc	Przewodniczący Rady Gminy
3.	Zenon Puchała	Wiceprzewodniczący Rady Gminy
4.	Wojciech Dziadczyk	Radny Rady Gminy
5.	Ryszard Mazurkiewicz	Radny Rady Gminy
6.	Jolanta Latocha	Radna Rady Gminy
7.	Lucyna Stachowska	Skarbnik Gminy
8.	Halina Łaska-Orman	Sekretarz Gminy
9.	Bartłomiej Gierak	Podinspektor UG
10.	Danuta Gwóźdź	Przewodnicząca Komisji Ochrony Środowiska
11.	Krystyna Błaszczyk	Kierownik GOPS w Wolborzu
12.	Piotr Saniecki	Komendant KP w Wolborzu
13.	Urszula Szewczyk	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Komornikach
14.	Teresa Duda	Kierownik Ośrodka Zdrowia w Wolborzu
15.	Beata Kulińska	Wicedyrektor Szkoły Podstawowej w Wolborzu
16.	Włodzimierz Matuszewski	Dyrektor GOK w Wolborzu
17.	Bogumiła Badek	Dyrektor Gimnazjum w Wolborzu
18.	Iwona Glejzer	Dyrektor Przedszkola Samorządowego w Wolborzu
19.	Jadwiga Lekan	Przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Prosenie
20.	Lucyna Kozerska	Przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Goleszach Dolnych
21.	Jadwiga Banaszekiewicz	Prezes WTKiT
22.	Ewa Jagielska	LGD „Zalew Sulejowski”
23.	Stanisław Tomasik	Członek Zarządu LGD „Zalew Sulejowski”
24.	Elżbieta Krośnia	GOPS w Wolborzu
25.	Ilona Wrona	GOPS w Wolborzu

Załącznik 2

Wyniki ankiety „Identyfikacja problemów społecznych w Gminie Wolbórz”

Wyniki ankiet dla radnych, sołtysów

1. Jaką zastosowałby Pan/Pani hierarchię ważności w występujących na terenie sołectwa problemach?

3	Bezrobocie
2	Ubóstwo
1	Nadużywanie alkoholu
-	Objawy przemocy w rodzinie
-	Przestępczość
-	Inne: (brak)

2. Proszę krótko uzasadnić swój wybór najpoważniejszego problemu społecznego oraz wskazać możliwości jego rozwiązania, czy zminimalizowania.

Przestawione problemy są sporadyczne i nie dotyczą całości społeczeństwa.

Alkohol: powoduje szkody w środowiskach domowych,

Ubóstwo: nieliczne przypadki, właściwa weryfikacja osób otrzymujących pomoc z GOPS,

Bezrobocie: brak atrakcyjnych miejsc pracy w regionie dla osób wykształconych, słaba mobilność i aktywność bezrobotnych.

3. Czy na terenie sołectwa występują poniższe problemy? (wyniki w%):

	Tak	Nie	Nie wiem
Problemy ludzi niepełnosprawnych i chorych	98	-	-
Starzenie się społeczeństwa i problemy ludzi starszych	90	-	7
Brak perspektyw dla młodzieży	98	-	-
Brak poczucia bezpieczeństwa	80	11	3
Niewystarczająca opieka medyczna	85	-	-
Niewystarczająca baza kulturalno-oświatowa	76	17	-

4. Jakie inne problemy społeczne według Pana/Pani są zauważalne w sołectwie?

- brak zaplecza społecznego na wsiach,

- brak dobrego przepływu informacji pomiędzy gminą a mieszkańcami odnośnie rozwiązywania problemów społecznych, możliwości wsparcia itp.

5. Jakiego rodzaju pomoc, wsparcie według Pana/Pani ze strony gminy i urzędów społecznych rozwiązałyby zidentyfikowane problemy?

	Tak	Nie	Nie wiem
Pomoc finansowa najuboższym	94	-	-
Szkolenia dla bezrobotnych	80	-	15
Ulgi dla tworzących nowe miejsca pracy i rozpoczynających działalność gospodarczą	92	-	3
Pomoc dla rodzin patologicznych	78	-	15
Utworzenie np. Gminnego Punktu Informacji umożliwiającego komunikację zainteresowanych	-	37	27

6. Jakiego rodzaju działania powinny zostać podjęte w gminie w zakresie polityki społecznej?

- pomoc dla rodzin dysfunkcyjnych i pomoc finansowa dla najuboższych,
- pomoc dla rodzi wielodzietnych,
- dołożenie starań do poprawy sytuacji dziecka wychowywanego w rodzinie dysfunkcyjnej (nie dopuszczenie do rozprzestrzeniania się niekorzystnych zachowań społecznych),
- pomoc dla tworzących nowe miejsca pracy,
- zachęcanie do spędzania aktywnie wolnego czasu przez młodzież,

- większe zainteresowanie sprawami wsi przez Samorząd Gminy – lepsza komunikacja ze mieszkańcami, zachęcanie do aktywizacji, zasięganie opinii mieszkańców w sprawach rozwojowych gminy.

Wyniki ankiet dla nauczycieli

1. Czy wśród uczniów szkoły zauważył Pan/Pani następujące problemy(wyniki w%):

Problem	Tak	Nie	Nie wiem
Objawy przemocy w rodzinie	7	66	14
Nadużywanie alkoholu przez młodzież	7	90	-
Zażywanie narkotyków i środków odurzających	-	97	-
Przestępczość uczniów (nieuzasadniona agresja)	14	67	7
Niedożywienie uczniów	32	64	-
Brak warunków do nauki	70	7	18
Brak środków na pomoce szkolne	70	7	15

2. Czy któryś z powyższych problemów stanowi poważne zagrożenie, dlaczego i jak narkotyków nim walczyć lub przeciwdziałać?

Najbardziej widoczne w szkole jest brak środków na podręczniki i pomoce szkolne. Problemem jest również agresja uczniów, może ona być eliminowana poprzez zwiększenie nadzoru nad uczniami poprzez wprowadzenie monitoringu oraz prowadzeniu programów eliminacji stresów i agresji. Zażywanie alkoholu powinno być eliminowane poprzez np. kontrolowanie sprzedawców, akcje w szkołach.

3. Czy uważa Pan/Pani, że uczniowie na terenie swojej gminy mają dobry dostęp do: (wyniki w%)

	Tak	Nie	Nie wiem
Klubów młodzieżowych	7	77	7
Obiektów sportowych i rekreacyjnych	22	59	14
Sal komputerowych i internetu	60	37	-
Bibliotek i ośrodków kultury	80	15	-

4. Czy w szkole prowadzi się działania edukacyjne mające na celu uświadamianie uczniom zagrożeń społecznych, m.in. uzależnień? Jakiego rodzaju są to działania?

W szkołach realizowane są profilaktyczne apele, spotkania z pedagogiem, policją, lekarzem. Prowadzone są akcje, gazetki tematyczne, konkursy itp.

5. Które z poniższych problemów, występujących na terenie gminy, mają największy wpływ na sytuację uczniów w Pana/Pani szkole? (proszę uszeregować według ważności)

5	Bezrobocie
-	Ubóstwo
1	Nadużywanie alkoholu
4	Objawy przemocy w rodzinie
3	Przestępczość
2	Problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

6. Czy szkoła stara się pomagać uczniom pochodzących z rodzin mających problemy społeczne? W jaki sposób?

Pomoc ze strony szkoły dla uczniów z rodzin ubogich lub dysfunkcyjnych polega na: organizowaniu dożywiania ze środków GOPS, oferowaniu darmowych podręczników, dopłaty do mundurków, organizowanie funduszy na wycieczki, współpracę z rodzicami i instytucjami społecznymi pomagającymi uczniom na terenie gminy, prowadzeniu zajęć dla dzieci sprawiających problemy wychowawcze oraz nawiązanej współpracy z instytucjami społecznymi pomagającymi uczniom na terenie powiatu.

7. Czy uważa Pan/Pani, że młodzież z terenu gminy ma zapewniony „dobry start” w przyszłość? Czy ma szanse w przyszłości na pracę na terenie gminy?

Szansę na atrakcyjną pracę, zwłaszcza dla dobrze wykształconych osób, na terenie gminy są znikome. W najgorszej sytuacji są dzieci z rodzin patologicznych, którzy przeważnie „diedziczą” po rodzicach obciążenia społeczne. Szkoła przygotowuje uczniów do przyszłych zadań, ale wiele zależy od nich samych (liczą się aktywność, przedsiębiorczość, kwalifikacje).

Wyniki ankiet dla uczniów

1. Czy w twoim otoczeniu któryś z poniższych problemów społecznych jest widoczny? (wyniki w%)

	Tak	Nie	Nie wiem
Bezrobocie	59	27	1
Ubóstwo	52	40	8
Nadużywanie alkoholu	74	14	1
Objawy przemocy w rodzinie	3	41	40
Przestępczość	18	33	32
Niepełnosprawność	11	34	52

2. Czy myślisz, że Twoja wiedza na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami jest wystarczająca? (wyniki w%)

	Tak	Nie	Nie mam zdania
Palenie papierosów	90	9	-
Nadużywanie alkoholu	91	9	-
Zażywanie narkotyków i innych środków odurzających	76	7	-

3. Jak oceniasz problem zażywania narkotyków przez młodzież w twoim otoczeniu?

Zdecydowana większość ankietowanych uważa, że problem narkomanii w gminie jest obecny, ale raczej uczniowie nie mają kontaktu z takimi środowiskami. 92% uczniów ma świadomość dostępności narkotyków. 1% przyznaje się do kontaktu z nimi, poza szkołą, na dyskotekach najczęściej.

4. Jaki sposób uzyskiwania informacji i nauki o problemach społecznych i zagrożeniach według Ciebie jest najlepszy?

Uczniowie twierdzą, że ich wiedza na temat zagrożeń związanych ze skutkami uzależnienia od alkoholu, nikotyny i narkotyków jest wystarczająca. Za najlepszą formę edukacji przeciwko uzależnieniom młodzież uważa spotkania z osobami, które wyszły z nałogu. Ankietowani uważają, że efekty przynoszą pogadanki z psychologami i znawcami tematu. Źródłem wiedzy może być również Internet oraz profilaktyczne akcje prowadzone w mediach. Zajęcia profilaktyczne muszą być ciekawe i odpowiadające potrzebom.

5. Czy uważasz, że problem przestępczości lub agresji wśród młodzieży w Twoim otoczeniu jest widoczny? Czy w Twojej szkole spotkałeś/spotkałaś się ze zjawiskiem tzw. „fali”?

W szkołach podstawowych brak „fali” i agresji (zbyt małe środowisko), problem agresji pojawia się w wśród młodzieży gimnazjalnej, częściej poza szkołą. Ankietowani uczniowie raczej nie zauważyli występowanie przemocy fizycznej w szkole wśród rówieśników. Częstsze są przypadki agresji słownej, przedrzeźnianie i wyzwiska lub poniżanie.

6. Czy uważasz, że na terenie swojej gminy masz dobry dostęp do: (wyniki w%)

	Tak	Nie	Nie wiem
Klubów młodzieżowych	-	97	-
Obiektów sportowych i rekreacyjnych	21	76	-
Sal komputerowych i internetu	82	18	-
Bibliotek i ośrodków kultury	70	27	-

7. Czego brakuje Ci w swoim otoczeniu (obiekty, działania, kluby, itp.)?

Na terenie gminy zdecydowanie brakuje obiektów sportowych (sal gimnastycznych, siłowni, boisk, ścieżek rowerowych) i oraz miejsc, gdzie młodzież mogłaby się spotkać, pobawić, spędzić czas w weekend i po szkole (klubów młodzieżowych, świetlic, kawiarenek internetowych).

8. W jakiej gminie chciałbyś/chciałabyś mieszkać w przyszłości? Jak widzisz swoją gminę w przyszłości?

W ankietach młodzież zwróciła uwagę na potrzebę poszukania sposobów na walkę z problemami społecznymi (alkoholizmem), zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców, poprawę stanu technicznego dróg (chodniki na wsiach, oświetlenie uliczne) i innej infrastruktury technicznej oraz rozwiązaniem problemu spędzania wolnego czasu (powstanie świetlic, klubów, obiektów sportowych, kawiarni itp.). Młodzież chciałaby mieszkać w gminie, która dawałaby im możliwości rozwoju i dobrego startu w życie oraz w gminie bezpiecznej i przyjaznej dla wszystkich mieszkańców i dbającą o środowisko.

Załącznik 3

Potencjalne możliwości finansowania lub wspomagania działań społecznych prowadzonych na terenie gminy

Fundusze i programy wspierające pomoc społeczną:

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) – jest najważniejszym instrumentem Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałaniu bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich. EFS wspiera działania podejmowane w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego przeznacza się w Polsce na realizację zadań m.in. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy – od roku 2004 Polska stała się beneficjentem pomocy w ramach tych mechanizmów. Środki z tych źródeł możliwe do uzyskania do roku 2009 – mają przyczynić się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Projekty finansowane z tych środków powinny być zbieżne z wszystkimi projektami realizowanymi w ramach funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności oraz innych przedsięwzięć finansowanych przez Unię Europejską. W dziedzinie społecznej wyróżniono priorytety:

- rozwój zasobów ludzkich – promowanie wykształcenia i szkoleń dla pracowników administracji samorządowej, rozwój zasobów kadrowych na poziomie regionalnym, doskonalenie wiedzy i umiejętności zawodowych pracowników administracji powiatowej i gminnej,
- opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem – podniesienie poziomu życia przez wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie opieki zdrowotnej, programy wspierające zdrowie rodziny, promocja zdrowia i profilaktyki, zapobieganie przestępczości wśród dzieci i młodzieży, integracja społeczna dzieci niepełnosprawnych.

Program Access – inicjatywa Unii Europejskiej, mająca na celu wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Program ma wspierać działania organizacji pozarządowych i organizacji nie nastawionych na zysk w dwóch głównych obszarach:

działania ułatwiające proces przyjmowania i wdrażania prawodawstwa UE w dziedzinach: ochrona środowiska i rozwój społeczno-gospodarczy,
działania w sferze polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożonych marginalizacją grup społecznych.

Bank Rozwoju Rady Europy – udziela pożyczek na finansowanie projektów o znaczeniu społecznym. Bank posiada specjalne fundusze, z których dotowane są stopy procentowe kredytów udzielonych m.in. na:

- tworzenie nowych miejsc pracy w regionach upośledzonych (zwłaszcza w małych i średnich przedsiębiorstwach),
- rozwój infrastruktury w sektorach: ochrony środowiska, szkolnictwa i służby zdrowia,
- wydatki związane z katastrofami i klęskami naturalnymi (usuwanie skutków powodzi i budowa ochrony przeciwpowodziowej),
- pozostałe projekty: pomoc uchodźcom, budowę mieszkań dla rodzin o niskich dochodach, renowację zamków z przeznaczeniem na hotele i centra kulturalne.

Instytucje pożytku publicznego:

Polski Czerwony Krzyż – głównym zadaniem PCK jest uzupełnianie opiekuńczej roli Państwa, wynikającej z Ustawy o pomocy społecznej. Pomoc socjalna trafia rocznie do ponad 200.000 osób i pochodzi od darczyńców. Do całorocznych form działania PCK należą:

- dożywianie – w placówkach i ośrodkach PCK, stołówkach szkolnych, barach wydawane są ciepłe posiłki lub paczki z podstawowymi produktami żywnościowymi,
- pomoc doraźna – zbieranie i przekazywanie potrzebującym: odzież, sprzęt gospodarstwa domowego, środki czystości i higieny, meble,
- działalność ośrodków PCK: noclegowi, domów pobytu dziennego, domów interwencji kryzysowej dla maltretowanych kobiet z dziećmi, świetlic terapeutycznych i integracyjnych.

- opieka nad chorymi w domu – wykonywana przez przeszkolone Siostry PCK do sprawowania opieki nad chorymi i niepełnosprawnymi w ich domach. Umowy na świadczenie tych usług zawierają zarządy PCK różnych szczebli z samorządami terytorialnymi.

Polski Komitet Pomocy Społecznej – „PKPS” powstał w 1958 roku i jest stowarzyszeniem charytatywnym posiadającym status organizacji pożytku publicznego. Celem PKPS jest dobrowolne i bezinteresowne niesienie pomocy osobom i rodzinom, które z różnych przyczyn niezdolne są do rozwiązywania swych życiowych problemów, w szczególności ludziom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym, zagrożonych demoralizacją, rodzinom pozbawionym środków do życia, ubogim i bezradnym.

Programy wspierające działania na rzecz osób bezrobotnych lub zagrożonych bezrobociem:

Program „PIERWSZA PRACA” - podstawowym celem programu jest nie dopuszczenie do tego, aby absolwenci szkół stawali się i pozostawali bezrobotnymi. Niezbędne jest zatem zwiększenie szans absolwentów na uzyskanie pierwszego doświadczenia zawodowego. Intencją programu jest pobudzenie aktywności lokalnej w projektowaniu przyszłości zawodowej, uruchomienie mechanizmów rozwiązywania lokalnych problemów społecznych poprzez angażowanie młodych osób do pracy w organizacjach pozarządowych w charakterze wolontariuszy, sprzyjanie projektom wzmacniającym zdolność do samodzielnego poruszania się po rynku pracy, do samokształcenia i kreatywności. Program obejmuje 5 segmentów:

- małe i średnie przedsiębiorstwa,
- samozatrudnienie,
- kształcenie,
- wolontariat,
- informacja, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

Program „ABSOLWENT” – organizowany przez urzędy pracy program pomagający w starciu zawodowym absolwentom szkół wyższych. Program wykorzystuje środki z Funduszu Pracy.

Program „JUNIOR” – celem programu jest aktywizacja zawodowa młodych osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem środków z Funduszu Pracy i Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Program zakłada udział trenera pracy odpowiadającego za przygotowanie osoby niepełnosprawnej do podjęcia pracy.

Program „50 PLUS” – zakłada konieczność podwyższenia produktywności i konkurencyjności osób zdolnych do pracy, podjęcia zdecydowanych działań w celu utrzymania i przywracania do zatrudnienia osób w wieku powyżej 50 lat. Przewiduje się, że realizacja celów programu przyczyni się do zaktywizowania rocznie około 50-80 tys. osób bezrobotnych oraz pobierających zasiłki i świadczenia przedemerytalne.

Do najpoważniejszych funduszy unijnych wspierających edukację należą:

SOCRATES – jego zadaniem jest rozszerzanie współpracy europejskiej w dziedzinie edukacji, która obejmuje dzieci, młodzież i dorosłych. Przystąpienie Polski do programu SOCRATES nastąpiło w marcu 1998 roku. Komponentami programu SOCRATES są:

- COMENIUS - wspiera inicjatywy mające na celu podniesienie jakości edukacji szkolnej i promowanie świadomości wymiaru europejskiego w procesach edukacyjnych, czyli pomaga w kształtowaniu poczucia przynależności do szerszej i otwartej na świat społeczności europejskiej.
- ERASMUS – jego celem jest podnoszenie poziomu kształcenia i wzmacnianie jego europejskiego wymiaru w szkołach wyższych. W Polsce prawo uczestnictwa w programie Erasmus mają państwowe i prywatne szkoły wyższe wpisane do rejestru Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, kształcące studentów na poziomie licencjackim, inżynierskim, magisterskim, doktoranckim.
- LEONARDO DA VINCI - program stworzony z myślą o promocji i poprawie jakości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. Program ten jest kontynuacją wcześniejszych programów UE w zakresie: wstępnego kształcenia zawodowego, kształcenia ustawicznego, kształcenia otwartego i na odległość, doskonalenia umiejętności językowych, wspierania współpracy uczelni i przedsiębiorstw w zakresie transferu nowych technologii oraz

wyrównywania szans dostępu różnych grup społecznych do rynku pracy.

Program MŁODZIEŻ W DZIAŁANIU – składa się z pięciu części – akcji – różniących się rodzajem wspieranej działalności:

- Akcja 1: Młodzież dla Europy: Wymiana Młodzieży, Inicjatywy Młodzieżowe, Projekty demokracji Młodzieżowej.
- Akcja 2: Wolontariat Europejski - umożliwia młodym kilkumiesięczne wyjazdy za granicę do pracy społecznej.
- Akcja 3: Młodzież w świecie - projekty związane z wymianą i współpracą z regionami leżącymi poza UE
- Akcja 4: Systemy wspierania młodzieży – działania skierowane do młodzieży jak i osób pracujących z młodymi ludźmi, promujące aktywne obywatelstwo (szkolenia, seminaria, staże)
- Akcja 5: Wsparcie europejskiej współpracy w zakresie problematyki i działań młodzieżowych – działania wspierające dialog strukturalny pomiędzy młodzieżą, osobami pracującymi z młodzieżą i w organizacjach młodzieżowych, a osobami odpowiedzialnymi za politykę młodzieżową

TEMPUS - jest programem wspierającym współpracę między uczelniami z krajów UE i z krajów partnerskich, a także pomagającym w podnoszeniu jakości kształcenia i reformy w sektorze szkolnictwa wyższego poprzez pomoc w realizacji różnorodnych przedsięwzięć w sferze szkolnictwa wyższego (wielostronne projekty międzynarodowe, mobilność).

Pozarządowe instytucje i fundacje wspierające działania w sferze polityki społecznej

Organizacje pozarządowe, zwane również „trzecim sektorem”, skupione wokół różnorodnych problemów życia społecznego stanowią jeden z filarów współczesnych społeczeństw demokratycznych. Niektóre organizacje mają charakter pojedynczych działań (lokalne), inne mają bardziej rozbudowane struktury w postaci oddziałów terenowych.

Poniżej przedstawiono kilka najbardziej znanych organizacji działających w Polsce.

Caritas - największa organizacja charytatywna związana z Kościołem Katolickim (Cariats Polska posiadająca strukturę diecezjalną) i realizująca swą pomoc w kraju i zagranicą. Do najważniejszych obszarów zaangażowania Caritas należą problemy dotyczące:

- kryzysu środowiska rodzinnego,
- przeprowadzania leczenia i rehabilitacji, oraz leczenia uzależnień (narkomani),
- problemów osób ubogich i bezdomnych, a także imigrantów i uchodźców,
- pomocy dla ofiar klęsk żywiołowych,
- pomocy dla osób starszych – stworzono tzn. Stacje Opieki Caritas (placówki opieki pielęgnacyjnej nad starszymi osobami chorymi i niepełnosprawnymi),
- pomocy dla osób bezrobotnych – realizowano projekt „Aktywizacja personalna, zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych”. W ramach struktur Caritas diecezjalnych powstają tzw. BAB-y, czyli Biura Aktywizacji Bezrobotnych.

Działalność Caritas Polska jest prowadzona programowo i profesjonalnie, natomiast poszczególne parafie kościelne prowadzą akcję organizującą pomoc dla swoich parafian okazjonalnie.

MONAR – stowarzyszenie (założone przez Marka Kotańskiego), które od 1981 roku prowadzi szereg działań profilaktycznych propagujących życie bez narkotyków, promocję zdrowia (przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa HIV i innych chorób zakaźnych) i przeciwdziałanie kryminalizacji. MONAR prowadzi prace środowiskowe, Świetlice Socjoterapeutyczne, programy edukacyjne i alternatywne. Główne obszary działalności Monaru:

- programy dla osób aktywnie zażywających narkotyki, ukierunkowane na poprawę ich sytuacji zdrowotnej i socjalnej oraz programy redukcji szkód spowodowanych używaniem narkotyków. MONAR oferuje osobom z problemem narkotykowym pomoc specjalistyczną w zakresie: konsultacji, poradnictwa, terapii indywidualnej i grupowej oraz detoksykację, pomoc ambulatoryjną oraz stacjonarną terapię i rehabilitację dla osób uzależnionych.
- pomoc dla osób bezdomnych, samotnych, chorych terminalnie. „Ruch Wychodzenia z Bezdomności MARKOT” – założony został w ramach Stowarzyszenia MONAR w roku 1993 i adresowany jest do ludzi bezdomnych, samotnych, skrzywdzonych społecznie, ofiar

przemocy domowej i niepełnosprawnych społecznie. W chwili obecnej istnieją w Polsce 62 domy Markot, w roku 2003 z ich pomocy skorzystało ponad 15 000 osób.

- pomoc dla osób opuszczających zakłady karne, żyjących na marginesie życia – wykluczonych społecznie. MONAR we współpracy z Centralnym Zarządem Służb Więziennych prowadzi programy w placówkach penitencjarnych oraz oferuje pomoc terapeutyczną osobom opuszczającym zakłady karne.

Fundacja Domy Wspólnoty Chleb Życia powstała z inspiracji siostry Małgorzaty Chmielewskiej. Jednym z zasadniczych celów działania Fundacji jest poprawa sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cele realizuje się poprzez:

- wspieranie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży pochodzących z ubogich środowisk wiejskich. Stworzony został system stypendialny i oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów gimnazjów i liceów,
- organizowanie szkoleń umiejętności zawodowych oraz miejsc pracy, zarówno dla mieszkańców domów Wspólnoty jak i mieszkańców okolicznych wsi,
- działania na rzecz Domów Wspólnoty Chleb Życia i ich mieszkańców (osób bezdomnych).

Fundacja dla Polski – jej zadaniem jest działanie na rzecz rozwoju polskich organizacji pozarządowych. Fundacja wspiera nowatorskie projekty w dziedzinie pomocy społecznej, oświaty, kultury i rozwoju lokalnego. W ramach Fundacji dla Polski działają m.in.:

- Program Rozwoju Regionalnego i Lokalnego – wspiera rozwój produkcji i sprzedaży produktów regionalnych, co wzmacnia lokalne rynki pracy oraz rozwój regionów.
- Polsko-Francuski Fundusz Współpracy – współpraca w dziedzinie kształcenia zawodowego (podstawowego i ustawicznego), na zasadach partnerskiej współdziałania z przedsiębiorstwami oraz z samorządami obu krajów.
- Fundusz Krzyś – ma na celu poprawę warunków życia dzieci przebywających w Domach Małych Dzieci.
- Program Dzieci Ulicy - adresowany do lokalnych organizacji pozarządowych prowadzących pracę środowiskową z dziećmi i młodzieżą, dla których ulica stała się miejscem życia

Polska Akcja Humanitarna – współpracuje z organizacjami pozarządowymi i agendami ONZ przy realizacji swoich zadań statutowych, zarówno w Polsce i zagranicą. Akcja pomaga głównie uchodźcom. W Polsce najbardziej znany jest program dożywiania dzieci w szkołach i świetlicach – Pajacyk (prowadzony od 1998 roku). Fundacja stara się poprawić sytuację bytową dzieci, ich warunki życia i nauki. Pomoc polega na finansowaniu obiadów dla dzieci, które nie są objęte pomocą gmin. W ciągu 7 lat prowadzenia programu Fundacja zapewniła dla 30 tys. dzieci przeszło 900 tys. posiłków.

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności – jej głównym zadaniem jest działanie na rzecz umacniania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, wyrównywania szans rozwoju indywidualnego i społecznego oraz wspieranie gospodarki rynkowej w Polsce. Fundacja realizuje swoje cele statutowe w sposób elastyczny i otwarty. Fundacja oferuje granty oraz na inne sposoby wspomaga organizacje pozarządowe i inicjatywy lokalnych społeczności oraz młodych liderów. Działa na rzecz równych szans startu życiowego i zawodowego oraz reform w dziedzinie edukacji, administracji publicznej i służby zdrowia, a także wspiera przemiany systemowe oraz rozwój obszarów wymagających szczególnej pomocy, w tym zwłaszcza terenów wiejskich.

Fundacja im. Stefana Batorego – udziela wsparcia finansowego w ramach wyznaczonych programów na realizację projektów z dziedzin: nauka, społeczeństwo obywatelskie, medycyna, zdrowie, środowisko, kultura i organizacje pozarządowe.

Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży - przyznaje dotacje na programy prewencyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży.

Fundacja Brata Alberta – zajmuje się opieką nad ludźmi chorymi, starszymi, ubogimi oraz znajdującymi się na marginesie życia. Fundacja oferuje schronienie, posiłek, opiekę lekarską.

„Porozumienie Bez Barrier” – pomaga łamać stereotypy oraz bariery utrudniające osobom z upośledzeniem fizycznym i psychicznym życie w społeczeństwie.

Fundacje pomagające w ratowaniu zdrowia i życia dzieci to m.in.: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej, Fundacja TVN „nie jesteś sam”, Fundacja Polsat.